

Adli ve İdari Yargı Bilirkişiliğinde Harita ve Kadastro Mühendisliği Kaynaklar, Tespitler, Öneriler

Alişir Özperçin

Harita ve Kadastro Yüksek Mühendisi

Mahmut Gültekin

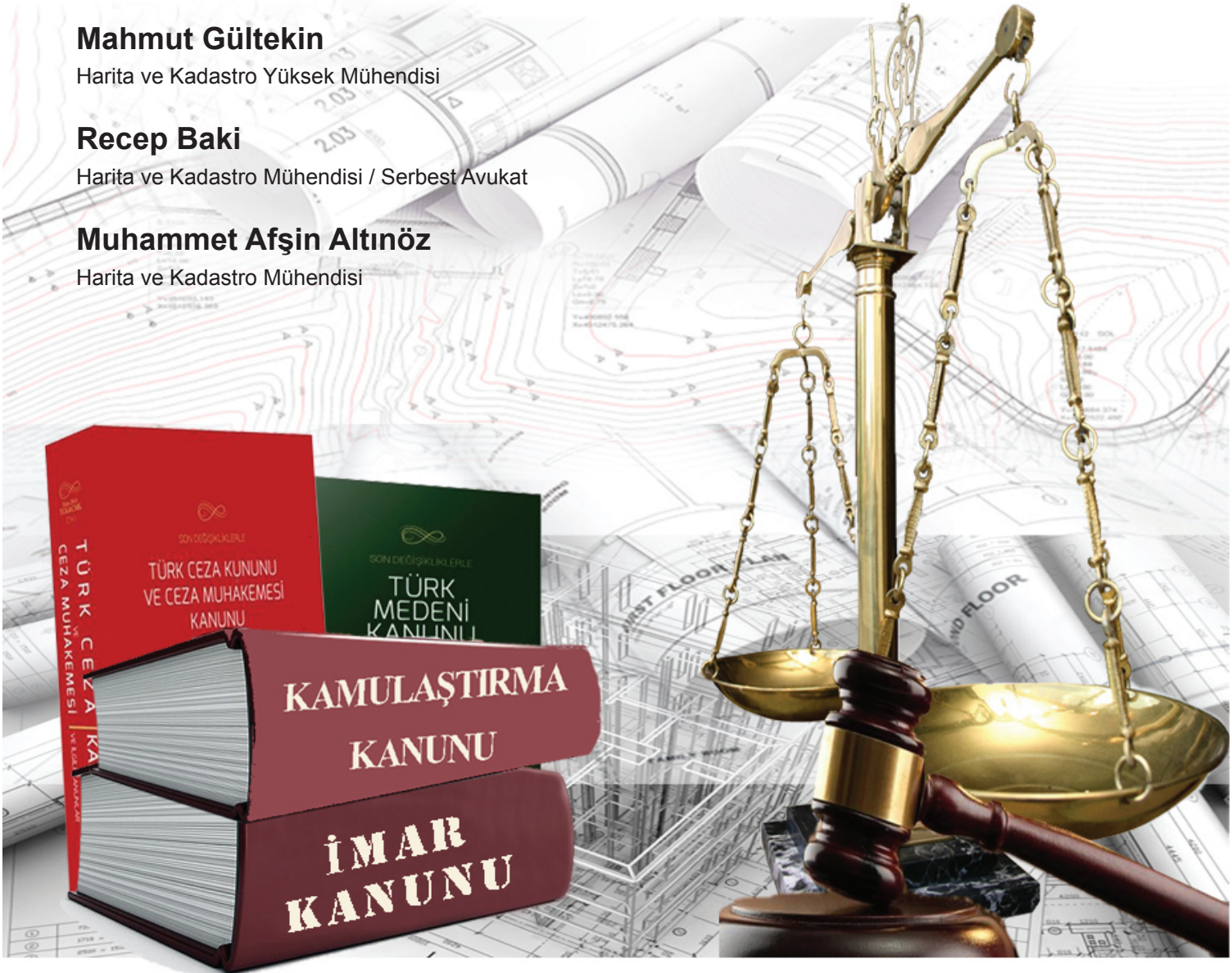
Harita ve Kadastro Yüksek Mühendisi

Recep Baki

Harita ve Kadastro Mühendisi / Serbest Avukat

Muhammet Afşin Altınöz

Harita ve Kadastro Mühendisi

TMMOB
Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası
İstanbul Şubesi

Adli ve İdari Yargı Bilirkişiliğinde **Harita ve Kadastro Mühendisliği**

Kaynaklar, Tespitler, Öneriler

Alişir Özperçin

Harita ve Kadastro Yüksek Mühendisi

Mahmut Gültekin

Harita ve Kadastro Yüksek Mühendisi

Recep Baki

Harita ve Kadastro Mühendisi / Serbest Avukat

Muhammet Afşin Altınöz

Harita ve Kadastro Mühendisi

TMMOB

**Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası
İstanbul Şubesi**

Adres :

HKMO İstanbul Şubesi
19 Mayıs Mahallesi Samanyolu Sk.
Onur Apt. No: 106 Kat: 2
34360 Şişli - İstanbul
Tel: +90 212 2328989 / Faks: +90 212 2329428
e-posta:istanbul@hkmo.org.tr
web: www.hkmo.org.tr

1. Baskı

İstanbul, Mayıs 2017

ISBN : 978-605-01-1026-5

Baskı Adedi :

2000

Matbaa Sertifika No: 12142

Baskı :

Ezgi Matbaa
Sanayi Cad. Altay Sk. No: 14 Çobançeşme/İstanbul
Tel: 0212 452 23 02

HKMO İstanbul Şubesinin ücretsiz yayınıdır.

Bu Kitabın yayın hakları HKMO'ya aittir.

Kaynak gösterilerek yapılacak alıntılar dışında yayımcının yazılı izni olmadan hiç bir yolla çoğaltılamaz.

ÖNSÖZ

Yargılamada bilirkişilik müessesesi, uzun süredir çeşitli tartışmaların odağı olmuştur. Kamuoyuna yansıyan, medyanın ve kamuoyunun ilgisini çeken birçok yargılamada bilirkişi ve bilirkişi raporları üzerinden tartışmalar yürütülmüştür. Bilirkişilik müessesesinin sağlıklı çalışması için son dönemlerde bir dizi yasal düzenleme gerçekleştirilmiştir. Bilirkişilik ile ilgili 6754 Sayılı Kanun'un 24.11.2016 tarih ve 29898 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanması sonucu, harita ve kadaströ mühendislerinin bilirkişilikteki görev alanları ile ilgili bir çalışma yapılması ve harita ve kadaströ mühendisi meslek disiplininin, bilirkişilik müessesesi ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilgisi olan kişi ya da kurumlara tanıtılması amacı ile Harita ve Kadaströ Mühendisleri Odası (HKMO) İstanbul Şubesi tarafından bir dizi tanıtım semineri ve yayının hazırlanmasına karar verilmiştir. Bu çalışma, HKMO İstanbul Şubesinin mesleğin tanıtımı etkinlikleri kapsamında olmuştur. Bu çalışma, harita ve kadaströ mühendislerinin bilirkişi olarak görev alabileceği alanlar, meslek disiplini sınırları, harita ve kadaströ mühendisleri tarafından üretilen ürün ve bilgilere nasıl ulaşılacağı konusunda; yargılamada yer alan hâkimleri, serbest avukatları, bilirkişilik görevinde bulunan diğer meslek disiplinlerini, kamu kurum ve kuruluşlarını bilgilendirme amacının yanında, bilirkişi olarak görev yürüten ya da yürütmek isteyen harita ve kadaströ mühendislerine, bilirkişilik müessesesini tanıtmak, yasal sorumluluklarını bildirmek ve hazırlanan raporlarda teknik bir ölçüt oluşturmak amacını da taşımaktadır. Şüphesiz ki bu kadar geniş bir alana ithafen oluşturulan bu çalışma, en temel bilgilerden başlamak zorunda kalmıştır. **Bu çalışma, harita ve kadaströ mühendisliğinin tanımı, meslek alanları, karşılaşılan teknik terimler, harita arşivleri ve nasıl ulaşılacağı, bilirkişilik kavramı ve bilirkişilik kanunu, dünyada bilirkişilik, bilirkişiliğe eleştiriler, bilirkişi heyetlerinde diğer meslek disiplin alanları ile çalışma, harita ve kadaströ mühendisleri için bilirkişilik rapor ölçütleri, görüş ve öneri bölümlerinden oluşmaktadır.**

Bu çalışma için, öncelikle HKMO İstanbul Şubede bütün meslektaşlara yönelik bir söyleşi gerçekleştirilmiş, sonrasında yazılı hale getirilen çalışma kamu kurumlarında, akademik camiada çalışan ve uzun süredir bilirkişilik görevini yürüten meslektaşlara gönderilerek görüş ve önerilerine sunulmuştur. Bu nedenle elinizde tuttuğunuz bu çalışma, kaleme alan dört kişinin kişisel tespitleri olmaktan çıkmış ve meslek camiasında geniş bir mutabakat oluşturularak hazırlanmıştır. Saygılarımızla...

12.02.2017

Mahmut GÜLTEKİN

Harita ve Kadaströ Yüksek Mühendisi

Recep BAKİ

MühendisiHarita ve Kadaströ Mühendisi

Serbest Avukat

Alişir ÖZPERÇİN

Harita ve Kadaströ Yüksek Mühendisi

Muhammet Afşin ALTINÖZ

Harita ve Kadaströ Mühendisi

İÇİNDEKİLER

1.	GİRİŞ	7
2.	HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLİĞİ NEDİR?	7
3.	HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİNİN ÇALIŞMA ALANLARI	9
4.	HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSİ Mİ? FEN BİLİRKİŞİSİ Mİ?	10
5.	HARİTA MÜHENDİSİ Mİ? HARİTA TEKNİKERİ Mİ?	11
6.	BİLİRKİŞİ RAPORLARINDA KARŞILAŞILAN TEKNİK TERİMLER SÖZLÜĞÜ	12
7.	HARİTA VE KAYIT ARŞİVLERİ	16
8.	BİLİRKİŞİLİK	19
a)	Bilirkişilik meslek midir?	19
b)	Türk Hukukunda bilirkişilik ve sorumlulukları	19
c)	Bilirkişinin atanması	24
d)	Bilirkişilerin görevlendirilmesi	25
e)	Bilirkişilik görevinin kapsamı	25
f)	Bilirkişilik görevini kabulle yükümlü olanlar	26
g)	Bilirkişiye yemin verdirilmesi	26
h)	Bilirkişinin görevini yapmaktan yasaklı olması ve reddi	26
i)	Bilirkişinin görev alanının belirlenmesi	27
j)	Bilirkişinin görev süresi	27
k)	Bilirkişinin haber verme yükümlülüğü	27
l)	Bilirkişinin görevini bizzat yerine getirme yükümlülüğü	27
m)	Bilirkişinin sır saklama yükümlülüğü	28
n)	Bilirkişinin yetkileri	28
o)	Bilirkişi açıklamalarının tespiti ve rapor	28
p)	Bilirkişi raporunun verilmesi	28
q)	Bilirkişi raporuna itiraz	28
r)	Bilirkişinin oy ve görüşünün değerlendirilmesi	29
s)	Bilirkişi gider ve ücreti	29
t)	Bilirkişinin ceza hukuku bakımından durumu	29
u)	Bilirkişinin hukuki sorumluluğu	29
9.	DÜNYADA BİLİRKİŞİLİK	30
10.	BİLİRKİŞİLİK KURUMUNA ELEŞTİRİLER	30
a)	Bilirkişinin atanmasında	30

b)	Bilirkişilik görevinin ifasında	32
c)	Raporlama aşamasında	33
11.	HARİTA MÜHENDİSLİĞİNİN BİLİRKİŞİLİK GÖREVİNDE DİĞER MESLEK DİSİPLİNLERİ İLE OLAN İLİŞKİSİ	34
12.	BİLİRKİŞİ RAPORUNUN ANA ÖLÇÜTLERİ	35
a)	Teknik rapordan farkı	35
b)	Taşınmazın tarifi	36
c)	Taşınmaz bilgileri	36
d)	Dava konusu ve talep başlığı	37
e)	Çizim işleri	38
f)	Ölçüm işleri	38
g)	İmar planına göre inceleme	39
h)	El atma davaları	39
i)	1982 yılı İBB uçuş fotoğrafları	40
j)	Bedel içeren davalarda tapu yüzölçümü hataları	40
k)	Emsal krokisi	40
l)	Taşkın yapılar	41
m)	Mahkeme kanalı ile bilgi ve belge talebi	41
n)	Önceki bilirkişi raporları	41
o)	İzale-i suyu davaları	41
p)	Teknik sorunlar	41
q)	Bilirkişi ücretleri	42
r)	Raporların süresi	42
s)	Raporun biçimi	42
t)	Ana özellikler	42
13.	GÖRÜŞ VE ÖNERİLER	45
14.	KANUN METİNLERİ	47
15.	KAYNAKÇA	69
16.	RAPORU HAZIRLAYANLAR	70
17.	TEŞEKKÜR	71

1. GİRİŞ

Harita ve kadastro mühendisliği, köklerini tarihin derinliklerinden alarak sürekli büyüyen ve gelişen bir mühendislik bilimidir. İnsanlığın gelişimindeki her evrede haritacılık çalışmalarına ihtiyaç duyulduğu tarih öncesi toplumlar da dahi harita üretilmeye çalışıldığı görülmektedir. Toplumların yaşadığı ekonomik gelişmeler, mülkiyet kavramları, vergilendirmeler, savaşlar, yardımlar vb. insanlığın gelişiminde aklınıza gelebilecek her türlü kavram, doğrudan ya da dolaylı olarak harita ve harita yapma süreçlerini içermiştir. Haritaya bağlı olmayan mülkiyet kavramının toplumlar da, ölçülmemiş toprakların vergilendirilmesi ise devlet sistemlerinde karşılık bulamamıştır. Bu iki kavram üzerinde gelişen feodalite, kapitalizm gibi kavramlar da harita yapımını zaruri kılmıştır. Yine, insanlığın açık denizlerde yolculuğuna imkân veren pusulanın keşfi, harita ve haritalandırma ile bağlantılıdır. Açık denize ulaşıldıktan sonra da yine ilk yapılmaya çalışılan, haritalandırma çalışmalarıdır. Ölçme ve harita; Sümerler'e, Babil'e, Mayalar'a, Antik Yunan'a, Mısır'a, Asya bozkırlarına kadar her kavim, millet ve devletin tarihi gelişiminde bulunan kavramlardır. Günümüzde, hava kirliliği ile ilgili bir araştırmadan, balık göçlerinin incelenmesine, şehirlerin gelişiminden, Dünya dışındaki gezegenlerin keşfine kadar aklınıza gelebilecek her alanda ölçme ve harita önemini korumaktadır. Öyle ki harita programı içermeyen akıllı cep telefonu bulmanız imkânsızdır. Hemen her aracın içinde harita programları içeren cihazlar yerini almış, harita her bireyin gün içinde başvurduğu bir nesne halini almıştır.

Öte taraftan ülkemizde toplumsal ilişkiler, uzlaşî kültürü, suça sürüklenme, şiddetin kullanımı, rant kavramları gibi tespit edilen toplum bilimsel kavramlar adli makamların yükünü gitgide arttırmaktadır. Artan bu yük karşısında adli birimler daha çok personel, daha büyük binalar, daha gelişmiş bilgi sistemleri ile sürekli büyümektedir. Adli birimlerin büyümesi, mahkemelerin ihtiyaç duyduğu bilirkişilik hizmetlerini de kendi içinde bir sektör haline getirmektedir. Tarafımızca yapılan görüşmeler sonucu sadece İstanbul'da mahkemelerce bilirkişilere ödenen bedelin yıllık 100.000.000 TL'nin üzerinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İçerdiği parasal meblağın sürekli artması bilirkişiliğin meslek olarak algılanmasına neden olmakta, kamusal özelliğini ve toplumsal hizmet anlayışını yitirip, kâr amacı güden bir anlayışın ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Tarafımızca kamusal yön önemli görülmesine rağmen geline nokta da bilirkişiliğin sektörel bir içerik kazandığı da bir gerçektir. Şüphesiz harita ve kadastro mühendisliği de kendi meslek disiplini içerisinde, bilirkişilik hizmeti görev almaktadır. Çözümü için harita ve kadastro mühendisliği bilgi ve deneyimine ihtiyaç duyulan alanların doğru bir şekilde belirlenebilmesi, ilgisiz kişilerin harita ve kadastro meslek disiplin alanında yer almaması, meslektaşlarımızın bilirkişilik hizmetini yürütürken kâr amacı duymadan, öncelikle kamusal bir görev olarak görevlerini yerine getirebilmeleri ve sunulan hizmetin tek tipleştirilebilmesi için hem adli makamlara mesleğin tanıtılması hem de meslektaşlarımıza bilirkişiliğin anlatılması zaruri duruma gelmiştir. Mesleğimizin görev alanlarından biri olan hakemlik ve bilirkişilik hizmetlerinin doğru bir şekilde yürütülebilmesi için, bilirkişilik ile doğrudan ya da dolaylı olarak bağı olan herkes için bazı kavramların açıklanması gerekmektedir.

2. HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLİĞİ NEDİR?

En çok kabul gören tanımı ile harita mühendisliği; yeryüzünün tamamının veya bir bölümünün istenilen ölçekte topoğrafik ve tematik haritalarının üretilmesi, coğrafi bilgi sistemlerinin

oluşturulması, kıta hareketlerinin belirlenmesi, kırsal ve kentsel toprak düzenlemelerinin yapılması, yeryüzünün dört boyutlu olarak ölçülmesi, haritalandırılması ve modellenerek gösterimi işlerini yapan mühendislik bilimidir.

Ancak yukarıdaki ifadeler teknik terminoloji kullanılarak yapılmış bir tanımdır. Bu tanıma basitleştirerek ifade etmek istersek, harita mühendisliği bir ölçme mühendisliğidir. En küçük birimden en büyük birime kadar uzunluk, alan ve hacim ölçülerini yapan mühendislik dalıdır. Harita mühendisi tarafından yapılan ölçme işlemi sadece uzunluk, alan ve hacimlerin birimlerle ifade edilmesi demek değildir. Harita mühendisleri tarafından gerçekleştirilen ölçmeler kontrollü olarak gerçekleştirilir, ölçme sonuçları dengeleme yapılmak sureti ile tespit edilir ve elde edilen sonuç değerinin barındırması muhtemel hata miktarı da hesap edilir. Yani elde edilen sonuç değerinin hassasiyeti ve hangi işlemlere altlık teşkil edebileceği, yine harita mühendisi tarafından tespit edilir.

Harita mühendisliği isminde yer alan harita kelimesi, meslek disiplininin yalnızca haritalandırma ile ilgili bir çalışma alanına sahip olduğu algısı oluştursa da bu algı yanlıştır. Harita bir sonuç üründür. Yani yapılan ölçülerin, belirli bir ölçek ve gösterim ölçütlerine göre kâğıt ya da bilgisayar ekranı üzerinde gösterilmesidir. Ancak harita mühendisi tarafından yapılan her ölçüm haritalandırma şeklinde gösterilmeyebilir. Örneğin İstanbul Boğazı üzerinde yer alan köprüler, harita mühendisleri tarafından yapılan ölçümler ile sürekli olarak izlenmektedir. Şüphesiz ki burada yapılan ölçümler köprülerin salınım hareketlerine ilişkindir ve harita anlamında bir sunumu yapılmaz.

Harita mühendisi meslek disiplini gereği her türlü ölçümü yapar, ölçüleri dengeler ve yapılan ölçümlerin hata sınırlarını tespit eder. Bir dışın içindeki boşluğun hacminden, dünyanın hacmine, bir odanın iç ölçülerinden, dünyanın çevresine, bir parselin alanından, dünyanın alanına kadar olan ölçülerin ve binaların, barajların deformasyon ölçülerini, kara plakalarının hareket hızını, titreşim ve salınım ölçülerini yapan meslek disiplini. Boğaz köprüsünün salınımı, fay hatlarının hareket hızları harita mühendisi tarafından ölçülmektedir. Yüksek yapıların titreşimi, kütlelerin yılda 0,1 mm'ye kadar olan hareketlerinin ölçülmesi harita mühendisliğinin meslek alanına girmektedir. Yukarıdaki ölçümlerin tamamının gösterim şekli haritalandırma değildir. Yeryüzü ölçmeleri, meslek disiplininin sadece bir alanı olsa da yanlış bir algı sonucu meslek sadece yeryüzü ölçmelerine özgülenmiştir.

Harita mühendisi, sonuç ürünü haritayı üreten olduğu gibi harita üzerinde yer alan koordinat verilerini de arz üzerine tatbik edebilir.

Kadastro kelimesi ise yine en geniş anlamı ile bir taşınmazın geometrik ve hukuki durumunun tespiti olarak tanımlanır. Söz konusu tanıma en basit hali ile anlatmak istersek, mülkiyet haritalarının üretilmesidir. Ancak mülkiyet haritaları, hukuki durumu belgeleyen tapu sicilleri ile bir bütündür. Bu durumda mülkiyet haritalarının üretilmesi aşamasında, mülkiyet haklarının da tespit edilerek tapu sicili üzerinde oluşturulması ya da oluşmuş bulunan mülkiyet haritaları üzerindeki değişikliklerin, hukuki durumları ile beraber izlenmesi gerekecektir. Türkiye'de kadastro çalışmaları yine harita ve kadastro mühendisleri meslek alanına girmektedir. İnsanın üretemeyeceği yegâne kaynak topraktır. Bu nedenle toprağın, arsanın, arazinin yönetilmesi, düzenlenmesi ve dağıtılması işlemleri yine harita ve kadastro mühendislerince yürütülmektedir.

Coğrafi Bilgi Sistemleri Teknolojisi (CBS): Çok önceleri haritalar üzerindeki gösterimler sadece yeryüzü şekilleri ile sınırlı iken günümüzde her türlü bilgi harita üzerinde gösterilmek-

tedir. Sosyal medya kullanıcılarının en çok bulunduğu mekânlar dahi harita üzerinde yer alan bilgiler haline gelebilmiştir. Her türlü bilginin coğrafi konumuna bağlı olarak harita üzerinde gösterilebilmesi coğrafi bilgi sistemleri olarak tanımlanmakta ve henüz üzerinde yürütülen meslek içi tartışmalar bir yana bırakılırsa bir teknoloji olarak isimlendirilmektedir. Ancak bu işlemin, harita üzerinde işaretlenmiş bir veri yığınının ziyade sorgulanabilir, karar destek sistemleri içinde yer alan, düzenli bir veri tabanı şeklinde haritalandırılması olarak anlaşılması gerekir. Günümüzde ölçüsü yapılan bir parselin sadece koordinatları ve alanı değil taşınmazın değerinin, adresinin, üzerinde ikamet edenlerin, kullanım amaçlarının, süreç içerisindeki gelişimi ve benzeri bilgilerin de ölçülmesi ya da tespit edilmesi gerekmektedir. Bu durumun en bilinen örneği kent bilgi sistemleridir. Söz konusu sistemler ile harita üzerine yüklenen veriler, birkaç adımda şehir ile ilgili önemli analizlerin tespit edilmesini sağlamaktadır.

Harita ve kadastro mühendisliği; üniversitelerde Harita Mühendisliği, Harita ve Kadastro Mühendisliği, Jeodezi Mühendisliği, Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği, Geomatik Mühendisliği gibi farklı isimler altında öğretimlerini sürdürmekte ise de bu çalışma kapsamında adı geçen bütün bölümlerden mezun olanları temsil eden meslek odası olan Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası'ndan ve kamuoyunda bilinirliği yüksek olduğundan dolayı Harita ve Kadastro Mühendisi ismi tercih edilecektir.

Yukarıda yapılan açıklamalar sonrası, harita ve kadastro mühendisliği tanımını yinelersek *“Yeryüzünün tamamının veya bir bölümünün istenilen ölçekte topoğrafik, tematik haritalarının üretilmesi, coğrafi bilgi sistemlerinin oluşturulması, kıta hareketlerinin belirlenmesi, kırsal ve kentsel toprak düzenlemelerinin yapılması, dört boyutlu her türlü ölçümün yapılması, haritalandırılması ve modellenerek gösterilmesi işlerini üreten bir mühendislik bilimi dalıdır.”* şeklinde bir tanım yapılabilecektir.

3. HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİNİN ÇALIŞMA ALANLARI

Harita ve kadastro mühendislerinin çalışma alanları, Yıldız Teknik Üniversitesi Harita Mühendisliği internet sayfasında *“Mesleki faaliyetlere altlık oluşturacak yatay ve düşey kontrol ağlarının oluşturulması, yeryüzü hareketlerinin izlenmesi ve mühendislik yapılarının kontrolü için deformasyon ölçmeleri ve değerlendirilmesi, karayolu, demiryolu, köprü, baraj, metro, tünel projeleri ve araziye uygulanması, uydulardan yararlanarak konum belirleme ve araç takip sistemleri, navigasyon, lazer tarama, uydu görüntüleri ve hava fotoğrafları yardımıyla veri toplama ve işleme, yersel fotoğraflarla restorasyon faaliyetlerine altlık oluşturacak planların çizimi, çeşitli çalışmalara altlık oluşturacak büyük, orta ve küçük ölçekli sayısal (dijital) ve basılı topoğrafik ve tematik haritaların üretimi, mekânsal verilere ve haritalara ilişkin çeşitli multimedya, görselleştirme çalışmaları ve internet tabanlı sunumları, mobil cihazlar ve web için harita tasarımı, çeşitli konulara ilişkin mekânsal veri tabanlarının ve coğrafi bilgi sistemlerinin oluşturulması, kentsel ve kırsal alan düzenlemeleri ve ilgili hukuki çalışmalar, imar uygulamaları, kadastro çalışmaları, kamulaştırma, taşınmaz (gayrimenkul) değerlemesi,”* şeklinde sıralanmıştır.

Yukarıda yazılan alanlar, mecburen meslek ile ilgili terminoloji içerdiğinden, bahsi geçen konuların basit şekilde tanımlanması gerekliliği doğmuştur. Harita ve kadastro mühendisleri aldık-

ları meslek eğitimi gereği, başka herhangi bir lisans ve eğitime ihtiyaç duymadan aşağıda yazılı olan işlemleri yürütebilmektedir.

- ✓ Her türlü uzunluk, alan, hacim ve salınım hareketlerinin ölçülmesi,
- ✓ İmar Kanunu'nun 15, 16, 17 ve 18. maddeleri gereği yapılan uygulamalar, dağıtımlar,
- ✓ Mülga 2981 Sayılı Kanun gereğince yapılan uygulamalar, dağıtımlar,
- ✓ Arazi toplulaştırma işlemleri ve dağıtımları,
- ✓ Kamulaştırma haritalarının düzenlenmesi,
- ✓ Taşınmaz değerinin tespit edilmesi,
- ✓ Tapu kütüğü üzerinde yapılan işlemlerin takibi ve doğruluğu,
- ✓ Arsa payı hesapları,
- ✓ Kadastro çalışmaları, yenileme çalışmaları, sayısallaştırma çalışmaları, 2b kadastro çalışmaları,
- ✓ Tapu kayıtlarının, zabıt kayıtlarının, vergi vb. kayıtların zemine uygulanması,
- ✓ Her türlü haritanın zemine uygulanması,
- ✓ Zeminde mülkiyet sınırlarının gösterilmesi,
- ✓ Kara ve demiryolunda yol güzergâhının tespiti, yol geometrisinin oluşturulması ve yolun projesine uygun olarak inşasında,
- ✓ Binalarda, yüksek yapılarda, barajlarda meydana gelen yılda 1 mm altında olan çökme, kayma hareketlerinin ölçülmesi, (Binalarda çökme ya da kayma olduğu iddia ediliyor ise bu durumun tespiti sadece harita mühendisi tarafından yerine getirilebilir.)
- ✓ Yerçekimi kuvvetinin ölçülerek modellenmesi.

4. HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSİ Mİ? FEN BİLİRKİŞİSİ Mİ?

Günümüze kadar sivil haritacılık çalışmalarının büyük çoğunluğu Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirildiğinden, harita ve kadastro mühendisliği toplumda -özellikle kırsal kesimde- kadastro mühendisi ya da tapu mühendisi gibi isimlerle anılmaya başlanmıştır. Ülkemizde harita mühendisliği eğitimi 1949 yılında Yıldız Teknik Üniversitesinde başlamıştır. Öncesinde ise, harita ve kadastro mühendisleri yurt dışında eğitim görmektedir. 1950 öncesi dönemlerde harita üretim çalışmalarında yeteri kadar harita mühendisinin bulunmayışı nedeni ile tapu ve kadastro okulları ve Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün kurum içi eğitimleri sonucu yetiştirilen kalifiye elemanlar ile açık kapatılmaya çalışılmıştır.

1936 yılındaki teşkilat kanuna göre Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü teşkilat yapısında, tapu-fen amirlikleri bulunmaktadır. Tapu-fen amirlikleri, tapu müdürlükleri bünyesinde bulunan ve teknik işlemlerin yürütülmesinden sorumlu kısımlardır. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünce kurum içi eğitimler sonucu yetiştirilen ya da tapu ve kadastro liselerinden mezun bulunan teknik personelin görev aldığı kısımlardan biri de tapu-fen amirlikleridir. Bilindiği üzere mülkiyete konu davalarda, dava konusu taşınmazın yerinin gösterilmesi için, yetkili kurumda görevli bir teknik personel bilirkişi olarak refakate alınmaktadır. İşte 1984 yılı öncesine kadar faal olan bu tapu-fen amirliklerinden talep edilen teknik personel fen bilirkişisi olarak isimlendirilmektedir. Söz konusu birimler kapatılmış olmasına rağmen yaklaşık otuz yıldır yargılamadaki kurumsal kültürün devamı olarak halen kadastroda görevli harita teknikerleri, harita teknisyenleri ve harita mühendisleri fen bilirkişi unvanı ile bilirkişi olarak görevlendirilmektedir.

Hemen belirtilmelidir ki “fen” kelimesi, lügat anlamı ile fizik, kimya ve biyoloji bilimlerine verilen ortak isimdir. Döneminde teşkilat yapısındaki birimin “fen” kelimesi ile isimlendirilmesinin nedeni yapılan işin fiili alanda uygulamaya dönük teknik bir iş olduğunun belirtilmesi amacı içindir. Ancak günümüzde Fransızca kökenli “teknik” kelimesi Türkçeleşmiş kelimelerdendir. Bu nedenle artık “fen” kelimesi yerine “teknik” kelimesi tercih edilmektedir. Tarafımızca da “fen bilirkişisi” teriminin terk edilmesi gerektiği düşünülmektedir. Zira yukarıda belirtildiği gibi “fen” kelimesi bir uzmanlaşmadan ziyade çok geniş bir alanı kapsamaktadır. Yani fiilen fen bilirkişi unvanının taşınması mümkün değildir.

5. HARİTA MÜHENDİSİ Mİ? HARİTA TEKNİKERİ Mİ?

Tapu sicili üzerinde tescile konu planları belirleyen Tapu Planları Tüzüğü’nün “*Yetki ve Sorumluluk*” başlıklı 6. maddesi – (1) *Bu Tüzük kapsamındaki tapu plânlarının yapım, kontrol, aplikasyon, sayısallaştırma ve hataların düzeltilmesi işlerinin teknik sorumluluğu mühendis tarafından üstlenilir* şeklindedir. Yani, tescile konu bir planın, tapu kütüğünde tescil edilebilmesi için öncelikle serbest çalışan harita ve kadastro mühendisince haritaların hazırlanıp, sonra sırası ile önce ilgili belediyede görevli harita ve kadastro mühendisince, sonrasında ise kadastro müdürlüğünde görevli harita ve kadastro mühendisince kontrol işlemine tabi tutulması gerekmektedir. Belirtildiği üzere tapu sicilinde parselin yüzölçümü, sınır, cins (vasıf), irtifak hakkı değişikliklerine sebep olan değişiklik işlemlerinin tamamı tapu planları tüzüğü gereği harita ve kadastro mühendislerinin hazırladıkları ve kontrol ettikleri aşamalardan geçerek tapu siciline tescil edilmektedir. Ancak sonuçları itibari ile tapu planlarının değişmesine sebebiyet verecek davalarda bilirkişi olarak teknisyen, tekniker unvanına sahip bilirkişilerin de görev aldığı görülmektedir. Bu durum, tapu planları tüzüğüne aykırı olduğu gibi, mahkeme kararlarının tapu kütüğünde infazı sırasında da tapu planlarında teknik yönden sorunlu parsellerin oluşmasına neden olmaktadır.

Belirtilen sebeplerden dolayı, tapu planlarında değişikliğe sebep olacak her türlü davada harita ve kadastro mühendisinin mutlaka görev alması gerektiği, Tapu Planları Tüzüğü, İmar Kanunu uygulamaları, yüksek hassasiyet içeren ölçümlerler dışında kalan parselin yerinde gösterilmesi, davaya konu taşınmazın sınırlarının fiili zeminde tatbiki, arz üzerinde yapılacak basit ölçüm işleri ve keşif yerinin krokiye bağlanması gibi hususlarda, harita teknikeri ve harita teknisyenin de görev alabileceği kanaatindeyiz.

6. BİLİRKİŞİ RAPORLARINDA KARŞILAŞILAN TEKNİK TERİMLER SÖZLÜĞÜ

Aşağıda sadece bilirkişi raporunda sıklıkla karşılaşılan terimler seçilerek, bunların açıklamasına yer verilmiştir.

Aşağıda yer alan kısa ve basit tanımlar harita ve kadastro mühendisliği disiplini dışında bulunan kişilere yönelik olarak hazırlanmış, mümkün mertebe terim kullanılmaktan kaçınılarak basit şekilde tanımlanmaya çalışılmıştır. Şüphesiz ki terimsiz anlatılmaya çalışılması sonucu birçok tanım, harita ve kadastro mühendisleri için eksik kalmaktadır.

Ada numarası: Mülkiyet haritalarında, dört tarafı tescile konu olmayan yol, dere, park ve benzeri alanlar ile çevrili parsel topluluğunu tanımlamak için sayı ile yapılan isimlendirmedir. 1985 yılı öncesinde gerçekleştirilen köy çalışmalarında ada numarası kullanılmaz, sadece parsel numarası ile tanımlama yapılırdı. Buna karşılık belediye sınırları içerisinde yürütülen kadastro çalışmalarında mutlaka ada numarası verilirdi. Ancak 1985 yılı sonrasında üretilen bütün kadastro haritalarında ada numarası ile isimlendirme yapılmıştır. Ancak evvelce belediye sınırları dışında kaldığı için ada numarası tahsis edilemeyen yerler, günümüzde belediye sınırlarında kalmasına rağmen ada numarası verilmediği görülebilmektedir. İstanbul ili, Ümraniye ilçesi, Aşağıdudullu Mahallesi'nde kâin parseller bu duruma örnek gösterilebilir. Günümüzde kullanılan bilgisayar sistemlerinde karışıklığa meydan vermemek için ada numarası bulunmayan parsellerin ada numarası sistemde "0" sıfır olarak tanımlanabilmektedir.

Parsellerin gördüğü işlemler sonucu ayrılan ya da birleşen adalar olursa bu kısımların yeni ada numarası ile isimlendirilmesi gerekmektedir. Ancak ada değişim işlemlerinin kadastro ve tapu müdürlüklerinde yerine getirilmediği sıklıkla karşılaşılan bir durumdur.

Aplikasyon krokisi: Harita üzerinde yer alan koordinat verilerinin zemine uygulanması aplikasyon, bu uygulama sonucunda düzenlenen koordinatlı krokiye ise aplikasyon krokisi denilmektedir. Sıklıkla mülkiyet paftalarındaki sınırların yani parsel sınırlarının zemine uygulanması anlamında kullanılmaktadır. Aplikasyon krokisi düzenlenebilmesi için parselin zemine uygulanması gerekir. Zemine uygulanmadan aplikasyon krokisi düzenlenemez. Mülkiyet sınırlarının zemine aplikasyonu, Lisanslı Harita ve Kadastro Büroları (LİHKAB) bulunan yerlerde bu bürolar tarafından, bulunmayan yerlerde kadastro müdürlüğü tarafından düzenlenmektedir.

Dik koordinat sistemi: Bilindiği üzere harita üzerinde yer alan her nokta belirli bir dik koordinat düzleminde temsil edilen XYZ değerleri ile belirtilir. XYZ değerleri, koordinat olarak isimlendirilir. Koordinat sistemi ise; harita üzerindeki noktayı belirlemek için kullanılan birbirine dik iki ya da üç düzlemden oluşan sistemlerdir. Ülkemizde uluslararası sistemlerden ED50 ve ITRF olarak isimlendirilen koordinat sistemleri kullanılmaktadır. ED50 ve ITRF sistemlerini de basitçe, 0 meridyeni ve ekvatora göre tanımlanmış koordinat değeri olarak algılamak mümkündür. ITRF değerleri uydu ölçmeleri ile kullanılmaya başlanılmıştır. Kıta ve plaka hareketleri nedeni ile ITRF koordinatlarının zaman ölçüsünün de belirtilmesi gerekir. Örneğin ITRF2005 gibi. ED50 ve ITRF sisteminde yazılı bir koordinat değerinin zemine uygulanmasında yıllar sonra dahi aynı nokta tespit edilebilir. Diğer koordinat sistemi ise mevzi ya da lokal koordinat sistemi olarak tanımlanır. Mevzi koordinat sisteminde, ölçülecek alanın yaklaşık ortasına rastgele tespit edilen bir noktaya bir değer verilir. (X=1000Y=1000 gibi.) Tespit edilen ilk değer hiçbir özelliği yoktur.

Sıklıkla hesap yapmada kolaylık sağladığı için 100 000 gibi değerler seçilir ve bölgenin haritası ilk tespit edilen noktaya göre hesap edilen ölçü (poligon) taşları yardımı ile yapılır. Sistem ulusal bir ağa bağlı olmadığı için zemine atılan ölçü taşlarının zaman içinde kaybolması, zeminin hızlı değişmesi sonucu haritaların zemine uygulanma kabiliyeti ortadan kalkar ve grafik pafta olarak değerlendirilir. Büyük Ölçekli Harita ve Harita Bilgileri Üretim Yönetmeliği gereğince 2007 yılı sonu itibari ile üretilen her büyük ölçekteki harita ve planın ITRF sisteminde üretilmesi gerekmektedir. Ancak daha önce hazırlanan ve birçoğu mevzi ve grafik olan sistemler, ITRF sistemine dönüştürülemediği için bunlara dayalı olarak üretilen harita ve planlarda da ITRF sisteminin kullanılmadığı durumlar olabilmektedir.

Dönüşüm parametresi: Dik koordinat sistemlerinin herhangi birisinde tanımlanan koordinat değerlerinin, diğer bir dik koordinat sistemindeki karşılığının tespit edilebilmesi için kullanılan parametre değerlerini ifade eder.

Fotogrametri: Fotogrametri bir ölçüm yöntemidir. Eski Yunanca'dan batı dillerine giren Fotogrametri sözcüğü Photos (ışık), Grama (çizim), Metron (ölçme) olmak üzere 3 kök sözcükten oluşur. Buna göre ışık yardımı ile çizerek ölçme anlamına gelmektedir. Fotogrametrik ölçü yönteminde, haritası yapılacak alanın fotoğraflaması yapılır. Fotoğraflar, uçak içine yerleştirilmiş özel kameralar ile çekilebildiği gibi ölçülecek alanın mahiyetine göre yersel olarak da çekilebilir. Her ne kadar bir ölçü yöntemi olarak tanımlansa da fotoğrafların değerlendirilerek harita haline getirilebilmesi için mühendislik bilgilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Her harita ve kadastro mühendisi fotogrametri uzmanı değildir. Zira bazı üniversitelerin öğretimi içinde fotogrametri dersleri bulunmamakta ya da seçmeli ders olarak bulunmaktadır. Ancak fotogrametri değerlendirmesi için harita ve kadastro mühendisi olunması gerekmektedir. Fotogrametrik değerlendirme özel yazılım ve donanım gerektirmektedir.

Grafik pafta: Dik koordinat sisteminde tanımlandığı üzere, koordinatlar sadece birbirini dik kesen eksenlere göre tanımlanmaz. Noktaların birbirlerine göre ölçülen açı ve mesafe değerleri ile de tanımlamak mümkündür. Bu şekildeki tanımlanan koordinatlara kutupsal koordinat denilmektedir. Örneğin “2 noktasında durup 3 noktasına bakarken 30 grad 20 dakika 30 saniye açısında 65 m mesafede” ifadesinde tanımlanan kutupsal koordinattır. Anlaşılabilirliği arttırmak için yukarıda sözel örnek verilmiştir. Gerçekte kutupsal koordinatlar özel hesap karnelerine sayı ile ifade edilmektedir. Grafik paftalarda, ölçü taşlarına mevzi koordinat sisteminde dahi bir koordinat hesabı yapılmamıştır. Zemindeki ölçüm taşlarının kaybolması sonucu zemine uygulanma kabiliyetini yitirir.

Hassasiyet: Yapılan ölçümün barındırdığı azami hata miktarını tanımlar.

İncelik: Yapılan ölçümün, ölçüm mertebesini tanımlamak için kullanılır. (Örneğin milimetre inceliğinde)

İnşaat istikamet rölevesi: Adı geçen belge, parselin aplikasyon krokisine istinaden, yetkili belediyesince, imar planına göre düzenlenen ve parselin, plana göre terk ve yapılaşmasını gösteren teknik belgedir.

Kütük no: Tapu sicillerinin tutulduğu her bir defter, kütük olarak isimlendirilir. Aynı tapu mahallesinde aynı kütük numarası birden fazla bulunamaz.

Lisanslı Harita ve Kadastro Mühendislik Bürosu (LİHKAB): Evvelce kadastro müdürlüklerince yürütülen, aplikasyon, yer gösterme, cins değişikliği, birleştirme işlemleri 5368 Sayılı

Kanun ile kurulan lisanslı mühendislik bürolarına devir edilmiştir. LİHKAB'lerin çalışma sahaları belirlidir ve sahaları dışında işlem yürütemezler. Aynı çalışma sahasında birden fazla LİHKAB olabilir.

Ortofoto: Fotogrametrik yöntem ile elde edilmiş hava fotoğrafının koordinatlandırılmış şeklidir.

Pafta no: En basit anlatımı ile haritanın isimlendirilmesidir. Pafta numarası mülkiyet haritalarına özel değildir. Üretilen bütün haritaların ait olduğu bölgeyi tanımlama için tahsis edilen ismi mevcuttur. İsimlendirme sayı ya da alfa-nümerik olarak yapılabilmektedir.

Parsel no: Mülkiyet haritalarında her parsel sayı ile isimlendirilir. Aynı tapu mahallesinde, aynı ada içinde, parsel sayılarının tek bir parsel için kullanılmış olması gerekir. Bu durumun ihlal edilmesi halinde, kadastro müdürlüğüne parsel no değiştirilebilir. Parsel numaralarının sadece sayı ile isimlendirilmesi gerekir. Ancak bazı durumlarda 39/A gibi alfa nümerik isimlendirmeler ile karşılaşılabilir. Bunun sebebi, infaz edilen mahkeme kararlarından kaynaklanmaktadır. Birden fazla maliki olan parsellerde, maliklerin tamamının dâhil olmadığı kamulaştırmaz el atma davalarında, mahkemece verilen “yolda kalan kısmın TMK 999. maddesi gereğince terki” ifadesinin infaz edilebilmesi için yolda kalan kısım ayrılarak, ana parselin adı altında alfabetik isimlendirme ile tescil edilmek zorundadır. Çünkü terki karar verilen kısımda, henüz davaya taraf olmamış maliklerinde hisseleri mevcuttur. Bu kısmın terkin edilmesi halinde dava dışı kişilerin hak kaybına uğrayacağı kuşkusuzdur. İşte bu nedenle alfa nümerik isimlendirilmiş parseller ile karşılaşılabilir.

Plan örneği: Taşınmazın, kadastral paftasına uygun olarak düzenlenen kopyasıdır. Mevzuat-taki tanımına göre “Parselin tapu plânından aynen alınan örneğidir.” Plan örneği, paftanın fotokopisi değildir. Paftanın üzerinden ilgili parselin komşularını da gösterecek şekilde başka bir kâğıda aktarımıdır. Parselin plan örneği kadastro müdürlüklerinden temin edilebilir. Kadastro müdürlüklerindeki başvurularda genellikle “parselin çapı” olarak tabir edilse de parselin çapı ve plan örneği farklı evraklardır. Zira plan örneğinde parsel ile ilişkin ölçü değerlerine yer verilmez. Parselin çap evrakında ise parselin üzerine, paftası üzerinden temin edilen ölçü değerleri yazılırdı. Ancak parsel ile çaplı evrak düzenleme uygulaması kaldırılmıştır. Çünkü pafta üzerinden temin edilen ölçü değerleri, pafta, ölçek hatası ve cetvel ile okuma hataları barındırmaktaydı.

Planimetre: Pafta üzerinden alan hesabı yapmak için kullanılan bir çeşit alettir. Elektronik ya da mekanik olanları vardır. Planimetre aletinde, pafta ölçeğine göre gerekli ayarlamalar yapıldıktan sonra harita üzerindeki sınırlar, planimetre ile takip edilir. Mekanik olanlarda tambura değeri elde edilir ve basit bir hesap işlemi sonucu yüzölçümü değeri bulunur. Elektronik olanlarda, doğrudan yüzölçümü değerini ekrana yazar,

Sayfa no: Tapu sicillerinin tutulduğu kütüklerin ilkinin ilk sayfasından başlamak üzere her iki sayfaya bir sayı numarası verilir. Kütük değişse de sayı numarası yeni kütükte kaldığı yerden devam eder. Parselin tescil olduğu sayfa ikinci bir parsel için kullanılamaz. Tapu mahallesi, kütük no ve sayfa no terimleri birbirleri ile bağlantılı kavramlardır.

Sayısallaştırma: Grafik paftalarda yer alan mülkiyet sınırlarının, zemin, alan, uzunluk değerlerinin birlikte incelenmesi sonucu zemine uygulanabilir koordinat sisteminde, koordinat değerlerinin tespit edilmesidir.

Stereoskopik değerleme: Fotogrametrik değerlendirmede, kamera belirli aralıklar içeren noktalardan aynı bölgenin fotoğrafını çekmektedir. Birbirini takip eden iki fotoğraf en az %60 oranında aynı alanı fotoğraflamış ise, iki fotoğrafın değerlendirmesinden üç boyutlu görüntü elde edilebilmektedir. Stereo değerlendirme, fotoğraf çiftlerinin birlikte değerlendirilmesi anlamını taşıır.

Tapu mahallesi: Kadastro alışmaları, mahalle ya da köy bazlı olarak yürütülür. alışması tamamlanan köy ya da mahallenin ismi ile kütükleri açılır ve parseller kütüklere tescil edilir. Geçen sürede, kadastro yapılan birimden yeni mahalleler ayrılrsa ya da ismi değiştirilse dahi tapu kütükleri oluştuğu için yeni oluşan mahallelere göre değiştirilemez. Bu nedenle belediyede geçerli mahalle ismi ile tapu kütüğünde yer alan mahalle isminin uyuşmadığı durumlar olabilmektedir. Tapu kütüklerinin, belediye mahallesine göre yeniden tanzim edilebilmesi için o bölgede yenileme ya da sayısallaştırma çalışması yapılması gerekmektedir. Bir diğer istisnai durumu da yeni ile tanzim edilmesi sonucu yeni kurulan tapu müdürlüğündeki kütüklerin, belediye mahallesi esas alınarak oluşturulmasıdır.

Tersimat: En geniş anlamı ile haritanın çizim işidir. Ancak genellikle çizimi tamamlanan harita üzerinde meydana gelen değişikliklerin harita üzerine işlenmesini belirtmek için kullanılır. Tapuda tescilli parsellerde, haritaya bağlı olarak meydana gelecek değişiklikler kadastral paf-talar (tapu planları) zerine mürekkepli kalem ile tersim edilir. Yani parselde meydana gelecek değişiklik, tapu kütüğünde tescille, tapu planında mürekkepli tersimat ile hukuki değer kazanır. Paftası üzerinde yer alan kurşun kalemli tersimatlar ise parsele ilişkin olarak düzenlenen değişiklik işleminin, kadastro müdürlüğünce kontrolden geçirilerek, tapu müdürlüğüne tescil amacı ile gönderilmiş olması durumunu gösterir.

Uzaktan algılama: Her cisim, üzerine düşen işığı farklı frekanslarda yansıtır. Cisimlerin bu özelliği vasıtası ile fiziksel temas olmadan uzaktan, özel sensörler yardımı ile radyasyon değerleri llerek, jeolojik, hidrografik, zirai, denizcilik ve kıyı yönetimi gibi alanlar için harita altlıkları oluşturulur. Örneğin Küçükçekmece gl suyunun deniz suyuna karışıp-karışmadığı, deniz suyunun sıcaklığı, geniş arazide ekilen bitki türleri, toprağın nemi, orman bitki örtüsü tespitleri uzak-tan algılama yöntemi ile elde edilen ölçülerle yapılır. Uzaktan algılama uydulardan yapılabileceği gibi cisme birkaç metre mesafede konumlandırılan özel sensörler yardımı ile de yapılabilir.

Yanılma sınırı (Tecviz): Harita ve kadastro mühendisliğinde yürütülen bütün ölçüm işlemleri, işin doğası gereği hata barındırır. Yanılma sınırı olarak tarif edilen değerler ise yapılan ölçüm işinin kabul edilebilmesi için barındıracağı azami hata miktarı olarak tanımlanabilir. Özellikle alan düzeltme işlemlerinde karışılaşılmaktadır. Evvelce, koordinata dayalı olarak üretilmeyen ya da koordinatları hesaplanmayan parseller, öncelikle ölçekli paftası üzerine tersim edilir, sonrasında pafta üzerinden cetvel, planimetre gibi lme aletleri ile alanı hesap edilirdi. Söz konusu hesap işlemi gerek paftaya tersim edilirken gerek cetvel ve planimetre ile okunurken belirli bir hata barındırmak zorundadır. Ancak koordinata dayalı olarak yapılan alan hesabında, bu şekildeki bir yanılma sınırından bahsedilemez. Sonuçta günümüzde koordinata dayalı olarak hesap edilen alanların yüzölçümleri ile paftasından cetvel ve planimetre ile hesap edilen yüzölçümü arasındaki farkın tecviz, yani yanılma sınırı içerisinde kalması beklenir. Bu durum geerleşmez ise hatanın yanılma sınırları dışında kaldığı belirtilir.

Zabıt kaydı: Kadastro çalışmalarından önce tutulan asli sicillerdendir. Kadastro ncesi tapu kaydı olarak da tanımlanabilir. Zabıt kayıtlarında tapu kütüğünde olduğu gibi her parsele bir sayfa

açılmaz, parseller işlem sırasına göre kendine ait bölüme tescil edilir. Aynı sayfada birden fazla bölüm her bölümde ayrı bir parsel verisi bulunur. Parsel her işlem gördüğünde sıradaki bölüme yeni durum tescil edilir ve geldiği gittiği sayfa numaraları ile irtibat sağlanır. Zabıt kayıtları ilçe bazlı tutulur. Yani herhangi bir parsel zabıt kaydında işlem gördüğü yıl, gün, ay, cilt ve sıra numarası ile tanımlanabilir. Zabıt kaydında, tapu kütüğünden farklı olarak taşınmazın sınırları da tarif edilir. Yüzölçümü değerleri yaklaşıktır. İstisnai olarak, uygulanabilir bir ölçekli plana dayalı tescil edilen zabıt kayıtları da mevcuttur. Plana dayalı üretilen parsellerin zabıt kayıtlarında, ada parsel isimlendirmesi bulunması sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Kadastro çalışmaları sırasında söz konusu kayıtlar mahalli bilirkşi marifeti ile zemine uygulanır ve zabıt kaydının hangi ada parseli uygulandığı, uygulanamıyor ise nedeni belirtilerek tutanak altına alınır. Kadastro tutanağının ilgili sütununda uygulanan kaydın bilgileri yazılır.

7. HARİTA VE KAYIT ARŞİVLERİ

Haritacılığın eski zamanlarda Nil Nehri'nin taşması sonucu kaybolan sınırların, taşkın sonrası yeniden zemine uygulanması amacı ile başladığı yaygın kabullerdendir. Son dönemlerde Anadolu'da, Çatalhöyük kazılarında bir evin duvarına çizilmiş olarak bulunan, şehrin planını içeren ve yaklaşık M.Ö.6200 yılına tarihlenen harita şimdilik en eski harita olma özelliğini korumaktadır. Türkler, gelişen süreç boyunca haritalar üretmişlerdir. **Kaşgarlı Mahmut** tarafından 16. yüzyılda çizilen dünya haritası, Türkler tarafından çizilmiş en eski harita olarak bilinmektedir. Anadolu Türk hâkimiyetinde iken 1413 yılında **İbrahim Kâtibi**, 1461 yılında **Mürsiyeli İbrahim**, 1513-1528 yıllarında **Piri Reis**, 1552'de **Hacı Ebul Hasan**, 1567'de **Ali Macar Reis** tarafından dünyanın çeşitli bölgelerine ait haritacılık çalışmalarında bulunulmuştur. Ancak bu çalışmada konu alınacak olan haritalar, modern ölçme teknikleri ile üretilen haritacılığın ülkemize gelişini esas almıştır.

1909 yılında Harita Dairesinin kuruluşundan yaklaşık yetmiş yıl önce, jeodezik esaslara dayalı harita yapım çalışmaları için çeşitli girişimlerde bulunulmuş, 1834 yılından itibaren harp okulunda haritacılık dersleri verilmeye başlanılmıştır. Çoğu askeri amaçlı üretilen bir kısım yerlerde de deneme amaçlı üretilen, özellikle savaş cephelerinin bulunduğu alanlar ile İstanbul'un kısmi alanlarının 1925 öncesi haritalandırılması yapılmıştır. Örneğin 1896 yılı mayıs ayında Eskişehir bölgesinin haritası yapılmıştır. 1909 yılında Bakırköy bölgesinin 1/25000 ölçeğinde haritası tamamlanmıştır. Bu haritaların bir kısmı Topkapı Müzesinde, bir kısmı da Harita Genel Komutanlığı Harita Müzesinde yer almaktadır. 1925 yılında 657 Sayılı Kanun ile Harita- Müdüriyet-i Umumiyesi yeniden teşkilatlandırılmıştır. 1925 yılı sonrası küçük ölçekli olarak üretilen birçok harita, Harita Genel Komutanlığı arşivindedir. Dünyada fotogrametri çalışmaları 1903 yılında Prof. Dr. **C. Pulfrich**'in stereo fotogrametrisinin esaslarını ortaya koyması ile başlamıştır. Ülkemizde ise Harita Genel Komutanlığınca 1929 Çandarlı ve 1930 Ayvalık bölgesinin yersel fotogrametrisi yapılmış, 1931 yılında hava fotogrametrisi yapılmaya Ankara bölgesinde başlanmıştır.

1933 yılında Bursa, Mudanya ve Karacabey bölgelerinin fotogrametrik çalışmaları yapılmış, 1935 yılında da İstanbul'un imar planlarına altlık teşkil edecek hâlihazır harita için ilk uçuşlar gerçekleştirilmiştir. İstanbul için 1935 yılı ve sonrasına ait hava fotoğrafları Harita Genel Komutanlığı arşivinde yer almaktadır.

Mülkiyet kayıtları ve paftaları

Ülkemizde ilk tapu teşkilatı 21 Mayıs 1847 tarihinde Defterhane-i Amire Kalemi adıyla kurulmuş ve Cumhuriyete kadar çeşitli isimler altında görevini sürdürmüştür.

Tesis edilen ilk kayıtlar tamamen mülkiyete ve tapu işlemlerine yönelik olmuş ve bu dönemlerde hiçbir harita çalışması, kadastro tesisi ve güncelleştirilmesi konusunda da bir çalışma yapılmamıştır.

Cumhuriyetin kurulmasından sonra bağımsız bir tapu teşkilatının oluşturulması konusu; özel bir dal olması, bu hususta özel bir deneyim gerektirmesi ve kapsamının genişliği sebepleriyle önem kazanmıştır.

Bunun üzerine 1924 yılında Tapu Umum Müdürlüğü Teşkilatı kurulmuştur. Bu teşkilat bünyesine 1925 yılında 658 Sayılı Kanun'la kadastro birimi ilave edilmiştir. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün (TKGM) bugünkü yapısı ve hedefleri 29 Mayıs 1936 tarih ve 2997 Sayılı Kanun'la belirlenmiş olup, Teşkilat Maliye Bakanlığına bağlanmıştır. Daha sonra, 7 Temmuz 1939 tarihinde Adalet Bakanlığına bağlanmış ve nihayet taşıdığı önem ve bağımsızlığı göz önüne alınarak 10 Ağustos 1951 tarihinde Başbakanlığa bağlanmıştır. 22 Kasım 2002 tarihinde Bayındırlık ve İskân Bakanlığına bağlanmıştır. 08 Temmuz 2011 tarihinde de Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bağlanmıştır.

TKGM merkez arşivinde Osmanlı İmparatorluğu'nun 15-19 yüzyıl dönemlerine ait "tapu tahrir defteri" adı verilen ve o döneme ait şehir, kasaba ve köylerdeki parsellerin kullanım durumları, vergiye esas değerleri ve benzer bilgileri içeren 2322 adet defter, 21 Mayıs 1847 yılından başlayarak 1933 yılına kadar geçen süre içerisinde tarih ve sıra numarasına dayalı olarak tutulan tapu kayıt defterleri (zabıt kayıtları) adı verilen 14023 adet defter, ayrıca 1847 ile 1914 yılları arasında ait ve milli sınırlarımız içinde kalan ülkelerin kayıtlarını içeren 8227 adet tapu defteri, 1925-1967 yılları arasında tutulan köy hudutnameleri yer almaktadır.

İstanbul ili için yer alan Osmanlı kayıtları, zabıt kayıtları, vakıf senetleri Tapu ve Kadastro II. Bölge Müdürlüğü arşivinde yer almaktadır.

TKGM harita arşivi

TKGM 1954 yılında fotogrametri işine başlamıştır. 1954 yılı ve sonrası için hava fotoğrafları ve topoğrafik haritalar merkez arşivinde yer almaktadır

Ayrıca kadastro çalışmalarının başlandığı 1927 yılından günümüze üretilen kadastro paftaları, parsellerin ölçü ve sınırlandırma krokileri, parsellere düzenlenen aplikasyon ve röleve krokileri, yerel müdürlüklerin arşivinde bulunmaktadır.

Hâlihazır haritalar

1933 yılında yürürlüğe giren 2290 sayılı yapı ve yollar kanunun birinci maddesinde belediyelerce meskûn alanların 1/500, meskûn olmayan alanların ise 1/1000 ve 1/2000 ölçekli hâlihazır haritalarının yaptırılması zorunluluğu getirilmiştir. 1933 yılından bu yana İller Bankasında 3230 adet belediyeden son kurulanlar hariç olma üzere hâlihazır haritası en az bir defa yaptırılmıştır. Söz konusu haritaların bir kısmı İller Bankası arşivinde bulunmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi kapsamına giren bazı haritalar İBB'ye devir edilmiştir. Ancak söz konusu haritalar İBB arşivinin su basması sonucu tahrip olmuştur.

1958 yılında 7116 Sayılı Kanun’la İmar ve İskân Bakanlığı kurulmuş ve bu tarihten iki yıl önce çıkarılan 6785 Sayılı İmar Yasası ile hâlihazır haritaların yapılması ve yaptırılması, kontrol edilmesi, onaylanması ve arşivlenmesi görevi kurulan bu Bakanlığa verilmiştir. 1958 yılı sonrasında üretilen hâlihazır haritalar Çevre ve Şehircilik Bakanlığı arşivinde bulunmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi arşivi

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphane ve Müzelere Müdürlüğüne bağlı Atatürk Kitaplığında 10.000’e yakın harita bulunmaktadır.

Alman Mavileri: 1914 I Dünya savaşı öncesi Almanların “*Deutsch Syndikat für Staebliche Arbeiten*” adlı şirketi tarafından yapılan ve tüm Suriçi, Eyüp Sultan, Beyoğlu, Beşiktaş, Kadıköy, Üsküdar, Adalar yerleşim yerlerini içeren haritalardır. Haritaların yapılması için gerekli nirengi sisteminin kurulması işi Fransız Topografya Cemiyetine ihale edilmiştir. Fransız Plancılar Galata Kulesi merkezli bir nirengi sistemi kurarak ölçümlemlerini 1911 yılında bitirmiştir. 1913 yılında nirengiye dayalı ölçümler Alman firmasına ihale edilmiş, ölçümler tamamlandıktan sonra haritalar Almanya’da çizilmiştir.

Charles Edward Goad haritaları: Charles Edward Goad tarafından, 1904 yılında yangın sigorta şirketleri için hazırlanan Tarihî yarımada ile ilişkin haritalardır.

Jacques Pervit haritaları: Hırvat asıllı Topoğraf-Mühendis Jacques Pervititch tarafından Türkiye Sigortacılar Daire-i Merkeziyesi adına 1920-1940 yıllarında hazırlanmış ve Beşiktaş, Beyazıt, Üsküdar, Kadıköy, Taksim, Beyoğlu ve Eminönü bölgelerini kapsayan haritalardır.

Suat Nirven haritaları: Yüksek Mimar Suat Nirven tarafından 1946-1950 yılları arasında çizilmiş ve Perevititch’in yaptığı haritaları tamamlamak amaçlı üretilen haritalardır.

Necip Paşa’nın şehir rehberi: Toplam 15 paftadan oluşmaktadır. Şehremaneti yani bugünkü adıyla İstanbul Belediyesi tarafından istikşaf tarzında tanzim ve tertip olunarak, Viyana’da Hölzel matbaasında 1918 yılında basılmıştır. Haritalar Şehremaneti, Harita Şubesi Müdürü Mühendis Necib Bey tarafından hazırlanmıştır. Eminönü- Fatih, Beyoğlu, Üsküdar- Kadıköy ana paftalarının yanında sayfiye yerleri, Adalar ve İstanbul’un tamamını gösteren genel haritalardan oluşmaktadır. Bir şehir rehberi olarak hazırlanan haritalar bölgesel olarak ayrılmış ve her bölgenin sokak isimleri kaydedilmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi arşivinde İstanbul’un 1946-1966-1970-1982-2006-2011-2013-2014-2015 yıllarına ait hava fotoğrafları ve çeşitli yıllara ait hâlihazır haritaları mevcuttur.

Ayrıca İSKİ arşivinde çeşitli tarihlerde üretilmiş suyolları ve bunlar ile ilgili yapılan haritalar mevcuttur.

Diğer kamu kurumlar

Devlet Su İşleri, Karayolları Genel Müdürlüğü ve Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları, TEİAŞ tarafından çeşitli tarihlerde, çalışmalarına altlık teşkil edecek hâlihazır haritalar üretilmiştir. Bu haritaların ilgili kamu kurumlarının arşivlerinde bulunuyor olması gerekir.

Toprak tevzi paftaları

4753 Sayılı Kanun uyarınca oluşturulan komisyonlar eli ile dağıtılan topraklar ile ilgili dü-

zenlenen haritalar, Tarım İl Müdürlükleri arşivlerinde ya da Tarım Reformu Genel Müdürlüğü arşivinde yer almaktadır.

Vergi tahrir kayıtları

1938-1941 yıllarında tutulan tahrir kayıtları, kaydı aranan bölgenin bağlı bulunduğu vilayetin İl Özel İdaresi arşivinde yer almaktadır.

8. BİLİRKİŞİLİK

a) Bilirkişilik meslek midir?

Anayasa'nın 135. maddesi, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının kuruluşunu düzenlemektedir: Bu kuruluşlar, “*Belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplinini ve ahlakını korumak maksadı ile kanunla kurulan...*” kamu tüzel kişileridir.

Hakemlik, hakem-bilirkişilik, bilirkişilik meslek olarak algılanabilir mi? Öncelikle meslek usta-çırak ilişkisi ya da sistematik öğretim süreçleri sonucunda kazanılır. Meslek, bir uzmanlaşma alanıdır. Herhangi bir işin meslek olarak kabul edilebilmesi için o iş kolunun sınırları tanımlanabilir olmalıdır. İş kolunun kendi içinde geliştirdiği kurallar, yöntemler ile disipline olması beklenir. Bilirkişilik, hakemlik gibi kavramlar ise çok geniş alanları tarif etmekte, uzmanlaşmaktan ziyade genellemeye yönelik anlatımlar içermektedir. Meslek sahibi olan ve bağlı olduğu iş kolunda çalışan kişiler, uzmanlık ve deneyimsel bilgilerini, taraflar arasındaki uzlaşmazlığın giderilmesi için kullanabilir. Bilirkişilik, hakemlik mesleğin iş alanlarından biridir. Ancak bilirkişilik ve hakemlik kavramlarının kendisinin meslek olarak tanımlanamayacağı, bilirkişilik yapanların herhangi bir meslek odası çatısı altında örgütlenemeyeceği, bilirkişilik görevinin mesleğin icra yerlerinden biri olduğu kanaatindeyiz.

b) Türk Hukukunda bilirkişilik ve sorumlulukları

Türkiye’de bilirkişi, yasa maddelerinde de belirtildiği gibi hâkimin “*Uzman danışmanı*” niteliğindedir. Prof. Dr. **Kudret Güven** bilirkişiyi “*hâkimin dürbünü*” olarak tanımlamaktadır. Konuya ilişkin mevzuat hükümleri incelendiğinde bilirkişinin; “*Adlî makamların kendi hukuk ve genel bilgileri ile çözümleyemeyecekleri ihtilâflarda bilgisine başvurulana, teknik bilgi ve uzmanlık sahibi olup bilgi ve uzmanlığını somut olaya uygulamak suretiyle mahkemeyi aydınlatıcı sözlü veya yazılı kanaat açıklayan kişi*” olarak tanımlanması mümkündür. Türk Hukuk Sisteminde, hâkimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukukî bilgi dışında kalan ve teknik ya da özel uzmanlık bilgisi ile çözümlenebilecek ihtilâflarda, konunun uzmanı, ehliyetli bir kişinin yardımından istifade edilebilmesi kuraldır. (Ahmet Alperen, İbrahim Demirtaş) ⁽¹⁾.

Türk Hukuk Sisteminde bilirkişilik (ehlivukuf) kavramına ilk olarak 18/06/1927 Sayılı Mülga 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nda yer verilmiştir. Ancak Mülga 1086

(1) İç Denetim Birimi Başkanlığı İnceleme Raporu http://www.icdenetim.adalet.gov.tr/raporlar/yayinlanan_rapor/2010-4.pdf

Sayı Kanun'a göre, bilirkişi raporunun hukuki niteliğinin **takdiri delil** niteliğinde olduğı göz önünde bulundurulduğunda, bilirkişilik (ehlivukuf) müessesinin de delilleri elde etme amacıyla oluşturulduğu sonucuna varılmaktadır.

6754 Sayılı Bilirkişilik Kanun'u 24.11.2016 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

6754 Sayılı Kanun bilirkişiyi; çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde oy ve görüşünü sözlü veya yazılı olarak vermesi için başvuru alan gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi olarak tanımlamıştır.

6754 Sayılı Kanun'da bilirkişilik ile ilgili aşağıdaki temel ilkeler belirtilmiştir.

(1) Bilirkişi, görevini dürüstlük kuralları çerçevesinde bağımsız, tarafsız ve objektif olarak yerine getirir.

(2) Bilirkişi, raporunda çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışın-da açıklama yapamaz; hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz.

(3) Genel bilgi veya tecrübeyle ya da hâkimlik mesleğinin gerektirdiğı hukuki bilgiyle çö-zülenmesi mümkün olan konularda bilirkişiyeye başvurulamaz.

(4) Bilirkişi, kendisine tevdi olunan görevi bizzat yerine getirmekle yükümlü olup, görevinin icrasını kısmen yahut tamamen başka bir kimseye devredemez.

(5) Bilirkişi, görevi sebebiyle kendisine tevdi edilen bilgi ve belgelerin veya öğrendiğı sırla-rın gizliliğini sağlamakla yükümlüdür. Bu yükümlülük, bilirkişilik görevi sona erdikten sonra da devam eder.

(6) Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren sorun açıkça belirtilmeden ve inceleme yaptırılacak konunun kapsamı ile sınırları açıkça gösterilmeden bilirkişi görevlendirile-mez.

(7) Aynı konuda bir kez rapor alınması esastır; ancak rapordaki eksiklik veya belirsizliğin giderilmesi için ek rapor istenebilir.

(8) Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi ile bu Sisteme entegre bilişim sistemleri veya yazılımlar vasıtasıyla ulaşılabilen bilgiler veya çözülebilen sorunlar için bilirkişiyeye başvurulamaz.

Yine aynı Kanun'da bilirkişi görevini üstleneceklerde aşağıda yazılı nitelikler aranacağı hük-me bağlanmıştır.

a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıldan fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlı-ğı değerlerini aklama veya kaçakçılık, gerçeğe aykırı bilirkişilik veya tercümanlık yapma, yalan tanıklık ve yalan yere yemin suçlarından mahkûm olmamak.

b) Daha önce kendi isteğı dışında bilirkişilik sicilinden çıkarılmamış olmak.

c) Disiplin yönünden meslekten veya memuriyetten çıkarılmamış ya da sanat icrasından veya

mesleki faaliyetten geçici ya da sürekli olarak yasaklanmamış olmak.

ç) Başka bir bölge kurulunun listesine kayıtlı olmamak.

d) Bilirkişilik temel eğitimini tamamlamak.

e) Bilirkişilik yapacağı uzmanlık alanında en az beş yıl fiilen çalışmış olmak ya da daha fazla çalışma süresi belirlenmiş ise bu süre kadar fiilen çalışmış olmak.

f) Meslek mensubu olarak görev yapabilmek için mevzuat tarafından aranan şartları haiz olmak ve mesleğini yapabilmek için gerekli olan uzmanlık alanını gösteren diploma, mesleki yeterlilik belgesi, uzmanlık belgesi veya benzeri belgeye sahip olmak.

g) Bilirkişilik temel ve alt uzmanlık alanlarına göre belirlenen yeterlilik koşullarını taşımak.

Kanun ile bilirkişilik için **Bilirkişilik Danışma Kurulu, Bilirkişilik Daire Başkanlığı ve Bilirkişilik Bölge Kurulları** oluşturulmuştur. **Bilirkişilik Danışma Kurulunda** TMMOB de bir üye ile temsil edilmektedir.

Bilirkişilik Danışma Kurulunun görevleri

a) Bilirkişilik hizmetlerinin yürütülmesinde yaşanan sorunlar hakkında çözüm önerilerinde bulunmak.

b) Daire Başkanlığının görev alanına giren konular hakkında önerilerde bulunmak.

c) Daire Başkanlığının ve bölge kurullarının yıllık faaliyetleri hakkında önerilerde bulunmak.

ç) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak, olarak tanımlanmıştır.

Bilirkişilik Daire Başkanlığı ise bilirkişilik hizmetlerinin etkin, düzenli ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla bu Kanunla verilen görevleri yerine getirmek üzere Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulur. Daire Başkanlığı, bir daire başkanı ile yeteri kadar tetkik hâkimi ve diğer personelden oluşur.

Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Bilirkişilik hizmetlerine ilişkin temel ve alt uzmanlık alanlarını tespit etmek

b) Temel ve alt uzmanlık alanlarına göre bilirkişilerin sahip olması gereken nitelikleri belirlemek.

c) Bilirkişilerin, görevlerini yürütürken uymaları gereken etik ilkeleri belirlemek.

ç) Temel ve alt uzmanlık alanlarına göre bilirkişilerin uyacağı rehber ilkeleri ve hazırlayacağı raporların standardını belirlemek.

d) Bilirkişilik temel eğitimine ilişkin usul ve esasları belirlemek, eğitim verecek eğitim ve öğretim kurumları ile diğer kurumların niteliklerini belirlemek ve bunlara izin vermek, bu kurum ve kuruluşları listelemek ve elektronik ortamda yayımlamak.

e) Alanlarındaki uzmanlıkları ve bilimsel yeterliliklerini dikkate alarak bilirkişilik temel eğitiminden veya listeye kaydolmaktan muaf tutulacaklara ilişkin usul ve esasları belirlemek, bu kişilerin listesini oluşturmak ve yayımlamak.

- f) Bilirkişilerin denetimine ve performansına ilişkin usul ve esasları belirlemek.
- g) Bilirkişiliğe kabule ilişkin usul ve esasları belirlemek.
- ğ) Bilirkişilik Asgari Ücret Tarifesi'ni belirlemek ve her yıl güncellemek.
- h) Temel ve alt uzmanlık alanlarına göre bilirkişilerin aylık olarak bakacağı iş sayısını belirlemek.
- ı) Bilirkişi olarak hizmet verecek özel hukuk tüzel kişilerinin ve bu tüzel kişilik bünyesinde bilirkişi olarak çalışacak kişilerin taşınması gereken nitelikleri belirlemek.
- i) Bilirkişi olarak hizmet verecek özel hukuk tüzel kişilerinin temel ve alt uzmanlık alanları ile yetki çevrelerini belirlemek.
- j) Bilirkişiliğe kabul şartları bakımından 10. maddenin birinci fıkrasının (e) bendinde aranan asgari çalışma süresini, temel ve alt uzmanlık alanlarına göre artırmak.
- k) Yıllık faaliyet raporunu ve izleyen yıl faaliyet planını hazırlamak.
- l) Görev alanına giren konularda bilim komisyonları veya çalışma grupları oluşturmak.
- m) Danışma Kurulunun sekretarya hizmetini yürütmek.
- n) Bilirkişilikle ilgili uygulamaları izlemek, sorunları tespit etmek ve bu sorunlara çözüm önerileri geliştirmek.
- o) Bilirkişilik alanında her türlü istatistikî veriyi toplamak ve bu alana ilişkin planlamaları yapmak.
- ö) Bilirkişilik sicilini ve listesini tutmak.
- p) Bilirkişilikle ilgili yayınlar ile bilimsel çalışmaları teşvik etmek ve desteklemek.
- r) Bilirkişiliğe ilişkin ulusal ve uluslararası kongre, sempozyum ve panel gibi bilimsel organizasyonları düzenlemek veya desteklemek.
- s) Görev alanıyla ilgili kamu ya da özel kurum veya kuruluşlarla iş birliği yapmak.
- ş) Bilirkişilik listelerinden çıkarılanlar ile bilirkişilik yapmaktan yasaklananların listesini tutmak ve yayımlamak.
- t) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Bilirkişilik Bölge Kurulları: Her bölge adliye mahkemesinin kurulu bulunduğu yerde bir Bilirkişilik Bölge Kurulu kurulur.

Bölge Kurulunun görevleri şunlardır:

- a) Bilirkişilik hizmetlerinin ilgili mevzuata uygun olarak yerine getirilmesini sağlamak.
- b) Bilirkişiliğe kabule ve bilirkişilerin sicile ve listeye kaydedilmesine karar vermek.
- c) Sicile kayıtlı bilirkişilerin temel ve alt uzmanlık alanlarına göre bilirkişilik listelerini oluşturmak.
- ç) Bilirkişilerin sicil ve listeden çıkarılmasına karar vermek.

d) İlgili mevzuat çerçevesinde bilirkişilerin denetimini yapmak ve performansını ölçmek.

e) Özel hukuk tüzel kişilerinin bilirkişilik faaliyetinde bulunmalarına izin vermek, izinlerini iptal etmek, bilirkişiliğe ilişkin faaliyet ve raporlarını denetlemek.

f) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak olarak tanımlanmıştır.

Bilirkişiliğe kabul edilenler, sicile üç yıl için kaydedilir. Bilirkişilik sicilinde aşağıdaki hususlar ile gerekli görülen diğer bilgiler yer alır:

a) Bilirkişinin adı ve soyadı ile iletişim bilgileri

b) Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası

c) Yerleşim yeri

ç) Mesleği

d) Temel ve alt uzmanlık alanları

e) Çalıştığı kurum veya kuruluşun adı

f) Bilirkişilik temel eğitim tarihi

g) Hazırlanan rapor sayısı

Bilirkişilik sicili, bölge kurulları ile hâkim ve cumhuriyet savcılarının erişimine açıktır.

Bilirkişilik siciline kayıtlı kişilerin ad ve soyadları, temel ve alt uzmanlık alanları ve meslekleri gösterilmek suretiyle bölge kurulu bilirkişi listesi oluşturulur. Bu listeler alenidir.

Bilirkişiler, sicile kaydolmak şartıyla yemin ederek göreve başlar.

Adli, idari ve askerî yargıda görev alacak bilirkişiler, bölge adliye mahkemelerinin yargı çevreleri esas alınmak suretiyle bilirkişilik bölge kurulları tarafından hazırlanan listelerden görevlendirilir. Ancak kendi bölge kurulu bilirkişi listesinde ilgili uzmanlık alanında bilirkişi olmasına rağmen diğer bir bölgedeki bilirkişinin görevlendirme yapılan yere daha yakın bir mesafede bulunması durumunda bu listeden de görevlendirme yapılabilir.

Bölge kurulunun hazırladığı listede bilgisine başvurulacak uzmanlık dalında bilirkişi bulunmaması hâlinde, diğer bölge kurulları bilirkişilik listelerinden, burada da bulunmaması hâlinde, 10'uncu maddenin (ç), (d) ve (e) bentleri hariç birinci fıkrasında yer alan şartları taşımak kaydıyla listelerin dışından bilirkişi görevlendirilebilir. Listelerin dışından görevlendirilen bilirkişiler bölge kuruluna bildirilir.

Yüksek mahkemelerin ilk derece mahkemesi olarak baktıkları işlerde, tüm bölge kurulları bilirkişilik listelerinde kayıtlı bilirkişiler arasından görevlendirme yapılabilir.

Bilirkişilik sicilinden ve listesinden çıkarılma ise aşağıda belirtilmiştir.

Bilirkişiler, aşağıdaki şartlardan birinin gerçekleşmesi hâlinde sicilden ve listeden çıkarılır:

- Bilirkişiliğe kabul şartlarının kaybedilmesi veya sicile kabul tarihinde gerekli şartların bulunmadığının sonradan tespit edilmesi.

- Kanuni bir sebep olmaksızın bilirkişilik yapmaktan kaçınılması veya raporun belirlenen süre içinde mazeretsiz olarak verilmemesi.

- Bilirkişilik görevi ve bu görevin gerektirdiği etik ilkelerle bağdaşmayan, güven duygusunu sarsıcı tutum ve davranışlarda bulunulması.
- 3. maddede belirtilen temel ilkelere aykırı olarak bilirkişilik faaliyetinde bulunulması.
- Bölge kurulu tarafından yapılacak performans değerlendirmeleri sonucunda yeterli bulunulmaması.
- Bilirkişilik süresinin dolmasına rağmen süresi içerisinde yenileme talebinde bulunulmaması.
- Bilirkişinin sicilden çıkarılmayı talep etmesi.

Birinci fıkranın (b), (c), (ç) ve (d) bentlerinde belirtilen hâllerde ihlalin niteliğine göre sicilden ve listeden çıkarma yaptırımı yerine uyarma veya bir yıla kadar geçici süreyle listeden çıkarma yaptırımı uygulanabilir.

Denetim ve inceleme

Bilirkişiler, görevleriyle ilgili tutum ve davranışlarının veya hazırladıkları raporların ilgili mevzuata uygunluğu bakımından bölge kurulları tarafından resen veya başvuru üzerine denetlenir.

Hâkim veya cumhuriyet savcısı, görevlendirdiği bilirkişinin göreviyle ilgili tutum ve davranışlarının veya hazırladığı raporun mevzuata uygun olmadığına ilişkin kanaat edinmesi durumunda, bu hususu bölge kuruluna bildirir.

Bölge kurulları, bilirkişi raporlarını özel veya teknik bilgi yönünden denetleyemez.

Bilirkişi raporlarının özel veya teknik bilgi yönünden içeriğine ilişkin bölge kurullarına başvuru yapılamaz, yapılan başvurular incelenmeksizin reddedilir.

Bölge kurulu yaptığı inceleme sırasında yargı mercilerinden, kamu kurum ve kuruluşlarından, meslek odalarından, özel hukuk tüzel kişilerinden ve gerçek kişilerden inceleme konusuyla ilgili bilgi ve belge talep edebilir. İlgililerce bu talebin yerine getirilmesi zorunludur.

Bilirkişilik sicili ve listesinde kayıtlı olmayıp da 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu'nun 12. maddesinin 6. fıkrası uyarınca görevlendirilenler ile listeye kaydolmaktan muaf tutulanlar, 3. maddede belirtilen temel ilkeler ile etik ilkelere aykırı olarak bilirkişilik faaliyetinde bulunduklarının tespit edilmesi hâlinde, bölge kurulu kararıyla bilirkişilik yapmaktan yasaklanabilir. Bu karar, ilan edilmek üzere daire başkanlığına bildirilir.

Bölge kurulunun sekretarya hizmetlerini yerine getirmek üzere bölge adliye mahkemesinde bir yazı işleri müdürlüğü kurulur. Bu müdürlükte, bölge adliye mahkemesi adalet komisyonu tarafından görevlendirilen bir müdür ile yeteri kadar memur bulunur.

Bölge kurulu ayda bir toplanır. Bölge kurulunun başkanı, bölge kurulunu her zaman toplantıya çağırabilir. Bölge kurulu üye tamsayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve üye tamsayısının salt çoğunluğu ile karar alır.

c) Bilirkişinin atanması

Bilirkişinin kim tarafından tayin edileceği ve hangi nitelikleri taşıması gerektiği hususlarında ise Hukuk Mahkemeleri Usul Kanunu'nda (HUMK) öngörülen hükümler ile CMK'de yer alan

hükümler arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır. Şöyle ki HUMK'nın 276. maddesinde ancak tarafların ittifak edemediği durumlarda bilirkişinin hâkim tarafından tayin edileceği ifade edilmiştir. Buna göre, hukuk davalarında tarafların anlaşmaları hâlinde, bilirkişi bu anlaşmaya konu kişi veya kişiler olacaktır. CMK'deki sistemde ise bilirkişinin doğrudan hâkim (soruşturma evresinde savcı) tarafından tayin edileceği öngörülmüştür. Hâkim ya da savcı bu yetkisini resen kullanabileceği gibi tarafların talebi üzerine de bilirkişi atanmasına karar verebilecektir.

Bilirkişi incelemesine 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu gereğince ADLİ YARGI MERCİLERİ, 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu gereğince İDARİ YARGI MERCİLERİ, 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu gereğince de ASKERİ YARGI MERCİLERİ tarafından müracaat edilmektedir.

İdari davalarda bilirkişilik konusundaki mevzuat hükümleri temel olarak 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunun 31. maddesinde düzenlenmiş ve bilirkişilik konusunda Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'na atıfta bulunulmuş ise de yine aynı maddede bilirkişinin mahkeme veya hâkim tarafından resen seçileceği hükmü getirilmiştir.

Yine, 1602 Sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu'nun 56. maddesinde bilirkişilik konusundaki mevzuat hükümleri düzenlenmiş ve bilirkişilik konusunda İdari Yargılama Usulü Kanunu ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'na atıfta bulunulmuştur.

d) Bilirkişilerin görevlendirilmesi

Bilirkişiler, bölge adliye mahkemelerinin yargı çevreleri esas alınmak suretiyle, bilirkişilik bölge kurulu tarafından hazırlanan listede yer alan kişiler arasından seçilir. Ancak kendi bölge listesinde ilgili uzmanlık alanında bilirkişi olmasına rağmen diğer bir bölgedeki bilirkişinin görevlendirme yapılan yere daha yakın bir mesafede bulunması durumunda, bu listeden de görevlendirme yapılabilir.

Bölge kurulunun hazırladığı listede bilgisine başvurulacak uzmanlık dalında bilirkişi bulunmaması hâlinde diğer bölge kurullarının listelerinden, burada da bulunmaması hâlinde Bilirkişilik Kanunu'nun 10. maddesinin (ç), (d) ve (e) bentleri hariç birinci fıkrasında yer alan şartları da taşımak kaydıyla listelerin dışından bilirkişi görevlendirilebilir. Listelerin dışından görevlendirilen bilirkişiler, bölge kuruluna bildirilir.

Kanunların görüş bildirmekle yükümlü kıldığı kişi ve kuruluşlara görevlendirildikleri konularda bilirkişi olarak öncelikle başvurulur. Ancak kamu görevlilerine, bağlı bulundukları kurumlarla ilgili dava ve işlerde bilirkişi olarak görev verilemez.

e) Bilirkişilik görevinin kapsamı

Bilirkişilik görevi, mahkemece yapılan davate uyup tayin edilen gün ve saatte mahkemede hazır bulunmayı, yemin etmeyi ve bilgisine başvurulacak konuda süresinde oy ve görüşünü mahkemeye bildirmeyi kapsar.

Geçerli bir özrü olmaksızın mahkemece yapılan davate uyup, tayin edilen gün ve saatte mahkemede hazır bulunmayan yahut mahkemeye gelip de yemin etmekten veya süresinde oy ve görüş

bildirmekten kaçınan bilirkişiler hakkında tanıklığa ilişkin disiplin hükümleri uygulanır ve durum bilirkişilik bölge kuruluna bildirilir.

f) Bilirkişilik görevini kabulle yükümlü olanlar

Aşağıda sayılmış olan kişi ya da kuruluşlar bilirkişilik görevini kabulle yükümlüdürler:

Resmî bilirkişiler ile 268. maddede belirtilmiş bulunan listelerde yer almış olanlar.

Bilgisine başvurulacak konuyu bilmeksizin, meslek veya zanaatlarını icra etmesine olanak bulunmayanlar.

Bilgisine başvurulacak konu hakkında, meslek veya sanat icrasına resmen yetkili kılınmış olanlar.

Bu kişiler, ancak tanıklıktan çekinme sebeplerine veya mahkemece kabul edilebilir diğer bir sebebe dayanarak bilirkişilikten çekinebilirler.

g) Bilirkişiye yemin verdirilmesi

Listelere kaydedilmiş kişiler arasından görevlendirilmiş olan bilirkişilere, bilirkişilik bölge kurulu veya bulunduğu yer il adli yargı adalet komisyonu huzurunda, “Bilirkişilik görevimi sadakat ve özenle, bilim ve fenne uygun olarak, tarafsız ve objektif bir biçimde yerine getireceğime, namusum, şerefim ve kutsal saydığım bütün inanç ve değerlerim üzerine yemin ederim.” şeklindeki sözler tekrarlatılmak suretiyle yemin verdirilir. Bu bilirkişilere, görevlendirildikleri her dava veya işte ayrıca yemin verdirilmez, sadece görevlendirme yazısında bilirkişilere, önceden etmiş bulundukları yemine bağlı kalmak suretiyle oy ve görüş bildirmek zorunda oldukları hususu hatırlatılır.

Listelere kaydedilmemiş olan kişiler arasından bilirkişiler görevlendirilmişse kendilerine, görevlendiren mahkemece huzurda, göreve başlamadan önce, birinci fıkrada belirtilen şekilde yemin verdirilir. Yemine ilişkin tutanak, hâkim, zabıt kâtibi ve bilirkişi tarafından imzalanır.

h) Bilirkişinin görevini yapmaktan yasaklı olması ve reddi

Hâkimler hakkındaki yasaklılık ve ret sebepleriyle ilgili kurallar, bilirkişiler bakımından da uygulanır. Ancak bilirkişinin, aynı dava veya işte daha önceden tanık olarak dinlenmiş bulunması bir ret sebebi teşkil etmez.

Hâkimler hakkındaki yasaklılık sebeplerinden biri bilirkişinin şahsında gerçekleşmişse mahkeme, hüküm verilinceye kadar her zaman bilirkişiyi resen görevden alabileceği gibi bilirkişi de mahkemeden görevden alınma talebinde bulunabilir. Ret sebeplerinden birinin bilirkişinin şahsında gerçekleşmesi hâlinde taraflar, bilirkişinin reddini talep edebileceği gibi bilirkişi de kendisini reddedebilir. Ret talebi veya bilirkişinin kendisini reddetmesinin, ret sebebinin öğrenilmesinden itibaren en geç bir hafta içinde yapılmış olması şarttır. Ret sebeplerinin ispatı için yemin teklif edilemez.

Görevden alınma, ret ve bilirkişinin kendisini reddetmesine yönelik talep, bilirkişiyi görevlendiren mahkemece dosya üzerinden incelenir ve karara bağlanır. Kabule ilişkin kararlar kesin-

dir. Redde ilişkin kararlara karşı ise ancak esas hakkındaki kararla birlikte kanun yoluna başvurulabilir.

i) Bilirkişinin görev alanının belirlenmesi

Mahkeme, tarafların da görüşünü almak suretiyle bilirkişinin görevlendirilmesine ilişkin kararında aşağıda belirtilen hususlara yer vermek zorundadır:

İnceleme konusunun bütün sınırlarıyla ve açıkça belirlenmesi.

Bilirkişinin cevaplaması gereken sorular.

Raporun verilme süresi.

Bilirkişiye, görevlendirme yazısının ekinde inceleyeceği şeyler, dizi pusulasına bağlı olarak ve gerekiyorsa mühürlü bir biçimde teslim edilir ayrıca bu husus tutanakta gösterilir.

j) Bilirkişinin görev süresi

Bilirkişi raporunun hazırlanması için verilecek süre üç ayı geçemez. Bilirkişinin talebi üzerine, kendisini görevlendiren mahkeme gerekçesini göstererek, süreyi üç ayı geçmemek üzere uzatabilir.

Belirlenen süre içinde raporunu vermeyen bilirkişi görevden alınıp, yerine bir başka kimse bilirkişi olarak görevlendirilebilir. Bu durumda mahkeme, görevden alınmış olan bilirkişiden, görevden alındığı ana kadar yapmış olduğu işlemler hakkında açıklama yapmasını talep eder ve ayrıca bilirkişinin dizi pusulasına bağlı bir biçimde görevi sebebiyle incelenmek üzere kendisine teslim edilmiş bulunan dosya ve eklerini mahkemeye hemen tevdi etmesini ister. **(Değişik son cümle: 3/11/2016-6754/53 md.)** Ayrıca hukuki ve cezai sorumluluğuna ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, bilirkişiye ücret ve masraf adı altında hiçbir ödeme yapılmamasına karar verilebilir ve gerekçesi gösterilerek gerekli yaptırımların uygulanması bilirkişilik bölge kurulundan talep edilir.

k) Bilirkişinin haber verme yükümlülüğü

Bilgisine başvuru alan bilirkişi, kendisine tevdi olunan görevin uzmanlık alanına girmediğini, inceleme konusu maddi vakıaların açıklığa kavuşturulması ve tespiti için uzman kimliği bulunan başka bir bilirkişi ile iş birliğine ihtiyaç duyduğunu veya görevi kabulden kaçınmasını haklı kılabileceğini bir hafta içinde görevlendirmeyi yapan mahkemeye bildirir.

Bilirkişi, incelemesini gerçekleştirebilmek için bazı hususların önceden soruşturulması ve tespiti ile bazı kayıt ve belgelerin getirtilmesine ihtiyaç duyuyorsa bunun sağlanması için bir hafta içinde kendisini görevlendiren mahkemeye bilgi verir ve talepte bulunur.

l) Bilirkişinin görevini bizzat yerine getirme yükümlülüğü

Bilirkişi, mahkemece kendisine tevdi olunan görevi bizzat yerine getirmekle yükümlü olup, görevinin icrasını kısmen yahut tamamen başka bir kimseye bırakamaz.

m) Bilirkişinin sır saklama yükümlülüğü

Bilirkişi, görevi sebebiyle yahut görevini yerine getirirken öğrendiği sırları saklamak, kendisi ve başkaları yararına kullanmaktan kaçınmakla yükümlüdür.

n) Bilirkişinin yetkileri

Bilirkişi görevini, mahkemenin sevk ve idaresi altında yürütür.

Bilirkişi, görev alanı veya sınırları hakkında tereddüde düşerse bu tereddüdünün giderilmesini her zaman mahkemeden isteyebilir.

Bilirkişi, incelemesini gerçekleştirirken ihtiyaç duyarsa mahkemenin de uygun bulması kaydıyla tarafların bilgisine başvurabilir. Taraflardan birinin bilgisine başvurulacağı hallerde, mahkemece bilirkişiye taraflardan biri bulunmaksızın diğerinin dinlenemeyeceği hususu önceden hatırlatılır.

Bilirkişinin oy ve görüşünü açıklayabilmesi için bir şey üzerinde inceleme yapması zorunlu ise mahkeme kararı ile gerekli incelemeyi yapabilir. Bu işlemin icrası sırasında taraflar da hazır bulunabilir.

o) Bilirkişi açıklamalarının tespiti ve rapor

Mahkeme, bilirkişinin oy ve görüşünü yazılı veya sözlü olarak bildirmesine karar verir.

Raporda tarafların ad ve soyadları, bilirkişinin görevlendirildiği hususlar, gözlem ve inceleme konusu yapılan maddi vakıalar, gerekçe ve varılan sonuçlarla, bilirkişiler arasında görüş ayrılığı varsa bunun sebebi, düzenlenme tarihi ve bilirkişi ya da bilirkişilerin imzalarının bulunması gerekir. Azınlıkta kalan bilirkişi, oy ve görüşünü ayrı bir rapor hâlinde de mahkemeye sunabilir.

Mahkeme, bilirkişinin oy ve görüşünü sözlü olarak açıklamasına karar verirse bilirkişinin açıklamaları tutanağa geçirilir ve tutanağın altına bilirkişinin de imzası alınır. Kurul hâlinde görevlendirme söz konusu ise bilirkişilerin bilgilerine başvuru hususu hemen aralarında müzakere etmelerine imkân tanınır ve müzakere sonucunda açıklanan oy ve görüş tutanakla tespit edilip, tutanağın altı bilirkişilere imzalatılır.

Bilirkişi, raporunda ve sözlü açıklamaları sırasında çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz, hâkim tarafından yapılması gereken hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz.

p) Bilirkişi raporunun verilmesi

Bilirkişi, raporunu varsa kendisine incelenmek üzere teslim edilen şeylerle birlikte bir dizi pusulasına bağlı olarak mahkemeye verir, verildiği tarih rapora yazılır ve duruşma gününden önce birer örneği taraflara tebliğ edilir.

q) Bilirkişi raporuna itiraz

Taraflar, bilirkişi raporunun kendilerine tebliği tarihinden itibaren iki hafta içinde raporda eksik gördükleri hususların bilirkişiye tamamlattırılmasını, belirsizlik gösteren hususlar hakkında

ise bilirkişinin açıklama yapmasının sağlanmasını veya yeni bilirkişi atanmasını mahkemeden talep edebilirler.

Mahkeme, bilirkişi raporundaki eksiklik yahut belirsizliğin tamamlanması veya açıklığa kavuşturulmasını sağlamak için bilirkişiden yeni sorular düzenlemek suretiyle ek rapor alabileceği gibi tayin edeceği duruşmada sözlü olarak açıklamalarda bulunmasını da kendiliğinden isteyebilir.

Mahkeme, gerçeğin ortaya çıkması için gerekli görürse yeni görevlendireceği bilirkişi aracılığıyla tekrar inceleme de yaptırabilir.

r) Bilirkişinin oy ve görüşünün değerlendirilmesi

Hâkim, bilirkişinin oy ve görüşünü diğer delillerle birlikte serbestçe değerlendirir.

s) Bilirkişi gider ve ücreti

Bilirkişiye, sarf etmiş olduğu emek ve mesaiyle orantılı bir ücret ile inceleme, ulaşım, konaklama ve diğer giderleri ödenir. Bu konuda, Adalet Bakanlığınca çıkarılacak ve her yıl güncellenecek olan tarife esas alınır.

t) Bilirkişinin ceza hukuku bakımından durumu

Bilirkişi, Türk Ceza Kanunu anlamında kamu görevlisidir.

u) Bilirkişinin hukuki sorumluluğu

Bilirkişinin kasten veya ağır ihmal suretiyle düzenlemiş olduğu gerçeğe aykırı raporun mahkemece hükme esas alınması sebebiyle zarar görmüş olanlar, bu zararın tazmini için Devlete karşı tazminat davası açabilirler.

Devlet, ödediği tazminat için sorumlu bilirkişiye rücu eder.

Yukarıda yazılı kanun maddelerine göre özetle; öncelikle bilirkişi bölge kurulları tarafından bilirkişi listeleri oluşturulur ve mahkemelerce, oluşturulan bu listeler içinden bilirkişi görevlendirmesi yapılır. Şayet bilirkişi listesinde aranan niteliklerde bilirkişi yoksa yakın yargı çevresinde yer alan listeler üzerinden görevlendirme yapılır. Bilirkişi olarak görevlendirilen kişi, kanunda belirtilen şartlar dışında bilirkişilik görevini reddedemez ve belirtilen gün saate mahkemede hazır bulunmak zorundadır. Hâkimler hakkındaki ret sebepleri bilirkişiler içinde geçerlidir. Bilirkişi kendisine tevdi edilen görevi yerine getiremeyecekse ya da yerine getirmek için dosya içerisinde bulunmayan bilgi ve belgelere ihtiyaç duyarsa bu durumu süresi içinde mahkemeye bildirmek zorundadır. Bilirkişi görevini icra ederken kamu görevlisi sayılır. Bu durum, bilirkişiye görevini icra ederken bir koruma sağlarken aynı şekilde görevinden kaynaklı durumlar için kamu görevlisi gibi yargılanması anlamını taşır. Cezai sorumluluk kasten ve ağır ihmal halinde oluşacaktır. Bilirkişi görevi gereği öğrendiği sırları görevi bittikten sonra dahi korumak zorundadır. Bilirkişi mahkemenin kendisinden istediği hususlarda yaptığı incelemeyi yazılı rapor halinde süresi içinde mahkemeye sunar

Dünyada bilirkişilik ve bilirkişilik kurumu hakkındaki olumsuzluklar başlığı altında yer alan yazılar, 08.12.2010 tarihli Bakanlık İç Denetçisi Hâkim S. Ahmet Alperen (1088) ve Bakanlık

İç Denetçisi Hâkim İbrahim Demirtaş (1109) tarafından yazılan rapordan alınmıştır. Görüleceği üzere, bakanlık denetçileri tarafından tespit edilen olumsuz durumlar, bugün için de geçerliliğini korumaktadır.

9. DÜNYADA BİLİRKİŞİLİK

Fransa, Almanya ve İtalya gibi Kara Avrupası ülkelerinde, standart temini açısından güncellenme özelliğine sahip resmî bilirkişi listeleri oluşturulmaktadır. Bu sistemde hâkimin daha aktif ve yönlendirici bir role sahip olması sebebiyle bilirkişiler listeden mahkemece seçilip atanmakta ve hâkim resen bir veya birden fazla sayıda bilirkişi görevlendirebilmekte, bilirkişi raporuna karşı ikinci bir rapor ile itiraz etmek mümkün olmamakta yani bilirkişi “hâkim yardımcısı” konumunda bulunmaktadır.

Kara Avrupası’nda uygulanan birkaç farklı bilirkişi atama yöntemlerinin ilkinde; resmi listeden hâkim ve sanık tarafından birer bilirkişi seçilmekte, rapor bilirkişilerce müştereken düzenlenmekte, ikincisinde; yargılamanın her safhasında hâkim ya da gecikmesinde sakınca bulunması hâlinde savcı bilirkişi atayabilmekte ancak duruşmada sanık veya müdafî tarafından başka bir bilirkişinin de mahkemeye getirilmesi mümkün olmaktadır.

Almanya başta olmak üzere bazı Kara Avrupası ülkelerinde, özellikle ihtisas mahkemeleri nezdinde mahkemeye teknik ve bilimsel konularda yardımcı olmak üzere kamu görevlileri çalıştırılmaktadır. Adliyelerde geçici olarak görevlendirilen ve zaman zaman değiştirilen uzman kamu görevlilerinin ihtisas alanlarına ilişkin konularda mahkeme heyetine aydınlatıcı bilgiler sunmakta, hâkimlerin konu hakkındaki sorularını cevaplandırmaktadırlar. Amerika ve İngiltere gibi jüri uygulamasının bulunduğu Anglo-Sakson hukuk sistemlerinde ise bilirkişiler, tıpkı tanık ve diğer deliller gibi iddialarını desteklemek amacıyla taraflarca belirlenmektedir, mahkemenin bilirkişileri değil onların mahkemeye sundukları görüşün kabul edilebilirliğini denetlemesi söz konusudur. Yapılan eleştiriler doğrultusunda İngiltere’de yapılan değişiklikle bilirkişinin esas olarak mahkemece atanacağı kabul edilerek, tarafların bilirkişi dinletmesi mahkemenin onayına bağlı kılınmıştır.

10. BİLİRKİŞİLİK KURUMUNA ELEŞTİRİLER

a) Bilirkişinin atanmasında

Bazı dava dosyalarında, taraf teşkili yapılmadan ve delillerin toplanmasından evvel dosyanın inceleme için bilirkişiye tevdi edildiği, bundan dolayı gereksiz masraf ve zaman kaybına yol açıldığı;

Hâkimin dava dosyasını yeterince incelemeksizin davanın başlangıç aşamasında bazen tensiple beraber bazen de henüz taraf teşkili yapılmadan ve deliller tam olarak toplanmadan dosyanın rapor tanzimi için bilirkişiye gönderildiği, bu durumun yargılamanın uzamasına, emek ve masraf kaybına yol açtığı, dava dosyası kapsamına yeterince vakıf olunmadığından dava hakkında zamanından evvel bilirkişi atanması durumunda bilirkişinin yapacağı değerlendirmenin ihtilafın çözümüne katkı sağlamayacağı ve delillerin toplanmasını müteakiben ikinci bir bilirkişi incelemesine

ihtiyaç duyulacağı nazara alınmak suretiyle, yargılama masraflarını gereksiz yere arttıran bu tür lüzumsuz girişimlerden uzak durulması gerektiği müşahade edilmiştir.

Genellikle hâkimlerin benzer davalarda ısrarla aynı bilirkişileri tayin ettikleri, bu durumun belli bilirkişilerde dosya birikimine ve anılan kimselerin raporu süresinde ibraz edemediklerinden dolayı davaların sürüncemede kalmasına sebebiyet verdiği;

Ceza yargılamasında, öncelikle adalet komisyonlarınca her yıl için oluşturulan bilirkişi listesinden seçmek suretiyle bilirkişi atanması, liste dışından atama yapılacaksa bunun gerekçesinin kararda belirtilmesi gerektiği CMK'nin 64/2. maddesinde açıkça zikredilmesine karşın hâkimlerin hiçbir kurala bağlı olmaksızın daha önceden bir vesile ile tanıştıkları kimseleri bilirkişi tayin ettikleri, buna gerekçe olarak daha önceden deneyip ehil olduklarını anladıkları kişilerden daha fazla istifade amacıyla görevlendirme yaptıklarını gösterdikleri, resmî bilirkişi listesinde yer verilen üstün nitelikli pek çok bilirkişi bir yıl içerisinde bir kez olsun bilirkişi olarak atanmazken listede bulunmayan ancak mahkeme hâkiminin yahut kalem personelinin akrabalık yahut tanınmış çemberinde yer alan vasat birisinin yıl içerisinde yüzü aşkın davada bilirkişi olarak atanabildiği, bu durumun etik açıdan sakıncalar arz ettiği, zaten listeden bilirkişi atama zorunlulukları olmayan hukuk mahkemelerinde ve idarî yargılamada da aynı hatalı uygulamanın yoğun bir şekilde uygulanmaya devam olunduğu, hâkimlerin benzer davalarda ısrarla aynı bilirkişileri atamalarına gerekçe olarak daha önceden bilirkişilik görevi ifa ettiğinden dolayı ehil ve güvenilir bulunduğu kişileri seçtiğini, listeden yeni bir bilirkişi atamak suretiyle bu konuda riske girmek istemediğinin ifade edildiği, bu tür uygulamanın sınırlı sayıdaki bilirkişilerde dosya yoğunluğuna ve raporların süresinde yazılamayıp davaların sürüncemede kalmasına yol açması, mahkeme personeli ile bilirkişi arasında oluşan yakın ve samimi ilişkiden dolayı raporunu mahkemeye sunmakta gecikme gösteren bilirkişinin bir ilâ iki yıla varan geciktirmelerine karşı hiçbir ihtar ve cezai işlem uygulanmaması, her türlü etkiden uzak olarak görüşünü açıklaması beklenen bilirkişinin hâkime yahut kalem personeline karşı bağımsızlığını yitirmesi vb. gibi ciddi sakıncalar doğuracağı, bilirkişilerin hiçbir kurala tâbi olmaksızın atanması sebebiyle ehil ve liyakatlı kimselerden değil mahkemedeki kalem personeli ile yakınlık ve tanışıklığı bulunan kişilerden seçildiği, hatta bilirkişiliği meslek hâline getiren, bu iş için özel büro kiralayıp, “uzman bilirkişi” etiketli kartvizit kullanan ve gün boyunca adliye koridorlarında hazır bekleyen bu tür kişilerin sürekli bilirkişi olarak görevlendirildiği ifade edilmiştir.

Bilirkişilere görev ve dosya tevdi edilirken, onlardan talep edilen hususların açık ve net bir şekilde belirtilmediği, görev kapsamının muğlak bırakıldığı;

Mahkemenin bilirkişiden talep ettiği hususları ara kararında veya bilirkişiye tevdi müzekkeresinde açık ve net olarak belirtmesi gerektiği hâlde, bunun genellikle ihmal edildiği ve “iddia ve savunma kapsamında rapor tanzimi için dosyanın bilirkişiye tevdiine” vb. ifadelerle davanın esastan çözülmesinin talep edildiği, hâkimin bilirkişiyi tayin ederken hangi gerekçeyle bilirkişiye ihtiyaç gördüğü ve talep ettiği hususların neler olduğu ile aynı zamanda bilirkişinin yetki ve sorumluluklarının sınırlarını kararında belirtmesi gerektiği, aksi takdirde uygulamada görüldüğü üzere bazı bilirkişilerin düzenledikleri raporlarında “suç vasfının tayini” ve hatta “suçun unsurlarının oluşup oluşmadığı”, “talebin haklı veya haksız olduğu” veya “davanın ispat edilip edilmediği” gibi tamamen hukukî konularda görüş beyan ederek yargılama yetkisine tecavüzde bulundukları, bu tür tutumların mahkemelere olan güveni derinden sarstığı görülmüştür.

b) Bilirkişilik görevinin ifasında

Heyet hâlinde icra edilen bilirkişilik görevlerinde, raporun çoğu kez bilirkişilerden yalnızca birisi tarafından yazılıp hazırlandığı ve diğerlerince sonradan imzalandığı;

Heyet hâlinde yürütülen bilirkişiliklerde; toplu çalışma imkânının fiilen zorluklar arz ettiği, raporun çoğu kez heyette isim olarak yer alan bilirkişilerden sadece birisi tarafından hazırlandığı, rapora katkı sunmayan diğer bilirkişilerin ise raporu imzalamakla yetindikleri, özellikle büyük şehirlerde ortak çalışma yürütmenin zorlukları nazara alınarak mecbur kalınmadıkça heyet olarak bilirkişi atanmaması gerektiği, uygulamada heyet bilirkişilerin raporunun genellikle kuruldaki bilirkişilerden birisi tarafından kaleme alındığı, diğerlerinin raporu imzalamakla yetindikleri, bunun da dürüstlük ve hakkaniyete uygun olmadığı, bu gibi olayların önlenebilmesi için heyetteki bilirkişilerin her birinden ayrı ayrı “ön rapor” düzenlemelerinin istenebileceği, akabinde de tek bir raporla heyeti teşkil eden bilirkişilerin görüşlerini özetleyen, hangi gerekçelerle uzlaşıldığını ya da muhalif kalındığını gerekçeleri ile açıklayan bir raporun düzenlenebileceği, kurul olarak görev yapılan bilirkişilikte çoğunluğun görüşüne katılmayan ve muhalefet şerhi yazmak isteyenlere zorluk çıkarıldığı ve bir daha görev tevdi edilmeyeceği tehdidine maruz bırakıldığı anlaşılmıştır.

Hâkimlerce takdir edilen bilirkişi ücretlerinin rayicin çok altında kaldığı yahut aynı nitelikteki işlerde birbirinden farklı ücretler belirlendiği;

HUMK'nın 423. maddesinde yargılama giderleri arasında sayılan bilirkişi ücretinin, aynı Kanun'un 285. maddesi uyarınca hâkim tarafından takdir olunacağını açıklandığı, buna karşın ücretin hangi kriterlere göre ve nasıl belirleneceğinin muğlâk bırakıldığı, yasada görevini tamamlayan bilirkişiye bu hizmeti karşılığında, inceleme ve seyahat giderleri ile çalışmasıyla orantılı bir ücretin ödeneceği ve bunun hâkim tarafından takdir edileceği belirtilmiş ise de uygulamada hâkimlerce olması gerekenin altında ücret takdir edildiği, aynı mahiyetteki işler için değişik mahkemelerde takdir edilen ücretlerin miktar olarak birbirinden önemli farklılıklar arz ettiği, bu durumun da haksızlıklara neden olduğu, sonuç olarak bilirkişilere takdir edilen ücretin genellikle yapılan işin mahiyetine göre oldukça düşük belirlendiği, ayrıca ücret takdir edilirken harcanan emek ve mesainin nazara alınmadığı, özellikle büyük şehirlerde seyahat ve diğer lüzumlu harcamaların ücrete eklenmediği, ücretlerden %35'e varan oranlarda gelir vergisi kesildiğinin de göz ardı edildiği, ödenecek ücret konusunda hâkimlerle bilirkişilerin zaman zaman lüzumsuz tartışmaya girdikleri, ücretin beklenenden düşük olmasının nitelikli ve uzmanlık sahibi meslek mensuplarının bilirkişilik yapmak istememesine ve kötü niyetli tarafların ücretin düşük olmasını kullanarak bilirkişilere ilave maddî menfaatler sunma teklifiyle yaklaşmasına imkân verdiği dile getirilmiştir.

Bir dava dosyasında ve aynı konu hakkında birbirinden tamamen farklı iki ayrı bilirkişi raporu düzenlenebildiği, raporların gerek şekil ve gerekse muhteva olarak denetlenileceği bir mekanizmanın kurulamadığı;

Bilirkişilik alanının denetim ve düzenlemeden uzak bırakıldığı, kendi meslekî disiplinine yahut dosya kapsamına uygun düşmeyen rapor hazırlayan bir bilirkişinin bağlı bulunduğu meslek örgütü yahut müstakil bir kurum tarafından da kontrol edilmediği, bilirkişiler hakkında mal beyanında bulunmak veya şikâyet hâlinde mal varlığı ve yaşam standardı ile harcamalarının geliriyle uyumlu olup olmadığının araştırılması dâhil benzer uygulamaların mevzuatta öngörülmemiş olduğu belirlenmiştir.

Aleyhinde bilirkişilik görevini ihmal veya suiistimal iddiasıyla kamu davası açılmış bulunan bazı bilirkişilerin, mahkemelerce bilirkişi olarak atanmasına devam edildiği;

Bilirkişilerin görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlar hakkında herhangi bir sicil kaydının tutulmadığı, bilirkişilik görevini ihmal veya suiistimalden dolayı haklarında kamu davası açılan pek çok kimsenin, haklarındaki soruşturma ve kovuşturmayla rağmen mahkemelerde bilirkişi olarak görev yapmayı sürdürdüğü, bu durumun ortaya çıkması hâlinde mahkemelere olan güvenin derinden sarsılacağı görülmüştür.

c) Raporlama aşamasında

Bazı bilirkişilerin görevleri kapsamında hazırlayıp sunmaları gereken rapor ve mü-talaalarını kendilerine verilen sürede ilgili mahkemeye vermedikleri veya çok geç olarak sundukları, bazen bu gecikmelerin bir ilâ iki yıla kadar uzayabildiği;

HUMK'nin 281 ve CMK'nin 66. maddelerinde, raporun verileceği süreyi hâkimin belirleyeceği ve bu sürenin işin mahiyetine göre üç ayı geçemeyeceğinin belirtildiği, CMK'nın 66/2. maddesinde de tespit edilen sürede görevini yapmayan bilirkişinin derhal değiştirilebileceği, yedinde bulunan eşya ve belgeleri iade edeceği ve bu bilirkişinin listeden çıkarılabileceği gibi gecikmeden kaynaklanan zararın ödetilmesine de karar verilebileceğinin ifade edildiği, uygulamada mahkemelerin daima belli bilirkişileri görevlendirmeleri sonucunda, bazı bilirkişilerde dosya yığılması olduğu ve dolayısıyla rapor tanziminin uzun zaman aldığı, süresinde raporunu tanzim etmeyen bilirkişiler hakkında ihtara ve kanunda açıkça sayılan müeyyidelerin uygulanmayıp "bilirkişi raporunun beklenmesine" şeklinde ara kararları kurularak yargılamanın geciktirildiği, bilirkişilerce raporun süresinde tanzim edilmemesinin dava sürecini de geciktirdiği, bu süreçte tarafların yargılamanın bir an evvel sonuçlandırılması için bilirkişiye raporunu acilen sunması amacıyla maddî menfaat dâhil pek çok girişimlerde bulunabildiği anlaşılmıştır.

Bazı bilirkişilerin taraf vekili avukatlarla iş birliği içerisinde hareket ettikleri, hatta kendileri tarafından tanzim edilmesi gereken raporları avukatlarla birlikte çalışmak suretiyle onların bürolarında hazırladıkları;

Denetimden uzak ve başıboş bırakılmış, bu alanda her türlü usulsüzlük ve yolsuzluğun yapanların yanına kâr kaldığı eleştirisinin bilirkişilik kurumuna yöneltile en önemli eleştirilerden birisi olduğu, bazı avukatların kendi açtıkları davalarda bilirkişi olarak görev almasını sağladığı kişilerle işbirliği içerisinde hareket ederek, dava konusu olay hakkında düzenlenecek bilirkişi raporunu müvekkili lehinde hazırlayıp bilirkişiye imza ettirdikten sonra mahkemeye sunulmasını sağladıkları müşahede edilmiştir.

Bazı kişilerin münhasıran bilirkişilik faaliyeti yürütmek amacıyla özel bürolar teşrif ettikleri, mahkeme personeli ile kurdukları yakın ilişki çerçevesinde pek çok dosyada bilirkişi olarak görevlendirildikleri, bizzat hazırlamaları imkânsız sayıdaki raporu çalışanları ile birlikte tanzim ettikleri;

Bilirkişilik büroları oluşturup mahkeme çalışanları ile aralarındaki ilişkiye istinaden yüzlerce dosyada bilirkişi olarak görevlendirilen ve yıllık bazda hesaplandığında bir kişinin normal performansının çok üzerinde raporu çalışanları ile birlikte seri halde yazarak bu işi meslek hâline getirdiği anlaşılan kişilerin, taraflarla irtibat kurma dâhil pek çok yolsuzluk ve usulsüzlüğe bulaştıkları dile getirilmiştir.

11. HARİTA MÜHENDİSLİĞİNİN BİLİRKİŞİLİK GÖREVİNDE DİĞER MESLEK DİSİPLİNLERİ İLE OLAN İLİŞKİSİ

Bilirkişilik incelemesi, çoğunlukla çoklu disiplin (multi disiplin) alanına girmektedir. Yani, birden fazla meslek disiplini tarafından ayrı ayrı incelenip müşterek bir sonuca ulaşılması gerekmektedir. Bu nedenle farklı meslek kolları bir heyet halinde aynı görev ile görevlendirilebilmektedir. Heyet halinde çalışma bilgi ve veri paylaşma, tartışma ortamı ile çok yönlü bir inceleme ortamının oluşturulmasını gerektirse de deneyimlerimiz, heyet görevlendirmelerinde raporların tek yönlü oluştuğunu göstermektedir. Heyette yer alan diğer meslek disiplinleri dahi harita ve kadastro mühendisliğini tanımamakta, doğrudan meslek alanımıza giren konularda dahi bilgimize başvurulmamaktadır. Bu nedenle mesleğimizin diğer disiplinlere de tanıtılması gerekliliği doğmuştur.

3194 Sayılı İmar Kanunu'nun 15, 16, 17, 18. madde uygulamaları doğrudan harita mühendisleri tarafından icra edilmesine karşın, bu tip davalarda dahi harita ve kadastro mühendisi yer almadığı ya da heyet halindeki görevlendirmelerde heyette yer alan farklı meslek disiplininden kişilerce raporların yazıldığı durumlar ile karşılaşılabilenekte.

Bilirkişi heyeti raporunu hazırlarken uygulamada çok büyük bir hata mevcuttur. Bilirkişi sayısı birden fazla ise incelemenin kurul halinde, birlikte yapılması gerekir. Yargıtay vermiş olduğu kararda bu durumun dikkate alınması gerektiğini özenle belirtmiştir. (Yargıtay 10. HD. 29.04.1993 1991/7579, 1993/4474 sayılı karar) Buna rağmen bilirkişi heyetleri kurul halinde dosya üzerinde inceleme yapmamakta, çoğu zaman dosyayı öncelikle bir bilirkişi almakta, dosya üzerindeki incelemesini ve notlarını aldıktan sonra bu defa dosya ikinci bilirkişi tarafından tek taraflı incelemeye alınmaktadır. Uygulamada raporların kurul olarak hazırlanmamasından dolayı zaman zaman büyük problemler çıkabilmektedir. Özellikle dosya kapsamı bir bilirkişinin düşünce ve fikirlerine teslim edilerek bu kişinin görüşleri çerçevesinde rapor ortaya çıkabilmektedir. HUMK m.281/2'de bilirkişilerin birden fazla olması durumunda ne şekilde hareket edilmesi gerektiğini açıklayarak "Bilirkişi birden fazla ise aralarında görüşürler. Görüşme sonucunda bildirilen oy ve düşünceler tutanağa geçirilir" demektedir. Bilirkişiler çoğu zaman bu görüşmeleri ya telefonla ya da dosya içerisine koydukları notlarla sağlamaktadır. Kanaatimizce bu sağlıklı bir görüşme biçimi değildir. Bilirkişi heyeti mutlaka kurul olarak dosya üzerinde birlikte çalışmalı, teati yapmalı ve somut uyuşmazlığın çözümüne objektif bakış açıları ve görev alanının içinde kalarak, birbirlerini ikna ederek ortak bir raporu kaleme almalıdırlar. Heyette farklı bir görüşe sahip olan varsa bu görüş, bilirkişi tarafından gerekçeleri ile birlikte ayrıca belirtilerek rapora şerh düşülmelidir. Uygulamada ise bir bilirkişinin kaleminden çıkan rapor diğer bilirkişilerin imzasına açık olarak dosyası ile birlikte mahkeme kalemine teslim edilmekte, diğer bilirkişiler mahkeme kalemine gelerek sadece imzalarını atmaktadırlar. Bu durum bilirkişilik görevinin sorumluluğuna da aykırı bir durumdur.

Bilirkişi heyetinin kurul halinde birlikte rapor hazırlamadığı tüm dosyalar düşüncemize göre kabul edilmemelidir. Zira heyetten bir kişinin kaleme aldığı raporların eksik inceleme sonucu ortaya çıkmış olabilme ihtimali hayli yüksektir. Özellikle konusunun dışına çıkarak spesifik ya da teknik yorumların olduğu raporların bir kişinin kaleminden yazıldığı gayet kolay anlaşılabilir.

Bilirkişi raporlarında dosya kapsamında mevcut olan tüm dilekçe ve belgelerin kronolojik sırası içerisinde yer alması, raporun doğru ve objektif yazılmasında büyük etken oluşturur. Bununla birlikte birçok raporda bu önemli hususun atlandığını, raporu hazırlayan bilirkişi heyetinin bırakın tüm dilekçe ve belgelerin sıralanmasını yapmasını sadece belli bir tarafın sunduğu dilekçe ve belgeleri yazarak büyük bir yanlışlık içine girdiğini düşünmekteyiz. Sadece bir tarafın sunduğu dilekçe ve belgelerin raporda yer alması sübjektif bir raporun ortaya çıkmasına neden olabilir ve bilirkişi heyetinin objektifliğine olumsuz etki yapabilir. ***Bilirkişi heyetinin dosya kapsamındaki tüm dilekçe ve ekleri, özellikle tarafların iddia ve savunmalarının hangi deliller ile ispatlamaya çalıştığını da açıklamak suretiyle rapora geçirmeleri, mahkemeye ışık tutabilecek tarafsız bir rapor hazırlama gayreti içine girdiklerini taraflara ve mahkemeye inandırmaları için önemlidir.*** Böylece taraflar ve mahkeme, raporda bilirkişi heyetinin tüm dosya kapsamındaki dilekçe ve belgeleri inceleyip, okuyup okumadığını da anlama şansına sahip olabilecektir. Sadece tarafların dilekçe ve belgelerinin kronolojik sıra içerisinde yazılması yeterli olmayıp ayrıca hangi dilekçe-deki temel iddia ve savunmaların hangi belgeler ile desteklendiği ya da ispatlanmaya çalışıldığının da not düşülmesinde fayda vardır. Bunu yaparken de sadece tarafsız ve objektif bir gözle tespit yapmak yeterli olup ayrıca mahkemenin görev alanına girecek şekilde yorum yapmamak gerekir. Birçok raporda bilirkişinin, tespitleri yaparken yorum yaptığını da düşünmekteyiz. Böyle yapılacak bir yorum bilirkişinin hakkı ve görevi değildir.

Mahkeme ihtiyaca göre birçok zamanlarda birden fazla bilirkişi atama yoluna gitmektedir. Bu durumda bilirkişiler bir kurul oluşturmaktadırlar. Kuruldaki herkesin ayrı ayrı meslekleri olmasına karşın müştereken bir rapora imza atmakta, dolayısıyla bu raporun sorumluluğunu birlikte taşımaktadırlar. Bu nedenle kurulu oluşturan kişilerin birlikte çalışmaları birbirilerine rapor ile ilgili kendi meslekleri açısından açıklamalar yapmaları da bir zorunluluktur.

Meslektaşlarımıza, heyet halindeki görevlendirmelerde hazırlanan raporun heyetin ortak ürünü olarak oluşmadığı durumlarda, kabul etmedikleri hususları ayrı bir rapor halinde mahkemeye sunmalarını ve ana raporun bu durumun belirtilerek imzalamasını öneririz.

12. BİLİRKİŞİ RAPORUNUN ANA ÖLÇÜTLERİ

a) Teknik Rapordan Farkı

Bilirkişi raporlarının içerdiği bilgiler, hâkimlere, avukatlara, diğer bilirkişilere, davalı ve davacı sıfatı ile taraf olan kişilere sunulmaktadır. Bilirkişi raporundaki anlatım ve sunumun, teknik rapordan farklı olması gerekmektedir. Zira teknik raporda anlatım, yine aynı meslek disiplini içerisinde yer alan kişilere yönelik iken bilirkişi raporunda anlatım, meslek dışı kişilere yönelik olacaktır. Teknik raporda, raporun sunulduğu kişi ya da kişilerin bazı bilgi, terim ve kavramları bildiği ya da bilmesi gerektiği kabul edilerek doğrudan teknik içerik anlatılırken, bilirkişi raporunda, raporun sunulduğu kişilerin harita mühendisliği meslek alanı ile ilgili hiçbir şey bilmedikleri kabul edilerek anlatım yapılmalıdır. Bu nedenle bilirkişi raporunda, mümkün mertebe teknik terminolojiden sakınılmalı, raporun ana hatlarını ilgilendiren bir terim kullanılıyor ise raporun uygun bir yerinde kullanılan terim veya kavram mutlaka açıklanmalıdır.

Örneğin “Nirengi dengelemesi ile hesap edilen koordinat değerleri baz alınarak aplike edilen parsel köşe noktalarının farklı olduğu” ifadesi yerine “Teknik mevzuata uygun olarak hesap edilen ana ölçü noktaları (nirengi noktası) kullanılarak, parsel sınırları zemin üzerinde işaret-

lenmiş ve arz üzerinde işaretlenen sınırların, diğer ölçü noktaları aracılığı ile zemine uygulanan sınırlar ile farklılık gösterdiği” ifadesinin kullanılması anlatımı daha basit hale getirecektir. Özellikle gayrimenkul hukuku üzerine deneyim sahibi olan yargıç ve avukatlar, zaman içerisinde teknik terminolojiye hâkim olsa da davalı ve davacı sıfatında yer alan ve davaların ana öznesi olan kişilerin, herhangi bir eğitim sürecinden geçmiş olduğunun dahi varsayılması mümkün değildir. Keza özellikle kadastro tespitine itiraz davalarında, davacıların dilekçe dahi yazamayan, itirazını ve nedenini ifade edemeyen, kendini anlatamayan kişiler olduğu sıklıkla deneyimlenen bir durumdur.

“2b kadastrusunda tespit edilen sınırlar kesikli çizgi ile gösterilmiştir. A ile gösterilen yer yol alanında kalmaktadır.” şeklindeki ifade, davacıların fiiliyattaki parsellerinin bir kısmının yol alanı olarak alındığı algısı oluşturmakta, yanlış anlaşılardan kaynaklı olarak rapora itiraz edilmekte ve dava süreci uzamaktadır. *“2b kullanıcı tespiti kadastro çalışmaları sırasında, parsel zeminde kullanıldığı gibi ölçülememiştir. Yukarıda yer alan krokide A harfi ile isimlendirilen kısım her ne kadar davaya konu taşınmazın sınırları içerisinde kalıyormuş gibi gösterilmiş ise de bu alan zeminde fiilen kullanılan yol alanında kalmaktadır.”* ifadesi tercih edilebilir.

b) Taşınmazın tarifi

Keşif heyetinin, davacı tarafından keşfe konu taşınmazın bulunduğu yere getirilmesi ve harita mühendisi bilirkişisi tarafından taşınmazın davaya konu gayrimenkul olup-olmadığının tespit edilmesi beklenen bir durum iken özellikle metropol olan şehirlerde, tarafların, hatta avukatların dahi taşınmazın konumunu, yolunu ve özelliklerini bilmedikleri, dava dilekçelerinde taşınmaz ile ilgili bilgilerin dahi zemin görülmeden yazıldığı ve aynı keşif heyetinin birden fazla keşfi ardışık olarak yapması nedeni ile harita ve kadastro mühendisi bilirkişilerden, adliyeden başlayarak davaya konu taşınmazın yolunu da tarif etmesi beklenmektedir. Fiilen uygulanan bu prosedür, harita mühendisi bilirkişilerce de zımnen kabul edilmiş bir durumdur. Bu durumda taşınmazın ada parsel bilgisi dışında, adres bilgisinin de yine harita mühendisi tarafından temin edilmiş olması ve güzergâh tespitini de yapması gerekecektir. Ancak harita mühendisi bilirkişilerin taşınmazın yerini, keşif için görevlendirilen araç sürücüsüne, adliyeden hareketle tarif etmesi gibi bir görevi olmadığı düşüncesindeyiz.

c) Taşınmaz bilgileri

Gayrimenkule yönelik davalarda bilirkişi raporunda, davaya konu taşınmazın ili, ilçesi, mahallesi, ada ve parsel bilgisinin mutlaka yazılması gerekmektedir. İli ve ilçesi ibareleri zaten biliniyor algısı ile bazen yazılmasa da esasında yargılama sürecinde raporun farklı illerde yer alan farklı kademedeki yargı mercilerince incelenmesi gerekebileceği unutulmamalıdır. Bu nedenle ili, ilçesi, mahallesi, ada ve parsel bilgileri yer almalıdır. Bilindiği üzere kadastro çalışmaları, mahalle ve köy bazında yapılır ve tapu kütükleri mahalle ve köy ismi ile açılır. Kadastro çalışmalarından sonra köylerin ve mahallelerin sınırları ve isimleri değişebilmektedir. Ancak tapu kütüklerinin söz konusu değişikliklere göre yenilenmesi her zaman mümkün olmamaktadır. Bu nedenle, raporda yer alan mahalle bilgisi, tapu kütüğünde yer alan isimlendirmeye göre olmalıdır. Şayet aynı bölgede, ada-parcel no için mükerrer isimlendirme tespit edilmiş ise davaya konu taşınmazın kütük sayfa numarasının da mutlaka yazılması gerekecektir. Çünkü tapu kütüğünde tescilli taşınmazların kütük sayfa numaraları biricik yani benzersizdir. Taşınmazların tapu kütüğünde tescilli

vasıfları, yüzölçümleri ve haritaya bağlı kılınan irtifak vb. hakları da yine raporda yer almalıdır. Davanın konusuna göre malikleri ve el değiştirme tarihlerinin de yazılması gerekebilmektedir. Örneğin muvazaalı bir satış iddiasını içeren bir davada, maliklerin kim olduğu ve hangi tarihlerde satış yapıldığının da tespit edilmesi gerekecektir. Tapu kütüğünün, taşınmazın haritasına bağlı bir kayıt olduğu ve tapu kütüğü okuma ve incelemesinin de yine harita mühendisi tarafından yapılabileceği bilinmelidir.

Keşfi yapılan taşınmazın tapu bilgilerinin yanında, zemin üzerinde tespitine imkân verecek şekilde tarifinin yapılması, meskûn sahalarda yer alan taşınmazların açık adreslerinin de belirtilmesi gerekmektedir. Yapılan bu tanım, özellikle davacı tarafın keşfe iştirak edemediği durumlarda, keşfin davaya konu olan taşınmazda yapıldığını gösterecek, şayet bir yanlışlık varsa davaya taraf olan kişilerce fark edilmesini sağlayacaktır.

Keşfi yapılan taşınmazın hâlihazır durumu yine raporda belirtilmelidir. Hâlihazır durumun tespitinde, diğer meslek disiplinleri tarafından tespit edilmesi gereken durumları tespitinden kaçınılmalıdır. Örneğin “bahçe sınırında köknar dikilidir” ifadesi yerine, bahçe sınırında ağaçların bulunduğu belirtilmelidir. Ya da “380 kw demir direk” ifadeleri yerine, yüksek gerilim direğinin bulunduğu belirtilmelidir. Zemin hâlihazır harita üretim ölçütlerine göre tarif edilmelidir. Bazı davalarda, davaya konu kısım, taşınmazın bir kısmına isabet etmektedir. Bu gibi durumlarda, taşınmazın genel durumunun yanı sıra, davaya konu kısmın zemin durumu ayrıca tanımlanmalıdır. Örneğin *“Taşınmazın üzerinde çok katlı betonarme yapı bulunmakta, bir kısım yeri beton zemin ile kaplı olup, açık otopark olarak kullanılmaktadır. Taşınmazın çevresi beton duvar ile çevrilidir. Ancak el atmaya konu olan kısım üzerinde herhangi bir yapılaşma bulunmamaktadır. İrtifaka konu kısım, açık otopark olarak kullanılan beton zemine isabet etmektedir.”*

d) Dava konusu ve talep başlığı

Raporların başlangıcında dava konusu ve talep kısmının bulunması, raporu inceleyen kişilerin bilirkişi tarafından taleplerinin doğru anlaşıldığının tespiti ve raporda incleme konusunun belirtilmesine imkân verecektir. Uygulamada dava konusu ve talep başlığı, dava dilekçesinin birer sureti gibi aynen yazılsa da esasında bilirkişinin, davaya taraf kişilerin dilekçelerindeki kendi meslek disiplini yönünden inceleyebileceği taleplerin belirtmesi gerekmektedir. Örneğin; davacı, dava dilekçesinde, davalı ile olan borç ilişkisinin nasıl başladığından bahsetmiş ve **“Davalı, Tarihinde alacaklıdan mal kaçırmak amacı ile, dava konusu taşınmazı değerinden düşük bedel göstererek satmış olduğu..... nedeni ile tapu iptali ve tescil talebindeyiz”** şeklinde talepte bulunmuş olsun. Bu durumda, bilirkişi, incelemesine konu olmayan borç ilişkisinin nasıl başladığı bölümünden bahsetmemeli ve bilirkişi raporunun, dava konusu başlığı altında, **“Davacı, davalının alacaklıdan mal kaçırmak amacıyla, taşınmazı bedelinden düşük göstererek satış taptığı iddiası ile tapu iptali ve tescil talebindedir.”** şeklinde ifadelerin bulunması gerektiği kanaatindeyiz Dava konusu başlığı altında seçilecek ifadelerin, davaya taraf kişilerce sunulan dilekçelerde yazılı ifadeye uygun olması gerekmektedir. Zira hukuk disiplininin, kendi içinde farklı bir terminolojiye sahip olduğu ve talepte yer alan ifadelerin farklı cümleler ile anlatılmasının, talepte yer alan ifadenin anlamının değişmesine yol açabileceği unutulmamalıdır. Örneğin dava dilekçesinde “tapu iptali ve tescili” ifadesi, “tapunun iptal edilerek davacı adına tespiti” şeklinde belirtilemez.

e) Çizim işleri

Gayrimenkul davalarında, davaya konu taşınmazın kadastral durumu mutlaka çizilmelidir. Çizim, gösterim kurallarına uygun olmalıdır. Ölçekli ise ölçeği, ölçekli değil ise kroki olduğu belirtilmelidir. Parsel numaraları yazılı olmalı, parselin cephe aldığı yol ismi varsa belirtilmelidir. Ancak kadastral krokinin, kadastral paftası ile aynı olması gerekir. Yani parsel üzerinde tescilli bir bina varsa kadastral kroki üzerinde bina paftasına uygun olarak gösterilmelidir. Ancak zeminde bina yıkılmış, hatta yeni bir yapı yapılmış olabilir ya da fiilen elektrik hattı geçmese de parsel üzerine tescil edilmiş bir ENH irtifak hakkı yine kadastral durum çiziminde gösterilmelidir. Davanın konusuna göre hâlihazır durumu ayrı bir kroki ile gösterilmeli ve gösterim kurallarına mutlaka uyulmalıdır. Yani haritada gösterilmesi gereken unsurlar özel işaretleri ile gösterilmelidir. Köprü, demiryolu, ağaç vb. unsurların özel işaretleri ile binalar taranarak gösterilmesi, harita üzerindeki anlatımı sadeleştirecektir. Haritanın raporu inceleyen kişilerce anlaşılabilmesi için çizimin uygun bir yerine pafta anahtarı gösterilmelidir. Özellikle kadastral tespiti itiraz davalarında, kadastral pafta ile hâlihazırın karşılaştırılarak gösterilmesi gerektiğinden öncelikle kadastral durum, sonra hâlihazır durum ayrı ayrı çizilmeli sonra iki haritanın çakışmış şekli gösterilmelidir. Çakışık gösterimde, sınırların karışmaması için iptal edilecek sınırlar kesik çizgi ile ve (X) iptal işaretleri ile gösterilmelidir. Kadastro mahkemesine hazırlanan bilirkişi raporlarındaki çizimlerin, kadastro çalışmaları sırasında düzenlenen sınırlandırma ve ölçü krokisi yerine geçtiği bilinmelidir.

Tescil konu olabilecek her türlü rapor ekinde düzenlenecek haritaların tescile konu planlar tüzüğüne uygun olması gerekmektedir. Yani parsel sınırları belirli bir ölçek dahilinde çizilmeli, koordinatlar uygun sistemde -mümkünse ITRF koordinat sisteminde- belirtilmeli, yüzölçüm hesapları gösterilmelidir. Kullanılan teknik verilerin meta verisi mutlaka verilmelidir. Örneğin koordinat sistemi ITRF, epok 2005 datum GRS80 gibi.

Mahkeme dışı kanallarla düzenlenen tescile konu planların, Kadastro Müdürlüğü tarafından kontrolü ve düzeltilmesi mümkün iken mahkeme kararları ekindeki bilirkişi raporlarında yer alan hata ve noksanlıkların giderilmesinde sorunlar ile karşılaşmakta, bazen bütün yargılamanın yeniden yapılması gerekmektedir.

Kübaj hesabına ilişkin olarak düzenlenecek haritada koordinatlar, siyah ve kırmızı kotlar gösterilmeli ayrıca yüzey üzerinde oluşturulan üçgenlerde çizilmiş olmalıdır. Koordinat ve kot değerleri ayrıca liste halinde sunulmuş olmalıdır.

f) Ölçüm işleri

Öncelikle belirtilmelidir ki ölçülerin hassasiyeti ve doğruluğu farklı ölçme yöntemleri, farklı hesaplar ve farklı bir emek gerektirecektir. Tescile konu harita ve planlar mutlak suretle arz üzerinde özel ölçme aletleri ile ölçülerek hazırlanmalıdır. Yapılan her ölçü, belirli bir hata miktarı içerecektir. Bu hata miktarı ölçünün ardına getirilen “±” ifadeleri ile gösterilir ve yapılan ölçünün hata sınırlarını belirler. “108,50 m±10 cm” ifadesi, yapılan ölçünün 10 cm hata sınırları içerisinde kaldığını göstermektedir. Yinelenen bir ölçünün 108,55 bulunması durumunda iki ölçü arasında bir fark oluşmamaktadır. Çünkü iki ölçü farkı, hata sınırları içindedir. Tescile konu planlar için ölçü hassasiyeti ±10 cm’dir. Bu durumda, klasik ölçü aletleri ve klasik ölçü yöntemleri ile 10 cm altı bir değerin tespit edilme imkânı yoktur. Bilirkişi raporunda belirtilen “9 cm tecaviüz tespit

edilmiştir” ifadesi teknik olarak bir anlam ifade etmemektedir. Söz konusu bilirkişi raporunda ölçü yöntemi ve kullanılan ölçü aletleri mutlak tanımlanmalı ve yapılan ölçünün hassasiyeti belirtilmelidir. Hassasiyetin yani hata sınırının içinde kalan bir tecavüz tespiti bir anlamı bulunmamaktadır.

Özellikle İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nce fotogrametrik yöntem ile üretilen haritalar hiçbir suretle tescile konu haritalar için kullanılamaz. Nitekim Tapu ve Kadastro Müdürlüğü’nün 2012/15 Sayılı Genelge’sinde de aynen bu şekilde tanımlanmıştır. Zira, fotogrametrik paftaların üretim yöntemlerine bağlı olarak yüksek doğrulukta ölçü yapmak mümkün ise de hâlihazır haritada çok sayıda detay noktası olması, haritanın doğruluğunu operatörün hassas çalışmasına bağlı kılmakta, üretilen paftaların kontrolü yapılırsa da operatör hatalarının tespiti mümkün olmamaktadır.

Ayrıca arz üzerinde elektronik ölçüm aletleri ile yapılan birçok ölçüm işlemi, en az iki kişi ile gerçekleştirilebilmektedir. Oysaki birçok bilirkişi görevlendirilmesi tek kişi olarak yapılmaktadır. Bu gibi durumlarda, zeminde ölçüm için en az kaç kişinin gerektiği mahkemeye bildirilmeli ve ölçmenin mahiyetine göre yeterli sayıda harita teknisyeni, harita teknikeri ya da harita ve kadastro mühendisi bilirkişinin görevlendirilmesi istenmelidir.

g) İmar planına göre inceleme

Bilindiği üzere imar planı, uygulama imar plan ve notları ile bir bütündür. Bu nedenle imar planının sayısal verisinin bulunması, tek başına bir anlam ifade etmeyecektir. Özellikle hukuki el atma davalarında bilirkişi tarafından planların, kadastral haritalar ile karşılaştırılarak el atma miktarı tespit edilse de bu inceleme plan notları yönünden eksik bir inceleme olacaktır. Tescile konu plan haline gelecek olan durumlarda mutlak suretle ilgili belediyeden temin edilmiş olan inşaat istikamet rölevesinin dosyaya istenmesi gerekmektedir.

h) El atma davaları

Fiili el atma davalarında da fiilen el atılan kısım, arz üzerinde ölçülerek tespit edilmeli ve yine el atmaya konu kısmın imar planında hangi fonksiyona ayrılmış olduğu belirtilmelidir.

El atmaya konu kısımlar, mutlak suretle zemin ve plana göre kullanım fonksiyonları ayrılarak gösterilmelidir. Örneğin *“Yukarıda A harfi ile isimlendirilen m²’lik kısım fiilen yol ve kaldırım olarak kullanılmaktadır. B harfi ile isimlendirilen m²’lik kısım fiilen park alanı olarak kullanılmaktadır. C harfi ile isimlendirilen m²’lik kısım fiilen yol olarak kullanılsa da bu kısım imar planında konut alanı olarak planlanan alanda kalmaktadır. D harfi ile isimlendirilen m²’lik kısım üzerinde ise herhangi bir el atma görülmemiş ise de bu kısım imar planında park alanı olarak planlanan alanda kalmaktadır.”*

El atma ve taşkın inşaat tespitlerinde, yapıların şerefelerinin de davaya konu kısımda kalıp kalmadığının incelenmesi gerekecektir. Sonuçta yol olarak el atma tespit edilen yerin şerefesinde bina çıkması mevcut ise bu kısmın kamulaştırması tamamlanıp, bedeli ödense dahi üzerindeki yapı yıkılmadan, tam olarak kamu eline geçme imkânı bulunmayacaktır.

El atma davaları ile ilgili bir başka durum da el atma tarihinin tespit edilmesi talepleridir. Bilindiği üzere el atma tarihinin tespiti 1956-1983 yılları baz alınarak yapılmaktadır. Bu tespit için

eski tarihli hava fotoğrafları, hâlihazır haritalar, aplikasyon krokileri, sınırlandırma ve ölçü krokileri, diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan veya yaptırılan haritaların incelenmesi ile tespit imkânı bulunmaktadır. Bu çeşit bir harita verisinin bulunmaması durumunda ise meslek disiplinimiz yönünden tespit imkânı kalmamaktadır. Bu konuda belediyelerce düzenlenmiş inşaat istikamet rölemleri dosyaya sunulsa da inşaat istikamet rölemleri, fiili zeminde olana değil imar planına göre yapılacak durumun tespitine ilişkindir. Yani inşaat istikamet rölemleri, şayet söz konusu rölemler üzerinde parselin hâlihazır durumu işli değil ise parsel fiili el atma yönünde bir bilgi içermemektedir.

i) 1982 yılı İBB uçuş fotoğrafları

İstanbul ili özelinde, İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından, internet sitelerinde çeşitli tarihleri içeren uçuş fotoğrafları kullanıma sunulmuştur. Kimi bilirkişilerce söz konusu hava fotoğrafı kullanılarak tespit yapılsa da kimi bilirkişilerce de fotoğrafın çekim yönü, renk yoğunluğu gibi ifadeler kullanılarak bu haritaların tespiti imkân sağlamadığı belirtilmektedir. Meslek disiplini yönünden iki açıklamanın da gerekli hassasiyeti içermediğini düşünmekteyiz. Şöyle ki İBB tarafından sunulan hava fotoğraflarının, fotogrametrik yöntemle yapılan ölçüme ait hava fotoğrafları olduğu kuşkusuzdur ve fotogrametrik yöntem ile yersel yöntem duyarlılığında harita yapım imkânı bulunmaktadır. Ancak fotogrametrik değerlendirme uzmanlaşmış bir bilgi, özel ekipman ve yazılım gerektirmektedir. İBB'nin yayınladığı fotolar üzerinden, çevrede değişmemiş sabit sınırların çakıştırılması ve monolog bir değerlendirme ile belirli ölçütlerde el atma tarihinin tespiti mümkündür. Örneğin E 5 bağlantı kavşağının ortasında kalan bir taşınmazın el atma tarihinin 1983 yılı öncesi olduğu kesin doğruluk içinde tespit edilebilecektir. Ancak özellikle ara sokaklarda ya da küçük miktarlardaki el atmaların tespiti durumunda, el atma tarihi tespit işleminin fotogrametri alanında uzmanlaşmış, gerekli ekipman sahibi harita mühendislerine bırakılması gerekmektedir. Fotogrametri üzerine uzmanlaşmış kişilerce, fotoğrafların orijinaleri temin edilerek, kesin doğruluk içinde el atma tarihleri tespit edilebilecektir.

j) Bedel içeren davalarda tapu yüzölçümü hataları

Özellikle grafik parsellerin sayısallaştırılması işleminde, parsellerde alan hatası tespit edilebilmektedir. Bedel içeren davalarda ödemelerin, parsel yüzölçümü miktarı üzerinden hesap edileceği kuşkusuzdur. Parsellerde tespit edilen yüzölçümü farklılığı, tecviz yani hata sınırları içerisinde yer alsa da özellikle metrekare değeri yüksek olan mevkilerde davalı ya da davacı yönünden olumsuz durumlar oluşturabilmektedir. Bu nedenle tespit edilen yüzölçümü farklılığının bulunduğu parsellerde, tescil yönünden verilecek bir kararın tapu sicilinde infazı için öncelikle yüzölçümü farklılığının düzeltilmesi gerektiği raporda belirtilmelidir.

k) Emsal Krokisi

Bilindiği üzere kamulaştırma davalarında dosya içerisinde bulunan emsal parsellerinde, dava konusu parseli göre olan konumunu gösteren bir harita hazırlanmaktadır. Değerleme esaslarına göre değerlemeye konu parsellerin emlak vergi değerleri de karşılaştırmaya konu olacağından, emsal parsellerin cephe adlıkları yol isimleri okunaklı olmalıdır. Emsal parsellerin ve dava konusu parselin ana arterler, alışveriş noktaları, ulaşım imkânlarına göre konumlarının da yorumlana-

bilmesi için bu gibi tesislerin ve hatların da emsal krokisi üzerinde gösterilmesi gerekmektedir. Emsal krokisi üzerinden ölçü almaya uygun ebatlarda ve ölçekte çizilmelidir.

l) Taşkın yapılar

Taşkın inşaatın varlığı, fiil zeminde ölçme yapılarak tespit edilebilir. Yapıları taşkın kılan parsel hatlarının da hangi tarihte oluştuğu mutlaka tespit edilmelidir. Nitekim kimi zaman yapılar, sonradan oluşturulan parsel sınırları nedeni ile taşkın konumunda kalmaktadır. Mümkün olması halinde, eski tarihli hava fotoğrafları, hâlihazır haritalar, aplikasyon krokileri, sınırlandırma krokileri vb. haritalar incelenerek yapının yapım yılının da tespit edilmesi gerekmektedir.

m) Mahkeme kanalı ile bilgi ve belge talebi

Mahkeme kanalı ile bilgi ve belge taleplerinde, talebin hangi kuruma yapılacağı, istenen evrakın tanımı, nevi, tarihi açık bir şekilde belirtilmelidir. Ya da evrakın talep edilebilmesi için öncelikle farklı prosedürlerin bulunması durumunda, bu durum mahkemeye bildirilmelidir. Örneğin ilgili belediyeden inşaat istikamet rölevesinin istenebilmesi için öncelikle Lisanslı Harita ve Kadastro Bürosundan aplikasyon talep edilmesi gerektiği, bu işlemlerin talebe bağlı işlemler olduğu ve bedeli olduğu bildirilmelidir. Temin edilen her türlü harita ve harita bilgisi HARİTA VE HARİTA BİLGİLERİNİ TEMİN VE KULLANMA YÖNETMELİĞİ ve ilgili mevzuatları uyarınca kullanılmalı ve bu durum mahkemeye bildirilmelidir.

n) Önceki bilirkişi raporları

Dosya içerisinde evvelce görevli olan bilirkişilerce düzenlenmiş raporların bulunması durumunda, söz konusu bilirkişi raporuna yapılan itirazların da dikkatlice gözden geçirilmesi gerekmektedir. Önceki bilirkişi tarafından bir ölçü gerçekleştirilmiş ve itiraz hususu, tespiti yapılan ölçü ile alakalı ise mutlaka ölçü zeminde yenilenmeli ve iki ölçü arasındaki farkın hata sınırları içerisinde kalıp-kalmadığı irdelenmelidir. Şayet hata sınırları içerisinde yer alıyor ise önceki bilirkişi tarafından yapılan ölçünün doğruluğu ortaya çıkmış olacaktır.

o) İzale-i suyu davaları

Bilindiği üzere ortaklığın giderilmesi davalarında, öncelikle taşınmazın ifraz sureti ile paylaştırılıp-paylaştırılmayacağı incelenecektir. Söz konusu ifraz işlemi, imar kanunu kısıtlamalarına tabidir. Bu nedenle imar planına göre ifraz işleminin yapılabileceğinin tespit edilmesi halinde ilgili belediyeden encümen kararı alınabilmesine uygun encümen teklif folyesi düzenlenerek rapora eklenmelidir. Taşınmaz üzerinde tescili ya da tescilsiz bir yapının var olması durumunda oluşturulacak ifraz hattı, söz konusu yapı gözetilerek hazırlanmalı, ifraz hattının binayı kesmesi durumunda ise bu durumum kat mülkiyeti kanunu yönünden de incelenmeli ve belediye teklif folyesinde bu durum açık olarak belirtilmelidir.

p) Teknik sorunlar

Kadastral altlıklar her bölgede istenen teknik donanımına sahip değildir. Kimi yerde parsel sınırları dahi zemine aplikasyon yapma kabiliyetinden yoksundur. Bu nedenle tescile konu olabilecek davalarda, öncelikle ilgili kadastro birimi ile irtibata geçilmeli ve kullanılacak parsel verisi teyit edilmelidir. Sayısallaştırma yapılması gereken durumlarda, ilgili LİHKAB tarafından dü-

zenlenmiş aplikasyon krokisinin dosyaya sunulması istenmelidir. Hazırlanan tescile konu plan, ilgili kadastro birimi ile mutlaka paylaşılmalıdır. Zira aynı taşınmaza aynı dava konusu ile farklı mahkemeler ve farklı bilirkişiler tarafından inceleme yapılabilmektedir. Bu gibi durumlarda, bilirkişiler arasındaki raporun ortaklaşabilmesi için veri paylaşımı önemlidir.

q) Bilirkişi ücretleri

Harita mühendisi tarafından düzenlenecek bilirkişi raporlarının büyük bir kısmı arz üzerinde ölçme yapılarak düzenlenebilmektedir. Şüphesizdir ki arz üzerinde ölçüm yapılması özel bir ekipman, ekip ve ulaşım vasıtası ile mümkün olabilmektedir. Uygulamada harita mühendisi bilirkişilerce zeminde dökülen emek ve zaman için ek ücret talep edilmemektedir, bu işlemin ya ilgili bölgede yer alan harita mühendislerine rica ederek ya kullanımı uygun olmayan hâlihazır haritaların kullanılması ile yapılmaktadır ya da ölçüm masraflarını bilirkişiler kendileri karşılamaktadır. Bilirkişilerce keşfi yapılacak dosyalar önceden mutlaka incelenmeli ve dosya için istenecek bilgi belge varsa belirlenmeli, bilirkişi tarafından yapılacak tespitin ölçme işlemine ihtiyaç duyup duymadığı kesinleştirilmelidir. Söz konusu durum keşif esnasında mahkeme heyetine sözlü olarak beyan edilmelidir. Ölçme işi için gerekli durum bildirilmeli ve sonradan ölçme için gelineceği hususunda hâkim ve taraflar bilgilendirilmelidir. Söz konusu ölçme işlemlerinde şayet bilirkişiye takdir edilen ücret Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası'nın ücret tarifesinde yer alan bedellerden düşük ise aradaki fark ek ücret olarak talep edilmelidir.

r) Raporların süresi

Bilirkişi raporlarında süre önem arz etmektedir. Bu nedenle raporların teknik gerekçeler ile düzenlenmesi durumunda ön bir rapor mahkemeye sunularak gecikme nedeni belirtilmeli ve ek süre talep edilmelidir.

s) Raporun biçimi

Raporlarda her inceleme konusu ayrı bir başlık altında gösterilmeli ve başlıklar ve alt başlıklar isimlendirilmeli ve numaralandırılmalıdır. Keşfin tarihi ve rapor tarihi belirtilmelidir.

t) Ana özellikler

- ▶ İnceleme konuları, ayrı başlıklar altında sunulmalı,
- ▶ Her başlık numaralandırılmalı
- ▶ Keşfin tarihi belirtilmeli
- ▶ Sade ve anlaşılır olmalı
- ▶ Gayrimenkule yönelik davalarda, dava konusu taşınmazın ili, ilçesi, mahalle/köyü, ada ve parsel numaraları, yüzölçümü, vasfı ve dava konusuna göre maliki belirtilmelidir.
- ▶ Taşınmazın konumu tarif edilmeli, meskûn sahalarda açık adres belirtilmelidir.
- ▶ Taşınmazın keşif günü ile fiili durumu tanımlanmalıdır.

► Tescile konu olabilecek durumlarda parsel verileri ilgili kadastro müdürlüğünden teyit edilmeli, verilerin yeterli olmaması durumunda LİHKAB tarafından düzenlenmiş aplikasyon krokisinin dosyaya sunulması istenmelidir.

► Parselin kadastral paftadaki çizimi yapılmalıdır.

► Davanın konusuna göre hâlihazır harita düzenlenerek rapora eklenmelidir

► Tescile konu işlemlerde, parselin koordinat değerleri ve alan hesapları rapora eklenmelidir.

► Raporda sunulan teknik verilerin meta verisi de açıklanmalıdır.

► Ölçüm yapılması durumunda, ölçüm işleminin nasıl uygulandığı, hangi ölçme metodu ve ölçme aletinin kullanıldığı, referans noktaları belirtilmelidir.

► İmar planı ile ilgili incelemelerde, inşaat istikamet rölevesinin dosyaya sunulması istenmelidir.

► Mahkeme kanalı ile bilgi ve belge taleplerinde, bilgi ve belgenin hangi kurumdan isteneceği belirtilmeli ayrıca ilgili kurumun arşivleme standartlarına göre istenen bilgi ve belge tarifi yapılmalıdır.

► El atma tespitlerinde el atma gerçekleşen kısımlar, kullanım ve plan fonksiyonlarına göre ayrıştırılmalıdır.

► El atmaya konu kısımlarda yer alan yapıların şerefeleri de mutlaka incelenmelidir.

► Parsel yüzölçümünün değerlendirmeye esas olacağı davalarda, parselin yüzölçüm miktarında tespit edilecek hatalar raporda belirtilmelidir.

Örnek rapor şablonu 1

İLİ : İSTANBUL
İLÇESİ :
MAH. :
ADA :
PARSEL :
ESAS NO :
DAVACI :
DAVALI :
DAVA KONUSU :

..... MAHKEMESİ'NE
(BİLİRKİŞİ RAPORU)

..... Esas sayılı dava dosyası ile ilgili olarak tarihinde yapılan
keşifte bilirkişi olarak görev aldım.

- A. Keşif Tarihi:
- B. Dava Tarihi:
- C. Dava Konusu:
- D. Bilirkişiden İstenen:
- E. Tapu Kaydı:
- F. Kadastral Krokisi:
- G. Adres:
- H. Zemin Durumu:
- İ. Zemin Krokisi:
- K. İmar Durumu:
- L. İmar Durum Krokisi:
- M. Fiili El Atma:
- N. Hukuki El Atma:
- O. El Atma Tarihi:
- P. El Atmada Yetki ve Sorumluluk:
- Q. Emsaller:
- R. İnceleme:
- S. Ayrıca:
- T. Sonuç Olarak:

İş bu rapor tarafımca tanzim edilmiştir.

Harita ve Kadastro Mühendisi

Ek:

13. GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

Yukarıda anlatıldığı üzere adli ve idari yargıda bilirkişilik görevi, adaletin seyrini etkileyen önemli bir kurumdur.

- Öncelikle bilirkişilik görevini üstelenecek kişilerin mesleklerinde yeterli olması, raporlama ve yazılı anlatım gücü olan kişilerden seçilmesi gerekmektedir.
- Bilirkişi olarak görev alacak kişilerin heyet halindeki çalışmalarda yer alabilecek, iletişim becerileri kuvvetli, tartışma kültürüne sahip kişiler olması istenmelidir.
- Bilirkişilerin, yeterli inceleme ve araştırma ile nitelikli raporlar yazabilmesi için ay bazında dosya sınırlamasının bulunması gerektiği kanaatindeyiz.
- UYAP sistemine etkin ulaşımın bilirkişiler için de gerçekleştirilmesi gerekmektedir.
- 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu ile kurulan Bilirkişi Danışma Kurulunda TMMOB bir üye ile temsil edilmektedir. Oysaki TMMOB bünyesinde 24 ayrı mühendislik odası bulunmaktadır. Bu nedenle TMMOB tarafından gönderilen bir üyenin oyu bulunsun da bütün meslek odalarının en az bir üye ile görüşmelere katılımının yasal güvence altına alınması gerektiği kanaatindeyiz.
- UYAP sisteminin mutlaka Coğrafi Bilgi Sistemleri alt yapısına kavuşturulmalıdır. UYAP üzerinden mülkiyete yönelik davalarda, dava konusu olan taşınmaz bilgilerinin ve özellikle taşınmazın değerlemesine esas teşkil eden bedellerin, bilirkişi tarafından girişi zorunlu tutulmalıdır. Dava bilgilerine akıllı haritalar üzerinden ulaşılabilirliği. Böylece dava konusu taşınmaz ile aynı bölgede bulunan benzer davalar görülebilecek sınıra yönelik davalarda, çap koşusu olan parsellerde mahkeme eli ile oluşturulan sınır bulunup-bulunmadığı kolayca tespit edilebilecektir. Taşınmaza yönelik bulunmayan davalarda da keşfi yapılan yer harita üzerinden işaretlenebilir. Bilirkişi raporları arşivlenmeli ve bu arşivlere dijital ortamda yetki hiyerarşisi içinde bilirkişiler tarafından da raporların ilgili kısımlarına ulaşılabilmesi sağlanmalıdır. Bu şekilde oluşturulacak Yargı Coğrafi Bilgi Sistemi ve bilirkişi raporlarının dijital ortamda ulaşılabilirliği ile kısa süre zarfında değer haritaları, suç haritaları kendiliğinden oluşmuş olacak, hangi bölgeden ne tür davalar geldiği, kaç taşınmazın davalı olduğu vb. konularda gerek adli sistemlere gerek sosyal bilimlerin alanında bulunan kişi ve kurumlara bilgi sağlanabilecektir.
- Özellikle taşınmaz değerlendirme alanında sunulan bilirkişi raporlarının bilimsel niteliklerden yoksun, bilirkişinin öznel değerlendirmelerini içerdiği görülmektedir. Kıyası emsal yönteminde, bir bilirkişi raporunda kullanılan emsalın başka bir bilirkişi raporunda aynı nitelikteki dava konusu taşınmazlarda dahi emsal olarak kabul edilmediği görülmektedir. Emsale göre değer artış ve kayıpları bilirkişiler tarafından yüzde üzerinden belirtilse de bu değerlendirmeye nasıl ulaşıldıkları çoğu zaman belirsizdir. Kıyası emsal yönteminde emsallerin özellikleri sözel olarak anlatılmakta ve hiçbir hesap işlemi gösterilmeden dava konusu taşınmazın değeri yazılmaktadır. Oysaki taşınmaz değerlendirme ölçütleri hususunda sürekli yeni akademik çalışmalar yapılmaktadır. Taşınmaz değerlemenin bilimsel ölçütlere göre gitmesi gerekirken, yargı içtihatları ve bilirkişilerin öznel değerlendirmeleri ile oluşmaktadır. Çoğu zaman raporlar heyet bilgisine sunulmadan yazılmakta ve heyet üyeleri tespit edilen değeri, raporu imza altına alırken öğrenmektedir. Özellikle duruşma gününden bir gün önce getirilen raporlara şerh raporu yazabilme olanağı kalmamaktadır. İstanbul gibi büyük bir metropolde dahi yirmi-otuz kişilik bir bilirkişi grubu, bütün şeh-

rin değerlerini belirleyebilmektedir. Bu küçük grup kendi arasında anlaşarak değerleri aşağı ya da yukarı yönde oynatabilmektedir. SPK lisansı, bilindiği üzere bir sınav sistemi ile dağıtılmaktadır. Ancak söz konusu sınav sistemi sağlıklı çalışmamakta, içeriği yeterli olmamakta, buna rağmen her geçen gün sınav konuları ve soruları basitleştirilmektedir. **Ayrıca kanun gereği sınava tabi olmadan da belge sahibi olanlar mevcuttur.** Özellikle taşınmaz değerlendirme hususunda sistematik bir eğitimden geçmeyen kişilerin dahi sınavı geçerek lisans sahibi oldukları görülmektedir. Yani gayrimenkul değerlendirme lisansı sahibi herkes, taşınmaz değerlendirme konusunda yetkin değildir. Ayrıca lisans sahibi olan kişilerin, kendi meslek disiplin alanları dışındaki hususlarda da değerlendirme yapamayacaklarını düşünmekteyiz. Ziraat mühendisi olmayan kişilerin sadece SPK lisans sahibi olduğu için tarla değerlediği, makine mühendisi olmayan kişilerin yalnızca lisans sahibi olduğu gerekçesi ile fabrika değerlediği görülmektedir.

- Oysa bir kurumun dağıttığı lisans, meslek disiplin sınırlarının ötesinde, farklı meslek disiplini alanına giren işlerin yapılabilmesine olanak sağlayamaz. Öncelikle belirtmek gerekir ki değerlendirme işlemi çoklu disiplin alanına girer. Yani birçok değerlendirme işlemi için bir den fazla meslek disiplinin birlikte çalışması gerekir. Her meslek disiplini, kendi meslek sınırları içerisinde değerlemeye katkı sunar. Harita ve kadastro mühendisleri arsayı, araziyi üreten ve bunun hukuki haklarını, arsa ve arazinin konumunu tespit eden ve meslek eğitimi içinde, taşınmaz değerlendirme eğitimi alan bir meslek disiplinidir. Harita ve kadastro mühendislerince taşınmaz değerlendirme, istatistik bilimi ve saha araştırmaları dikkate alınarak bilimsel yöntemler ile yapılmaktadır. Bu nedenle taşınmaz değerlendirme konulu işlemlerde, dava konusu parselin arsa, arazi, tarla oluşu, yapılı, yapısız oluşu, üzerindeki yapının mahiyeti, işlem sonrası taşınmazda yürütülen ticari işlerin yok olması gibi hususlar dikkate alınarak heyet farklı meslek disiplinlerinden oluşturulmalı ve taşınmaz değerlendirme hususunda, heyette mutlaka harita ve kadastro mühendisine yer verilmelidir. Gayrimenkul değerlendirme lisansına sahip bilirkişi tercih edilecekse de gayrimenkulün özelliklerine uygun mesleki eğitime sahip lisans sahibi bilirkişiler tercih edilmelidir

- Heyet halinde yazılan raporların, heyet üyelerince UYAP üzerinden dijital imza ile imzalanması zorunlu kılınmalıdır.

- Özellikle metropol şehirlerde yer alan adliyelerde, aynı heyet içinde görevlendirilen bilirkişilerin bir araya gelebileceği alanlar oluşturulmalıdır.

- Bilirkişi, yürüttüğü görevi icabı mahkeme ile arasında işveren-işgören ilişkisi bulunmaktadır. Ancak bilirkişi görevinin ifasında da iş güvenliği önem arz etmektedir. Şantiye sahalarındaki incelemelerde yeterli güvenlik önlemleri alınmamaktadır, yol kenarlarında yapılan keşiflerde araçlar için gerekli işaret ve işaretçiler bulunmamaktadır, keşif için görevlendirilen araçlar ile kapasitesinin üstünde kişi taşınmaktadır. Bilirkişilerin görevlerini güvenle icra edebilmeleri için alınması gereken iş güvenlik tedbirlerinin yasal altlığının ve sorumluluk hiyerarşisinin oluşturulması gerektiği kanaatindeyiz.

14. KANUN METİNLERİ

BİLİRKİŞİLİK KANUNU

Kanun Numarası : 6754
Kabul Tarihi : 3/11/2016
Yayımlandığı R.Gazete : Tarih: 24/11/2016 Sayı : 29898
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 58

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç ve kapsam

MADDE 1 - (1) Bu Kanunun amacı; bilirkişilerin nitelikleri, eğitimi, seçimi ve denetimine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi ile bilirkişilik için etkin ve verimli bir kurumsal yapı oluşturulmasıdır.

(2) Bu Kanun adli, idari ve askerî yargı alanında yürütülen her türlü bilirkişilik faaliyetini kapsar.

(3) Kanunlarda bilirkişilik hizmeti verebileceği öngörülen kurumlar ile yargı mercilerinin talebi üzerine bilimsel ve teknik görüş bildiren kamu kurum ve kuruluşları bu Kanunun kapsamı dışındadır.

Tanımlar

MADDE 2 - (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) Bakanlık: Adalet Bakanlığını,
 - b) Bilirkişi: Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde oy ve görüşünü sözlü veya yazılı olarak vermesi için başvuru alan gerçek veya özel hukuk tüzel kişisini,
 - c) Bölge kurulu: Bilirkişilik bölge kurullarını,
 - ç) Daire Başkanlığı: Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulan Bilirkişilik Daire Başkanlığını,
 - d) Danışma Kurulu: Bilirkişilik Danışma Kurulunu,
 - e) Temel eğitim: Kanunlarda yer alan esaslar ve Bakanlık tarafından belirlenen ilkeler kapsamında bilirkişilik faaliyeti öncesinde verilen zorunlu eğitimi,
- ifade eder.

Temel ilkeler

MADDE 3 - (1) Bilirkişi, görevini dürüstlük kuralları çerçevesinde bağımsız, tarafsız ve objektif olarak yerine getirir.

(2) Bilirkişi, raporunda çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz; hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz.

(3) Genel bilgi veya tecrübeyle ya da hâkimlik mesleğinin gerektirdiği hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamaz.

(4) Bilirkişi, kendisine tevdi olunan görevi bizzat yerine getirmekle yükümlü olup, görevinin icrasını kısmen yahut tamamen başka bir kimseye devredemez.

(5) Bilirkişi, görevi sebebiyle kendisine tevdi edilen bilgi ve belgelerin veya öğrendiği sırların gizliliğini sağlamakla yükümlüdür. Bu yükümlülük, bilirkişilik görevi sona erdikten sonra da devam eder.

(6) Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren sorun açıkça belirtilmeden ve inceleme yaptırılacak konunun kapsamı ile sınırları açıkça gösterilmeden bilirkişi görevlendirilemez.

(7) Aynı konuda bir kez rapor alınması esastır; ancak rapordaki eksiklik veya belirsizliğin giderilmesi için ek rapor istenebilir.

(8) Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi ile bu Sisteme entegre bilişim sistemleri veya yazılımlar vasıtasıyla ulaşılabilen bilgiler veya çözülebilen sorunlar için bilirkişiye başvurulamaz.

İKİNCİ BÖLÜM

Bilirkişilik Danışma Kurulu, Bilirkişilik Daire Başkanlığı ve Bilirkişilik Bölge Kurulları

Bilirkişilik Danışma Kurulu

MADDE 4 - (1) Bu Kanunla verilen görevleri yerine getirmek üzere Bilirkişilik Danışma Kurulu kurulmuştur.

(2) Danışma Kurulu aşağıdaki üyelerden oluşur:

a) Adalet Bakanlığı Müsteşarı

b) Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Sekreteri

c) Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürü

ç) Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürü

d) Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu tarafından Yargıtay ceza ve hukuk dairelerinden seçilen birer üye olmak üzere toplam iki kişi

e) Danıştay Başkanlık Kurulu tarafından Danıştay idari dava daireleri ve vergi dava dairelerinden seçilen birer üye olmak üzere toplam iki kişi

f) Yükseköğretim Kurulu tarafından üniversitelerin öğretim üyeleri arasından seçilen toplam üç kişi

g) Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Birinci Dairesi tarafından, istekleri bulunan, bölge adliye ve bölge idare mahkemelerinde görev yapan birer hâkim olmak üzere seçilen toplam iki kişi

ğ) Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Birinci Dairesi tarafından, istekleri bulunan ve birinci sınıf olan; adli yargı ilk derece hukuk ve ceza mahkemelerinde görev yapan birer hâkim,

bir Cumhuriyet savcısı ve idari yargı ilk derece idare ve vergi mahkemelerinde görev yapan birer hâkim olmak üzere seçilen toplam beş kişi

h) Adalet Bakanlığı tarafından Adlî Tıp Kurumunda görev yapanlar arasından seçilen bir kişi

ı) Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunda görev yapanlar arasından seçilen bir kişi

i) İçişleri Bakanlığı tarafından Jandarma Genel Komutanlığı Jandarma Kriminal Daire Başkanlığında ve Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Daire Başkanlığında görev yapanlar arasından birer olmak üzere seçilen toplam iki kişi

j) Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu tarafından avukatlar arasından seçilen bir kişi

k) Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yönetim Kurulu tarafından mühendis veya mimarlar arasından seçilen bir kişi

l) Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği Yönetim Kurulu tarafından serbest muhasebeci mali müşavir veya yeminli mali müşavirler arasından seçilen bir kişi

m) Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Yönetim Kurulu tarafından seçilen bir kişi

n) Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu Yönetim Kurulu tarafından seçilen bir kişi

o) Türk Tabipleri Birliği Yönetim Kurulu tarafından seçilen bir kişi

(3) Danışma Kurulunun Başkanı Adalet Bakanlığı Müsteşarıdır. Müsteşar gerekli gördüğünde yardımcılarının birini Kurula başkanlık etmek üzere görevlendirebilir. Başkan, Danışma Kurulunu temsil eder ve Kurul toplantılarının gündemini belirler.

(4) İkinci fıkranın (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde yer alan üyeler dışındaki üyelerin görev süresi üç yıldır. Görev süresi dolan üyeler yeniden seçilebilir.

(5) Danışma Kurulu üyeliğinin ölüm, emeklilik, istifa, atama ve benzeri nedenlerle boşalması hâlinde, boşalmayı takip eden on beş gün içinde yeni üyenin seçimi yapılır.

(6) Danışma Kurulu toplantılarına, uzman kişiler ile kamu ya da özel kurum veya kuruluşların temsilcileri davet edilerek görüşleri alınabilir.

(7) Danışma Kurulu, her takvim yılında iki defa toplanır. Başkan gerekli gördüğü hâllerde Danışma Kurulunu her zaman toplantıya çağırabilir.

(8) Danışma Kurulunun sekreteryaya hizmetleri Daire Başkanlığı tarafından yerine getirilir.

Bilirkişilik Danışma Kurulunun görevleri

MADDE 5 - (1) Danışma Kurulunun görevleri şunlardır:

a) Bilirkişilik hizmetlerinin yürütülmesinde yaşanan sorunlar hakkında çözüm önerilerinde bulunmak.

b) Daire Başkanlığının görev alanına giren konular hakkında önerilerde bulunmak.

c) Daire Başkanlığının ve bölge kurullarının yıllık faaliyetleri hakkında önerilerde bulunmak.

ç) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Bilirkişilik Daire Başkanlığı ve görevleri

MADDE 6 - (1) Bilirkişilik hizmetlerinin etkin, düzenli ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla bu Kanunla verilen görevleri yerine getirmek üzere Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde Bilirkişilik Daire Başkanlığı kurulur. Daire Başkanlığı, bir daire başkanı ile yeteri kadar tetkik hâkimi ve diğer personelden oluşur.

(2) Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Bilirkişilik hizmetlerine ilişkin temel ve alt uzmanlık alanlarını tespit etmek.
- b) Temel ve alt uzmanlık alanlarına göre bilirkişilerin sahip olması gereken nitelikleri belirlemek.
- c) Bilirkişilerin, görevlerini yürütürken uymaları gereken etik ilkeleri belirlemek.
- ç) Temel ve alt uzmanlık alanlarına göre bilirkişilerin uyacağı rehber ilkeleri ve hazırlayacağı raporların standardını belirlemek.
- d) Bilirkişilik temel eğitime ilişkin usul ve esasları belirlemek, eğitim verecek eğitim ve öğretim kurumları ile diğer kurumların niteliklerini belirlemek ve bunlara izin vermek, bu kurum ve kuruluşları listelemek ve elektronik ortamda yayımlamak.
- e) Alanlarındaki uzmanlıkları ve bilimsel yeterliliklerini dikkate alarak bilirkişilik temel eğitiminden veya listeye kaydolmaktan muaf tutulacaklara ilişkin usul ve esasları belirlemek, bu kişilerin listesini oluşturmak ve yayımlamak.
- f) Bilirkişilerin denetimine ve performansına ilişkin usul ve esasları belirlemek.
- g) Bilirkişiliğe kabule ilişkin usul ve esasları belirlemek.
- ğ) Bilirkişilik Asgari Ücret Tarifesi'ni belirlemek ve her yıl güncellemek.
- h) Temel ve alt uzmanlık alanlarına göre bilirkişilerin aylık olarak bakacağı iş sayısını belirlemek.
- ı) Bilirkişi olarak hizmet verecek özel hukuk tüzel kişilerinin ve bu tüzel kişilik bünyesinde bilirkişi olarak çalışacak kişilerin taşınması gereken nitelikleri belirlemek.
- i) Bilirkişi olarak hizmet verecek özel hukuk tüzel kişilerinin temel ve alt uzmanlık alanları ile yetki çevrelerini belirlemek.
- j) Bilirkişiliğe kabul şartları bakımından 10 uncu maddenin birinci fıkrasının (e) bendinde aranan asgari çalışma süresini, temel ve alt uzmanlık alanlarına göre artırmak.
- k) Yıllık faaliyet raporunu ve izleyen yıl faaliyet planını hazırlamak.
- l) Görev alanına giren konularda bilim komisyonları veya çalışma grupları oluşturmak.
- m) Danışma Kurulunun sekretarya hizmetini yürütmek.
- n) Bilirkişilikle ilgili uygulamaları izlemek, sorunları tespit etmek ve bu sorunlara çözüm önerileri geliştirmek.
- o) Bilirkişilik alanında her türlü istatistiki veriyi toplamak ve bu alana ilişkin planlamaları yapmak.

- ö) Bilirkişilik sicilini ve listesini tutmak.
- p) Bilirkişilikle ilgili yayınlar ile bilimsel çalışmaları teşvik etmek ve desteklemek.
- r) Bilirkişiliğe ilişkin ulusal ve uluslararası kongre, sempozyum ve panel gibi bilimsel organizasyonları düzenlemek veya desteklemek.
- s) Görev alanıyla ilgili kamu ya da özel kurum veya kuruluşlarla iş birliği yapmak.
- ş) Bilirkişilik listelerinden çıkarılanlar ile bilirkişilik yapmaktan yasaklananların listesini tutmak ve yayımlamak.
- t) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Bilirkişilik bölge kurulları

MADDE 7 - (1) Her bölge adliye mahkemesinin kurulu bulunduğu yerde bir bilirkişilik bölge kurulu kurulur.

(2) Bölge kurulu aşağıdaki üyelerden oluşur:

a) Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Birinci Dairesi tarafından istekleri bulunan ve bölge kurulunun bulunduğu yer bölge adliye mahkemesi üyeleri arasından seçilen bir kişi

b) Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Birinci Dairesi tarafından bölge kurulunun bulunduğu il merkezi adli yargı ilk derece hukuk ve ceza mahkemelerinde görev yapan birer hâkim ve bir Cumhuriyet savcısı ile idari yargı ilk derece idare ve vergi mahkemelerinde görev yapan birer hâkim olmak üzere seçilen toplam beş kişi

(3) Bölge adliye mahkemesi üyeleri arasından Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından seçilen üye, bölge kurulunun başkanıdır. Başkanın yokluğunda en kıdemli üye başkana vekalet eder.

(4) Bölge kurulunun sekretarya hizmetlerini yerine getirmek üzere bölge adliye mahkemesinde bir yazı işleri müdürlüğü kurulur. Bu müdürlükte bölge adliye mahkemesi adalet komisyonu tarafından görevlendirilen bir müdür ile yeteri kadar memur bulunur.

(5) Bölge kurulu, ayda bir toplanır. Bölge kurulunun başkanı, bölge kurulunu her zaman toplantıya çağırabilir. Bölge kurulu üye tamsayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve üye tamsayısının salt çoğunluğu ile karar alır.

(6) Bölge kurullarının denetimi, adalet müfettişlerince yapılır.

Bilirkişilik bölge kurullarının görevleri

MADDE 8 - (1) Bölge kurullarının görevleri şunlardır:

- a) Bilirkişilik hizmetlerinin ilgili mevzuata uygun olarak yerine getirilmesini sağlamak.
- b) Bilirkişiliğe kabule ve bilirkişilerin sicile ve listeye kaydedilmesine karar vermek.
- c) Sicile kayıtlı bilirkişilerin temel ve alt uzmanlık alanlarına göre bilirkişilik listelerini oluşturmak.
- ç) Bilirkişilerin sicil ve listeden çıkarılmasına karar vermek.
- d) İlgili mevzuat çerçevesinde bilirkişilerin denetimini yapmak ve performansını ölçmek.

e) Özel hukuk tüzel kişilerinin bilirkişilik faaliyetinde bulunmalarına izin vermek, izinlerini iptal etmek, bilirkişiliğe ilişkin faaliyet ve raporlarını denetlemek.

f) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Bilirkişilik bölge kurulu başkanının görevleri

MADDE 9 - (1) Bölge kurulu başkanının görevleri şunlardır:

a) Bölge kurulunun uyumlu, verimli ve düzenli çalışmasını sağlamak.

b) Bölge kurulu kararlarını uygulamak.

c) Bölge kurulu toplantılarının gündemini belirlemek ve toplantılara başkanlık etmek; Kurul üyelerinden en az ikisinin imzası ile verilecek önerileri gündeme almak.

ç) Bilirkişiliğe kabul edilenlerin sicil ve listeye kayıt işlemlerini yürütmek.

d) Sicil ve listeden çıkarılmasına karar verilen bilirkişilerle ilgili işlemleri yürütmek.

e) Bilirkişilik temel ilkeleri ile etik ilkeleri ihlal ettiği iddia edilen bilirkişiler hakkında başvuru üzerine veya resen gerekli inceleme ve araştırmayı yapmak veya yaptırmak.

f) Bilirkişilere veya bilirkişilik için başvuru yapanlara ilişkin ihtiyaç duyulan bilgi ve belgeleri ilgili kurum veya kuruluşlardan istemek, gerektiğinde ilgilileri davet etmek ve dinlemek.

g) Bölge kurulu yazı işleri müdürlüğü personelini denetlemek.

ğ) Bölge kurulunun diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği hâlinde çalışmasını sağlamak.

h) Bilirkişi raporlarını belirlenen esaslar dâhilinde arşivlemek.

ı) Yıllık faaliyet raporu hazırlayarak Bakanlığa sunmak.

i) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

(2) Bölge kurulu başkanı münhasıran bu Kanunda belirtilen görevleri yerine getirir; bölge kurulu başkanına başka bir görev verilemez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bilirkişiliğe Kabul, Bilirkişilik Sicili ve Bilirkişilik Listesi

Bilirkişiliğe kabul şartları

MADDE 10 - (1) Bilirkişilik faaliyetinde bulunacak gerçek kişilerde aşağıdaki şartlar aranır:

a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıldan fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık, gerçeğe aykırı bilirkişilik veya tercümanlık yapma, yalan tanıklık ve yalan yere yemin suçlarından mahkûm olmamak.

b) Daha önce kendi isteği dışında bilirkişilik sicilinden çıkarılmamış olmak.

c) Disiplin yönünden meslekten veya memuriyetten çıkarılmamış ya da sanat icrasından veya mesleki faaliyetten geçici ya da sürekli olarak yasaklanmamış olmak.

ç) Başka bir bölge kurulunun listesine kayıtlı olmamak.

d) Bilirkişilik temel eğitimini tamamlamak.

e) Bilirkişilik yapacağı uzmanlık alanında en az beş yıl fiilen çalışmış olmak ya da daha fazla çalışma süresi belirlenmiş ise bu süre kadar fiilen çalışmış olmak.

f) Meslek mensubu olarak görev yapabilmek için mevzuat tarafından aranan şartları haiz olmak ve mesleğini yapabilmek için gerekli olan uzmanlık alanını gösteren diploma, mesleki yeterlilik belgesi, uzmanlık belgesi veya benzeri belgeye sahip olmak.

g) Bilirkişilik temel ve alt uzmanlık alanlarına göre belirlenen yeterlilik koşullarını taşımak.

(2) Özel hukuk tüzel kişilerinin bünyesinde bilirkişi olarak çalışacak kişiler bakımından da birinci fıkradaki şartlar aranır ve düzenlenen raporlarda bu kişilerin adı ve soyadı ile imzası bulunur.

(3) Daha önce yaptığı başvurusu mesleki olarak yeterli nitelikte bulunmadığı gerekçesiyle reddedilenler, bir yıl geçmedikçe yeniden bilirkişilik yapmak için başvuruda bulunamazlar.

(4) Hukuk öğrenimi görmüş kişiler, hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduğunu ve birinci fıkradaki şartları taşıdığını belgelendirmedikçe takdirde, bilirkişilik siciline ve listesine kaydedilemez.

Bilirkişiliğe başvuru, seçilme usulü ve sicile kayıt

MADDE 11 - (1) Bilirkişiliğe başvuru, ilgilinin yerleşim yerinin veya mesleki faaliyetlerini yürüttüğü yerin bağlı olduğu bölge kuruluna ya da adli veya idari yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonuna ilgili belgeler eklenmek suretiyle yazılı olarak yapılır. Adalet komisyonlarına yapılan başvurular, bölge kuruluna gönderilir.

(2) Başvuru dilekçesine eklenmesi zorunlu belgelerin eksik olması hâlinde, başvuru sahibine belgeleri tamamlaması için on beş gün süre verilir. Eksik belgelerin tamamlanması hâlinde bölge kurulu tarafından başvuru hakkında karar verilir.

(3) Bölge kurulu karar verirken sicile kayıt bakımından öncelikle başvuranın 10 uncu maddede şartları taşıyıp taşımadığını değerlendirir ve şartları taşıyanlar arasından başvuranın mesleki tecrübesini, katıldığı meslek içi eğitimleri veya uzmanlığı gösteren belgeleri dikkate alarak en liyakatli olanları seçer.

(4) Bilirkişiliğe kabul edilenler, sicile üç yıl için kaydedilir.

Bilirkişilik sicilinin ve listesinin tutulması ile bilirkişinin görevlendirilmesi

MADDE 12 - (1) Bilirkişilik sicilinde aşağıdaki hususlar ile gerekli görülen diğer bilgiler yer alır:

a) Bilirkişinin adı ve soyadı ile iletişim bilgileri

b) Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası

c) Yerleşim yeri

- ç) Mesleği
- d) Temel ve alt uzmanlık alanları
- e) Çalıştığı kurum veya kuruluşun adı
- f) Bilirkişilik temel eğitim tarihi
- g) Hazırlanan rapor sayısı

(2) Bilirkişilik sicili, bölge kurulları ile hâkim ve Cumhuriyet savcılarının erişimine açılır.

(3) Bilirkişilik siciline kayıtlı kişilerin ad ve soyadları, temel ve alt uzmanlık alanları ve meslekleri gösterilmek suretiyle bölge kurulu bilirkişi listesi oluşturulur. Bu listeler alenidir.

(4) Bilirkişiler, sicile kaydolmak şartıyla yemin ederek göreve başlar.

(5) Adli, idari ve askerî yargıda görev alacak bilirkişiler, bölge adliye mahkemelerinin yargı çevreleri esas alınmak suretiyle bilirkişilik bölge kurulları tarafından hazırlanan listelerden görevlendirilir. Ancak kendi bölge kurulu bilirkişi listesinde ilgili uzmanlık alanında bilirkişi olmasına rağmen diğer bir bölgedeki bilirkişinin, görevlendirme yapılan yere daha yakın bir mesafede bulunması durumunda, bu listeden de görevlendirme yapılabilir.

(6) Bölge kurulunun hazırladığı listede bilgisine başvurulacak uzmanlık dalında bilirkişi bulunmaması hâlinde, diğer bölge kurulları bilirkişilik listelerinden, burada da bulunmaması hâlinde, 10 uncu maddenin (ç), (d) ve (e) bentleri hariç birinci fıkrasında yeralan şartları taşımak kaydıyla listelerin dışından bilirkişi görevlendirilebilir. Listelerin dışından görevlendirilen bilirkişiler, bölge kuruluna bildirilir.

(7) Yüksek mahkemelerin ilk derece mahkemesi olarak baktıkları işlerde, tüm bölge kurulları bilirkişilik listelerinde kayıtlı bilirkişiler arasından görevlendirme yapılabilir.

Bilirkişilik sicilinden ve listesinden çıkarılma

MADDE 13 - (1) Bilirkişiler, aşağıdaki şartlardan birinin gerçekleşmesi hâlinde sicilden ve listeden çıkarılır:

a) Bilirkişiliğe kabul şartlarının kaybedilmesi veya sicile kabul tarihinde gerekli şartların bulunmadığının sonradan tespit edilmesi.

b) Kanuni bir sebep olmaksızın bilirkişilik yapmaktan kaçınılması veya raporun belirlenen süre içinde mazeretsiz olarak verilmemesi.

c) Bilirkişilik görevi ve bu görevin gerektirdiği etik ilkelerle bağdaşmayan, güven duygusunu sarsıcı tutum ve davranışlarda bulunulması.

ç) 3 üncü maddede belirtilen temel ilkelere aykırı olarak bilirkişilik faaliyetinde bulunulması.

d) Bölge kurulu tarafından yapılacak performans değerlendirmeleri sonucunda yeterli bulunulmaması.

e) Bilirkişilik süresinin dolmasına rağmen süresi içerisinde yenileme talebinde bulunulmaması.

f) Bilirkişinin sicilden çıkarılmayı talep etmesi.

(2) Birinci fıkranın (b), (c), (ç) ve (d) bentlerinde belirtilen hâllerde ihlalin niteliğine göre sicilden ve listeden çıkarma yaptırımı yerine uyarma veya bir yıla kadar geçici süreyle listeden çıkarma yaptırımı uygulanabilir.

Denetim ve inceleme

MADDE 14 - (1) Bilirkişiler, görevleriyle ilgili tutum ve davranışlarının veya hazırladıkları raporların ilgili mevzuata uygunluğu bakımından bölge kurulları tarafından resen veya başvuru üzerine denetlenir.

(2) Hâkim veya Cumhuriyet savcısı, görevlendirdiği bilirkişinin göreviyle ilgili tutum ve davranışlarının veya hazırladığı raporun mevzuata uygun olmadığına ilişkin kanaat edinmesi durumunda, bu hususu bölge kuruluna bildirir.

(3) Bölge kurulları, bilirkişi raporlarını özel veya teknik bilgi yönünden denetleyemez.

(4) Bilirkişi raporlarının özel veya teknik bilgi yönünden içeriğine ilişkin bölge kurullarına başvuru yapılamaz; yapılan başvurular incelenmeksizin reddedilir.

(5) Bölge kurulu yaptığı inceleme sırasında yargı mercilerinden, kamu kurum ve kuruluşlarından, meslek odalarından, özel hukuk tüzel kişilerinden ve gerçek kişilerden inceleme konusuy-la ilgili bilgi ve belge talep edebilir. İlgililerce bu talebin yerine getirilmesi zorunludur.

(6) Bilirkişilik sicili ve listesinde kayıtlı olmayıp da 12 nci maddenin altıncı fıkrası uyarınca görevlendirilenler ile listeye kaydolmaktan muaf tutulanlar, 3 üncü maddede belirtilen temel ilkelere aykırı olarak bilirkişilik faaliyetinde bulunduklarının tespit edilmesi hâlinde, bölge kurulu kararıyla bilirkişilik yapmaktan yasaklanabilir. Bu karar, ilan edilmek üzere Daire Başkanlığına bildirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

İtiraz ve dava hakkı

MADDE 15 - (1) Bölge kurulu kararlarına karşı, kararın tebliğ veya ilan tarihinden itibaren otuz gün içinde kararı veren bölge kuruluna itiraz edilir. Bölge kurulunun itiraz üzerine verdiği kararlara karşı yetkili idare mahkemesine dava açılabilir.

Huzur hakkı ve kurulların ihtiyaçlarının karşılanması

MADDE 16 - (1) Danışma Kurulu üyelerine, her toplantı için (2250) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucunda bulunan tutarda huzur hakkı veya huzur ücreti ödenir.

(2) Bölge kurulu üyelerine, ayda dört toplantıyı geçmemek üzere her toplantı için (2250) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucunda bulunan tutarda huzur hakkı ödenir.

(3) Kurulan bilim komisyonu üyelerinden, öğretim elemanları ile uhdesinde kamu görevi bulunmayanlara ayda dördü geçmemek üzere fiilen görev yapılan her gün için (2250) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucunda bulunacak tutarda huzur hakkı veya huzur ücreti ödenir.

(4) Bakanlık, Danışma Kurulu, bölge kurulu ve bilim komisyonu toplantılarına başka bir

mahalden gelerek katılan üyelerin gündelik, yol gideri, konaklama ve diğer zorunlu giderleri, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre ödenir.

(5) Kurulların ve bilim komisyonunun ihtiyaçlarına yönelik harcamalar ile ödenecek huzur hakları ve huzur ücretleri Bakanlık bütçesinden karşılanır.

Kadrolar ⁽¹⁾

MADDE 17 - (1) Ekli (1), (2) ve (3) sayılı listelerde yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerin Adalet Bakanlığına ait bölümlerine eklenmiştir.

(2) Ekli (4) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (I) sayılı cetvelin Adli Tıp Kurumuna ait bölümüne eklenmiştir.

Yönetmelik

MADDE 18 - (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikler Bakanlık tarafından yürürlüğe konulur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Değiştirilen ve Yürürlükten Kaldırılan Hükümler

MADDE 19 - (9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 20 - (25/10/1963 tarihli ve 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 21 - (4/7/1972 tarihli ve 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 22 - (6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 23 ila 36 - (14/4/1982 tarihli ve 2659 sayılı Adli Tıp Kurumu Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 37 - (24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 38 ila 40 - (4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 41 - (26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 42 ila 47 - (4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

⁽¹⁾ Bu maddede yer alan tarife ile ilgili olarak 1/10/2016 tarihli ve 29844 sayılı Resmi Gazete'ye bakınız.

MADDE 48 - (16/6/2005 tarihli ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 49 ila 54 - (12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1 - (1) Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç bir ay içinde Danışma Kurulu ve bölge kurullarının üyeleri ilgili kurum veya kurullar tarafından seçilir ve Daire Başkanlığına bildirilir.

(2) Danışma Kurulunun ilk toplantı tarihi, üyelerin üç yıllık görev süresinin başlangıcı olarak kabul edilir.

(3) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikler, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç altı ay içinde yürürlüğe konulur ve bu yönetmeliklerin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç altı ay içinde bilirkişilik sicili ve listeleri oluşturulur.

(4) Bilirkişilik sicili ve listelerinin oluşturulmasını müteakip bu sicil ve listelere uygun bilirkişi görevlendirilmesini sağlamak amacıyla Bakanlık tarafından bir ilan yapılır. Bu ilan yapılınca kadar mevcut bilirkişi listelerine göre bilirkişi görevlendirilmesine devam olunur ve bu bilirkişiler görevlerini tamamlar.

Yürürlük

MADDE 55 - (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 56 - (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNU

Kanun Numarası : 6100

Kabul Tarihi : 12/1/2011

Yayımlandığı R.Gazete : Tarih: 4/2/2011 Sayı : 27836

Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 50

BEŞİNCİ BÖLÜM

Bilirkişi İncelemesi

Bilirkişiye başvurulmasını gerektiren hâller

MADDE 266 - (1) Mahkeme, çözümü hukuk dışında, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde, taraflardan birinin talebi üzerine yahut kendiliğinden, bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar verir. (**Değişik cümle:3/11/2016-6754/49 md.**) Ancak genel bilgi veya tecrübeyle ya da hâkimlik mesleğinin gerektirdiği hukukî bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamaz. (**Ek cümle:3/11/2016-6754/49 md.**) Hukuk öğrenimi görmüş kişiler, hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduğunu belgelendirmedikçe, bilirkişi olarak görevlendirilemez.

Bilirkişi sayısının belirlenmesi

MADDE 267 - (1) Mahkeme, bilirkişi olarak, yalnızca bir kişiyi görevlendirebilir. Ancak, gerekçesi açıkça gösterilmek suretiyle, tek sayıda, birden fazla kişiden oluşacak bir kurulun bilirkişi olarak görevlendirilmesi de mümkündür.

Bilirkişilerin görevlendirilmesi

MADDE 268 - (Değişik :3/11/2016-6754/50md.)

(1) Bilirkişiler, bölge adliye mahkemelerinin yargı çevreleri esas alınmak suretiyle bilirkişilik bölge kurulu tarafından hazırlanan listede yer alan kişiler arasından seçilir. Ancak kendi bölge listesinde ilgili uzmanlık alanında bilirkişi olmasına rağmen diğer bir bölgedeki bilirkişinin, görevlendirme yapılan yere daha yakın bir mesafede bulunması durumunda, bu listeden de görevlendirme yapılabilir.

(2) Bölge kurulunun hazırladığı listede bilgisine başvurulacak uzmanlık dalında bilirkişi bulunmaması hâlinde, diğer bölge kurullarının listelerinden; burada da bulunmaması hâlinde, Bilirkişilik Kanununun 10 uncu maddesinin (ç), (d) ve (e) bentleri hariç birinci fıkrasında yer alan şartları da taşımak kaydıyla listelerin dışından bilirkişi görevlendirilebilir. Listelerin dışından görevlendirilen bilirkişiler, bölge kuruluna bildirilir.

(3) Kanunların görüş bildirmekle yükümlü kıldığı kişi ve kuruluşlara görevlendirildikleri konularda bilirkişi olarak öncelikle başvurulur. Ancak kamu görevlilerine, bağlı bulundukları kurumlarla ilgili dava ve işlerde, bilirkişi olarak görev verilemez.

Bilirkişilik görevinin kapsamı

MADDE 26 - (1) Bilirkişilik görevi, mahkemece yapılan davete uyup tayin edilen gün ve saatte mahkemede hazır bulunmayı, yemin etmeyi ve bilgisine başvurulacak konuda süresinde oy ve görüşünü mahkemeye bildirmeyi kapsar.

(2) Geçerli bir özrü olmaksızın mahkemece yapılan davete uyup, tayin edilen gün ve saatte mahkemede hazır bulunmayan yahut mahkemeye gelip de yemin etmekten veya süresinde oy ve görüş bildirmekten kaçınan bilirkişiler hakkında, tanıklığa ilişkin disiplin hükümleri uygulanır ve durum bilirkişilik bölge kuruluna bildirilir. ⁽¹⁾

Bilirkişilik görevini kabulle yükümlü olanlar

MADDE 270 - (1) Aşağıda sayılmış olan kişi ya da kuruluşlar, bilirkişilik görevini kabulle yükümlüdürler:

- a) Resmî bilirkişiler ile 268 inci maddede belirtilmiş bulunan listelerde yer almış olanlar.
- b) Bilgisine başvurulacak konuyu bilmeksizin, meslek veya zanaatlarını icra etmesine olanak bulunmayanlar.
- c) Bilgisine başvurulacak konu hakkında, meslek veya sanat icrasına resmen yetkili kılınmış olanlar.

(2) Bu kişiler, ancak tanıklıktan çekinme sebeplerine veya mahkemece kabul edilebilir diğer bir sebebe dayanarak, bilirkişilikten çekinebilirler.

Bilirkişiye yemin verdirilmesi

MADDE 271 - (1) Listelere kaydedilmiş kişiler arasından görevlendirilmiş olan bilirkişilere, bilirkişilik bölge kurulu veya bulunduğu yeril adli yargı adalet komisyonu huzurunda, “Bilirkişilik görevimi sadakat ve özenle, bilim ve fenne uygun olarak, tarafsız ve objektif bir biçimde yerine getireceğime, namusum, şerefim ve kutsal saydığım bütün inanç ve değerlerim üzerine yemin ederim.” şeklindeki sözler, tekrarlatılmak suretiyle yemin verdirilir. Bu bilirkişilere, görevlendirildikleri her dava veya işte ayrıca yemin verdirilmez; sadece görevlendirme yazısında, bilirkişilere önceden etmiş bulundukları yemine bağlı kalmak suretiyle oy ve görüş bildirmek zorunda oldukları hususu hatırlatılır. ⁽²⁾

(2) Listelere kaydedilmemiş olan kişiler arasından bilirkişiler görevlendirilmişse, kendilerine, görevlendiren mahkemece, huzurda, göreve başlamadan önce, birinci fıkrada belirtilen şekilde yemin verdirilir. Yemine ilişkin tutanak, hâkim, zabıt kâtibi ve bilirkişi tarafından imzalanır.

Bilirkişinin görevini yapmaktan yasaklı olması ve reddi

MADDE 272 - (1) Hâkimler hakkındaki yasaklılık ve ret sebepleriyle ilgili kurallar, bilirkişiler bakımından da uygulanır. Ancak, bilirkişinin, aynı dava veya işte daha önceden tanık olarak dinlenmiş bulunması, bir ret sebebi teşkil etmez.

⁽¹⁾ 3/11/2016 tarihli ve 6754 sayılı Kanunun 51 inci maddesiyle bu fıkrada yer alan “uygulanır” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve durum bilirkişilik bölge kuruluna bildirilir” ibaresi eklenmiştir.

⁽²⁾ 3/11/2016 tarihli ve 6754 sayılı Kanunun 52nci maddesiyle bu fıkrada yer alan “bilirkişilere,” ibaresinden sonra gelmek üzere “bilirkişilik bölge kurulu veya bulunduğu yer” ibaresi eklenmiştir.

(2) Hâkimler hakkındaki yasaklılık sebeplerinden biri, bilirkişinin şahsında gerçekleşmişse, mahkeme, hüküm verilinceye kadar, her zaman bilirkişiyi resen görevden alabileceği gibi, bilirkişi de mahkemeden, görevden alınma talebinde bulunabilir.

(3) Ret sebeplerinden birinin bilirkişinin şahsında gerçekleşmesi hâlinde taraflar, bilirkişinin reddini talep edebileceği gibi, bilirkişi de kendisini reddedebilir. Ret talebi veya bilirkişinin kendisini reddetmesinin, ret sebebinin öğrenilmesinden itibaren en geç bir hafta içinde yapılmış olması şarttır. Ret sebeplerinin ispatı için, yemin teklif edilemez.

(4) Görevden alınma, ret ve bilirkişinin kendisini reddetmesine yönelik talep, bilirkişiyi görevlendiren mahkemece dosya üzerinden incelenir ve karara bağlanır. Kabule ilişkin kararlar kesindir. Redde ilişkin kararlara karşı ise ancak esas hakkındaki kararla birlikte kanun yoluna başvurulabilir.

Bilirkişinin görev alanının belirlenmesi

MADDE 273 - (1) Mahkeme, tarafların da görüşünü almak suretiyle bilirkişinin görevlendirilmesine ilişkin kararında, aşağıda belirtilen hususlara yer vermek zorundadır:

- a) İnceleme konusunun bütün sınırlarıyla ve açıkça belirlenmesi.
- b) Bilirkişinin cevaplaması gereken sorular.
- c) Raporun verilme süresi.

(2) Bilirkişiye, görevlendirme yazısının ekinde, inceleyeceği şeyler, dizi pusulasına bağlı olarak ve gerekiyorsa mühürlü bir biçimde teslim edilir; ayrıca bu husus tutanakta gösterilir.

Bilirkişinin görev süresi

MADDE 274 - (1) Bilirkişi raporunun hazırlanması için verilecek süre üç ayı geçemez. Bilirkişinin talebi üzerine, kendisini görevlendiren mahkeme gerekçesini göstererek, süreyi üç ayı geçmemek üzere uzatabilir.

(2) Belirlenen süre içinde raporunu vermeyen bilirkişi görevden alınıp, yerine bir başka kimse, bilirkişi olarak görevlendirilebilir. Bu durumda mahkeme, görevden alınmış olan bilirkişiden, görevden alındığı ana kadar yapmış olduğu işlemler hakkında açıklama yapmasını talep eder ve ayrıca bilirkişinin dizi pusulasına bağlı bir biçimde görevi sebebiyle incelenmek üzere kendisine teslim edilmiş bulunan dosya ve eklerini mahkemeye hemen tevdi etmesini ister. **(Değişik son cümle:3/11/2016-6754/53md.)** Ayrıca hukuki ve cezai sorumluluğuna ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, bilirkişiye ücret ve masraf adı altında hiçbir ödeme yapılmamasına karar verilebilir ve gerekçesi gösterilerek gerekli yaptırımların uygulanması bilirkişilik bölge kurulundan talep edilir.

Bilirkişinin haber verme yükümlülüğü

MADDE 275 - (1) Bilgisine başvurulmuş bilirkişi, kendisine tevdi olunan görevin, uzmanlık alanına girmediğini, inceleme konusu maddi vakıaların açıklığa kavuşturulması ve tespiti için, uzman kimliği bulunan başka bir bilirkişi ile işbirliğine ihtiyaç duyduğunu veya görevi kabulden kaçınmasını haklı kılacak mazeretini bir hafta içinde görevlendirmeyi yapan mahkemeye bildirir.

(2) Bilirkişi, incelemesini gerçekleştirebilmek için, bazı hususların önceden soruşturulması

ve tespiti ile bazı kayıt ve belgelerin getirtilmesine ihtiyaç duyuyorsa, bunun sağlanması için, bir hafta içinde kendisini görevlendiren mahkemeye bilgi verir ve talepte bulunur.

Bilirkişinin görevini bizzat yerine getirme yükümlülüğü

MADDE 276 - (1) Bilirkişi, mahkemece kendisine tevdi olunan görevi bizzat yerine getirmekle yükümlü olup, görevinin icrasını kısmen yahut tamamen başka bir kimseye bırakamaz.

Bilirkişinin sır saklama yükümlülüğü

MADDE 277 - (1) Bilirkişi, görevi sebebiyle yahut görevini yerine getirirken öğrendiği sırları saklamak, kendisi ve başkaları yararına kullanmaktan kaçınmakla yükümlüdür.

Bilirkişinin yetkileri

MADDE 278 - (1) Bilirkişi, görevini, mahkemenin sevk ve idaresi altında yürütür.

(2) Bilirkişi, görev alanı veya sınırları hakkında tereddüde düşerse, bu tereddüdünün giderilmesini, her zaman mahkemeden isteyebilir.

(3) Bilirkişi, incelemesini gerçekleştirirken ihtiyaç duyarsa, mahkemenin de uygun bulması kaydıyla, tarafların bilgisine başvurabilir. Taraflardan birinin bilgisine başvurulacağı hâllerde, mahkemece bilirkişiye taraflardan biri bulunmaksızın diğerinin dinlenemeyeceği hususu önceden hatırlatılır.

(4) Bilirkişinin oy ve görüşünü açıklayabilmesi için bir şey üzerinde inceleme yapması zorunlu ise mahkeme kararı ile gerekli incelemeyi yapabilir. Bu işlemin icrası sırasında taraflar da hazır bulunabilir.

Bilirkişi açıklamalarının tespiti ve rapor

MADDE 279 - (1) Mahkeme, bilirkişinin oy ve görüşünü yazılı veya sözlü olarak bildirmesine karar verir.

(2) Raporda, tarafların ad ve soyadları, bilirkişinin görevlendirildiği hususlar, gözlem ve inceleme konusu yapılan maddi vakıalar, gerekçe ve varılan sonuçlarla, bilirkişiler arasında görüş ayrılığı varsa, bunun sebebi, düzenlenme tarihi ve bilirkişi ya da bilirkişilerin imzalarının bulunması gerekir. Azınlıkta kalan bilirkişi, oy ve görüşünü ayrı bir rapor hâlinde de mahkemeye sunabilir.

(3) Mahkeme, bilirkişinin oy ve görüşünü sözlü olarak açıklamasına karar verirse, bilirkişinin açıklamaları tutanağa geçirilir ve tutanağın altına bilirkişinin de imzası alınır. Kurul hâlinde görevlendirme söz konusu ise bilirkişilerin bilgilerine başvuru hususu hemen aralarında müzakere etmelerine imkân tanınır ve müzakere sonucunda açıklanan oy ve görüş, tutanakla tespit edilip; tutanağın altı, bilirkişilere imza ettirilir.

(4) (**Değişik:3/11/2016-6754/54 md.**) Bilirkişi, raporunda ve sözlü açıklamaları sırasında çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz; hâkim tarafından yapılması gereken hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz.

Bilirkişi raporunun verilmesi

MADDE 280 - (1) Bilirkişi, raporunu, varsa kendisine incelenmek üzere teslim edilen şey-

lerle birlikte bir dizi pusulasına bağı olarak mahkemeye verir; verildiğı tarih rapora yazılır ve duruşma gününden önce birer örneğı taraflara tebliğ edilir.

Bilirkişi raporuna itiraz

MADDE 281 - (1) Taraflar, bilirkişi raporunun, kendilerine tebliğı tarihinden itibaren iki hafta içinde, raporda eksik gördükleri hususların, bilirkişiye tamamlattırılmasını; belirsizlik gösteren hususlar hakkında ise bilirkişinin açıklama yapmasının sağlanmasını veya yeni bilirkişi atanmasını mahkemeden talep edebilirler.

(2) Mahkeme, bilirkişi raporundaki eksiklik yahut belirsizliğin tamamlanması veya açıklığa kavuşturulmasını sağlamak için, bilirkişiden, yeni sorular düzenlemek suretiyle ek rapor alabileceğı gibi, tayin edeceği duruşmada, sözlü olarak açıklamalarda bulunmasını da kendiliğinden isteyebilir.

(3) Mahkeme, gerçeğin ortaya çıkması için gerekli görürse, yeni görevlendireceğı bilirkişi aracılığıyla, tekrar inceleme de yaptırabilir.

Bilirkişinin oy ve görüşünün değerlendirilmesi

MADDE 282 - (1) Hâkim, bilirkişinin oy ve görüşünü diğer delillerle birlikte serbestçe değerlendirir.

Bilirkişi gider ve ücreti ⁽¹⁾

MADDE 283 - (1) Bilirkişiye, sarf etmiş olduğı emek ve mesaiyle orantılı bir ücret ile inceleme, ulaşım, konaklama ve diğer giderleri ödenir. Bu konuda, Adalet Bakanlığınca çıkarılacak ve her yıl güncellenecek olan tarife esas alınır.

Bilirkişinin ceza hukuku bakımından durumu

MADDE 284 - (1) Bilirkişi, Türk Ceza Kanunu anlamında kamu görevlisidir.

Bilirkişinin hukuki sorumluluğı

MADDE 285 - (1) Bilirkişinin kasten veya ağır ihmal suretiyle düzenlemiş olduğı gerçeğe aykırı raporun, mahkemece hükme esas alınması sebebiyle zarar görmüş olanlar, bu zararın tazmini için Devlete karşı tazminat davası açabilirler.

(2) Devlet, ödediğı tazminat için sorumlu bilirkişiye rücu eder.

Davaların açılacağı mahkeme

MADDE 286 - (1) Devlet aleyhine açılacak olan tazminat davası, gerçeğe aykırı bilirkişi raporunun ilk derece mahkemesince hükme esas alındığı hâllerde, bu mahkemenin yargı çevresi içinde yer aldığı bölge adliye mahkemesi hukuk dairesinde; bölge adliye mahkemesince hükme esas alındığı hâllerde ise Yargıtay ilgili hukuk dairesinde görülür.

(2) Devletin sorumlu bilirkişiye karşı açacağı rücu davası, tazminat davasını karara bağlamış olan mahkemede görülür.

⁽¹⁾ Bu maddede yer alan tarife ile ilgili olarak 1/10/2016 tarihli ve 29844 sayılı Resmi Gazete'ye bakınız.

Rücu davasında zamanaşımı

MADDE 287 - (1) Devlet, ödediği tazminat nedeniyle, sorumlu bilirkişiye, ödeme tarihinden itibaren bir yıl içinde rücu eder. Hükme esas alınan bilirkişi raporu kasten gerçeğe aykırı olarak düzenlenmişse, bu durumda, ceza zamanaşımı süresi uygulanır.

ALTINCI BÖLÜM

Keşif

Keşif kararı

MADDE 288 - (1) Hâkim, uyuşmazlık konusu hakkında bizzat duyu organları yardımıyla bulunduğu yerde veya mahkemede inceleme yaparak bilgi sahibi olmak amacıyla keşif yapılmasına karar verebilir. Hâkim gerektiğinde bilirkişi yardımına başvurur.

(2) Keşif kararı, mahkemece, sözlü yargılamaya kadar taraflardan birinin talebi üzerine veya resen alınır.

Keşfe yetkili mahkeme

MADDE 289 - (1) Keşif, davaya bakan mahkemece icra edilir. Keşif konusu, mahkemenin yargı çevresi dışında ise inceleme istinabe suretiyle yapılır.

(2) Keşif konusu, büyükşehir belediye sınırları içerisinde ise inceleme, davaya bakan mahkeme tarafından da yerine getirilebilir.

Keşfin yapılması

MADDE 290 - (1) Keşfin yeri ve zamanı mahkeme tarafından tespit edilir. Keşif, taraflar hazır iseler huzurlarında, aksi takdirde yokluklarında yapılır.

(2) Mahkeme keşif sırasında tanık ve bilirkişi dinleyebilir. Keşif sırasında, yapılan tüm işlemler ve beyanları içeren bir tutanak düzenlenir. Plan, çizim, fotoğraf gibi belgeler de tutanağa eklenir.

(3) Mahkeme, bir olayın nasıl geçmiş olabileceğini tespit için temsili uygulama da yaptırabilir.

Keşfe katlanma zorunluluğu

MADDE 291 - (1) Taraflar ve üçüncü kişiler keşif kararının gereğine uymak ve engelleyici tutum ve davranışlardan kaçınmak zorundadırlar.

(2) Keşif yapılmasına taraflardan birinin karşı koyması hâlinde, o kimse ispat yükü kendisine düşen taraf ise bu delilden vazgeçmiş; diğer taraf ise iddia edilen vakıyı kabul etmiş sayılır. Şu kadar ki, hâkim duruma ve karşı koyma sebebine göre bu hükmü uygulamayabilir.

(3) Keşif, üçüncü kişi için uygun olan zamanda yapılır. Keşif zamanı ve yeri üçüncü kişiye bildirilir. Gecikmesinde zarar umulan hâllerde bildirim yapılmaksızın keşif icra edilir. Keşfe karşı koyma hâlinde hâkim, üçüncü kişiyi karşı koymanın sebep olduğu giderlere ve beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar disiplin para cezasına mahkûm eder; gerektiğinde zor kullanılmasına karar verebilir. Ancak, üçüncü kişi tanıklıktan çekinme sebeplerine dayanarak keşfe katlanma yükümlülüğünden kaçınabilir.

Soybağı tespiti için inceleme

MADDE 292 - (1) Uyuşmazlığın çözümü bakımından zorunlu ve bilimsel verilere uygun olmak, ayrıca sağlık yönünden bir tehlike oluşturmamak şartıyla, herkes, soybağının tespiti amacıyla vücudundan kan veya doku alınmasına katlanmak zorundadır. Haklı bir sebep olmaksızın bu zorunluluğa uyulmaması hâlinde, hâkim incelemenin zor kullanılarak yapılmasına karar verir.

(2) Üçüncü kişi tanıklıktan çekinme hakkı bulunduğunu ileri sürerek bu yükümlülüğten kaçınamaz.

YEDİNCİ BÖLÜM

Uzman görüşü

MADDE 293 - (1) Taraflar, dava konusu olayla ilgili olarak, uzmanından bilimsel mütalaa alabilirler. Sadece bu nedenle ayrıca süre istenemez.

(2) Hâkim, talep üzerine veya resen, kendisinden rapor alınan uzman kişinin davet edilerek dinlenilmesine karar verebilir. Uzman kişinin çağrıldığı duruşmada hâkim ve taraflar gerekli soruları sorabilir.

(3) Uzman kişi çağrıldığı duruşmaya geçerli bir özrü olmadan gelmezse, hazırlamış olduğu rapor mahkemece değerlendirmeye tabi tutulmaz.

TAPU PLÂNLARI TÜZÜĞÜ

Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi : 28/7/2008, No : 2008/14001

Dayandığı Kanunun Tarihi : 22/11/2001, No : 4721

Yayımlandığı R.Gazetenin Tarihi : 27/8/2008, No : 26980

Yayımlandığı Düsturun Tertibi : 5, Cildi : 47, S. :

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Tüzüğün amacı, Türk Medenî Kanununun, taşınmazların tapu kütüğüne tescili ve sınırlarının belirlenmesinde esas alınmasını öngördüğü tapu plânlarının yapımına ve üzerindeki değişikliklerin izlenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Tüzük, taşınmazların tapu kütüğüne tescil edilebilmesi için gerekli olan resmi ölçüme dayalı tapu plânlarının yapımı, üzerindeki değişikliklerin izlenmesi, hataların düzeltilmesi, kullanıcıya sunulması, aplikasyon ve yer gösterme ile ilgili hususları kapsar.

Tanımlar

MADDE 3 – (1) Bu Tüzükte geçen;

a) Aplikasyon: Taşınmaza ait mülkiyet veya irtifak hakkı sınırlarının, tapu plânındaki bilgi ve belgelerine uygun olarak zeminde işaretlenmesi işlemini,

b) Bağımsız bölüm plânı: Kat irtifakı veya kat mülkiyeti kurulmasına esas teşkil eden taşınmaz üzerine inşa edilecek yapı ve eklentilerin, bağımsız bölümlerin konumlarını ve numaralarını ruhsatına, projelerine, vaziyet plânındaki ölçülerine ve teknik yöntemine uygun olarak sayısal ve çizgisel şekilde gösteren plân ve projesini,

c) Değişiklik işlemleri: Tapu plânlarında mevzuat uyarınca yapılan hukuki, teknik ve geometrik değişiklikleri,

ç) Genel Müdürlük: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünü,

d) Kontrol noktaları: Arazide, ülke jeodezik ağlarının koordinat ve kot sistemine dayalı olarak tesis edilen noktaları,

e) Lisanslı büro: 16/6/2005 tarihli ve 5368 sayılı Lisanslı Harita Kadastro Mühendisleri ve Büroları Hakkında Kanuna göre kurulan lisanslı harita kadastro mühendislik bürosunu,

f) Mühendis: Harita ve kadastro, harita, jeodezi ve fotogrametri mühendisi veya yüksek mühendisi,

g) Resmi ölçüm: Tapu ve kadastro mevzuatı ile ölçü tekniğine uygun ve kontrollü olarak üretilen, kadastro müdürlüğünce onanarak tescile esas olan ölçü ve belgeleri,

ğ) Sayısal değer: Resmi ölçüme göre üretilen, zemine ve tapu plânı tekniğine uygun, tapu ve kadaströ mevzuatına göre kesinleşmiş; parselin köşe noktaları, sınırları ve varsa yapı ve teknik altyapı ile detay noktalarına ilişkin koordinat ve diğer sayısal bilgileri,

h) Vaziyet plânı: Parsellerde inşa edilecek yapıların ve eklentilerinin, teknik alt yapıların, yapı ruhsatına esas projeleri ile yerleşim plânındaki ölçülerine göre, kontrol noktalarına dayalı biçimde, teknik mevzuata uygun olarak sayısal ve çizgisel şekilde düzenlenen, kat irtifakına veya kat mülkiyetine esas konumlarını gösteren harita ve plânı,

ı) Yanılma sınırı: Tapu plânının üretim yöntemi ve ölçeğine göre hesaplanan, taşınmazın zemindeki sınırları ile ölçü ve yüzölçümü değerleri arasındaki ölçü tekniğine göre kabul edilebilir farkları, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Tapu Plânları ve Yapım Esasları

Tapu plânları

MADDE 4 – (1) Tapu plânları, tapu siciline tescili gereken taşınmazlarla ilgili mülkiyet ve irtifak haklarının sınırlarını, yapıların konumlarını, belirtilmesi gereken diğer teknik hususları gösteren, resmi ölçüme uygun olarak sayısal veya çizgisel şekilde üretilen kadaströ, kadaströ paftalarının yenilenmesi, sayısallaştırma veya düzeltme çalışmaları sonucu düzenlenen, ilgili idarelerce yapılan veya yaptırılan, talebe bağlı değişiklikler sonucu düzenlenen harita ve plânlar ile diğer harita ve plânlardır.

Plânların hazırlanmasına dair esaslar

MADDE 5 – (1) Tapu plânları, arazi üzerindeki parsel sınırlarını bu parsel içindeki yapı ve eklentileri ile tesislerin, zemindeki konumlarını doğru gösterecek şekilde, teknik yöntemine uygun ve resmi ölçüme dayalı olarak yapılır; sayısal olarak üretilen noktaların üretim yöntemi ve konum doğruluğu teknik belgelerinde gösterilir.

(2) Tapu plânları, 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadaströ Kanunu hükümlerine göre kadaströ müdürlüğünce veya mahkeme kararlarına dayalı olarak ya da kanunlar uyarınca yetkili kılınan kişi ve kuruluşlarca düzenlenerek kadaströ müdürlüğünün kontrol ve tasdikinden sonra tapu sicilinde tescile konu olur.

Yetki ve sorumluluk

MADDE 6 – (1) Bu Tüzük kapsamındaki tapu plânlarının yapım, kontrol, aplikasyon, sayısallaştırma ve hataların düzeltilmesi işlerinin teknik sorumluluğu mühendis tarafından üstlenilir.

Taşınmazların sınırlandırılması

MADDE 7 – (1) Taşınmazların mülkiyet sınırlarının arazide belirlenmesi işlemlerinde, tapu plânının üretilme amacına göre, Kadaströ Kanunu, 23/6/1983 tarihli ve 2859 sayılı Tapulama ve Kadaströ Paftalarının Yenilenmesi Hakkında Kanun, 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu, 25/2/1998 tarihli ve 4342 sayılı Mera Kanunu, 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu, 22/12/1934 tarihli ve 2644 sayılı Tapu Kanunu, 22/11/1984 tarihli ve 3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlemesine Dair Tarım Reformu Kanunu, 3/7/2005 tarihli ve 5403

sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu ve 4/4/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu ile ilgili diğer kanunların hükümlerine uyulur.

Çizim ve yüzölçümü işleri

MADDE 8 – (1) Tapu plânları, teknik yöntemine uygun olarak elde edilen sayısal değerlere göre çizilir.

(2) Taşınmazların yüzölçümü, köşe noktalarının koordinatları ile hesaplanır.

Değişiklik işlemleri

MADDE 9 – (1) Değişiklik işlemleri, ilgisinin talebine bağlı olarak, işlem çeşitlerine göre özel hükümleri gereğince yetki ve sorumlulukları belirlenmiş olan kadastro müdürlüğü, yetkili kuruluşlar veya lisanslı bürolar ya da serbest mühendis tarafından yapılır.

Kontrol işlemleri

MADDE 10 – (1) Tapu plânları, kadastro müdürlüğü tarafından teknik mevzuatı çerçevesinde kontrol edilir, uygunluğu halinde tapu sicil müdürlüğüne gönderilir. Kadastro müdürlüğünce kontrol edilmeyen tapu plânları, tapu sicil müdürlüğünce işlem

Plânların reddedilmesi

MADDE 11 – (1) Bu Tüzükte ve tapu plânlarına ilişkin teknik mevzuatta yer alan hükümlere uygun olmayan talepler; kontrol mühendisi sorumluluğunda kontrol ekibince düzenlenen rapora istinaden kadastro müdürlüğünce reddedilir. Red kararında reddin gerekçesi, itiraz yeri ve süresi de belirtilir.

(2) Red kararı, talep sahibine 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir.

(3) Red kararına karşı, tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde müdürlüğün bağlı bulunduğu bir üst birime, bu birimin kararına karşı da yine tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde Genel Müdürlüğe itiraz edilebilir.

Tescile tabi olmayan taşınmazlarda tapu plânlarının yapılması

MADDE 12 – (1) Tescile tabi olmayan taşınmazlarda tescili gerektirir bir ayni hak tesis edileceği zaman, taşınmazın niteliğini esas alan ve hakkın kapsadığı kısmı gösteren tescile uygun tapu plânının yapılması zorunludur.

(2) Tescili gerektiren bir ayni hakkın doğması nedeniyle tapuya kaydedilen taşınmaz, sonradan kayda tabi olmayan bir taşınmaza dönüşürse bu taşınmazın tapu plânı iptal edilir.

Ana parseldeki irtifak hakkının nakli

MADDE 13 – (1) Üzerinde irtifak hakkı tesis edilmiş olan taşınmazın değişiklik işlemleri sonucunda parçalara ayrılması veya başka taşınmazlarla birleşmesi durumunda, değişiklik işlemi sonucu oluşan taşınmaz üzerindeki irtifak hakkının isabet ettiği alanlar, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümleri de dikkate alınarak tapu plânında gösterilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Aplikasyon, Yer Gösterme ve Düzeltme İşlemleri

Aplikasyon ve yer gösterme işlemi

MADDE 14 – (1) Tapu plânlarının aplikasyonu, kontrol noktalarına dayalı olarak yapılır. Tapu plânlarının aplikasyonunda, plânın yapımındaki yanılma sınırları dikkate alınır, buna ilişkin aplikasyon krokisi düzenlenir.

(2) Taşınmazlara ve bağımsız bölümlere ilişkin yer gösterme talepleri, tapu plânı ile vaziyet ve bağımsız bölüm plânındaki şekil ve ölçü değerlerine göre yerine getirilir.

Zemin ile tapu plânı arasındaki uyumsuzluk hali

MADDE 15 – (1) Taşınmazın sınırları tapu plânları ve arz üzerindeki sınır işaretleriyle belirlenir. Tapu plânlarıyla arz üzerindeki işaretler birbirini tutmazsa asıl olan plândaki sınırdır. Taşınmazın zemindeki sınırları ile tapu plânındaki sınırları arasında farklılık bulunması halinde, teknik yöntemine, parselin zemindeki sabit ve değişmez sınırlarına ve dayanağı belgelerine uygun olarak düzenlenip tescil edilmiş tapu plânındaki sınırlar esas alınır.

Hataların düzeltilmesi

MADDE 16 – (1) Tescilli tapu plânlarında tespit edilebilen ölçü, sınırlandırma, tersimat ve hesaplamalardan kaynaklanan hataların düzeltilmesi, Kadastro Kanunu'nun 41 inci maddesi ve ilgili diğer mevzuat hükümlerine göre yapılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Düzenlenecek belgelerin şekil ve standartları

MADDE 17 – (1) Bu Tüzük hükümlerinin uygulanmasında ihtiyaç duyulan belgelerin şekil, standart ve içerikleri mevzuata uygun olarak Genel Müdürlükçe belirlenir.

Bilgi ve belgelerin verilmesi

MADDE 18 – (1) Genel Müdürlük tarafından arşivlenen bilgi ve belgeler, mevzuata uygun olarak ilgili kişi ve kuruluşların talebi üzerine verilir.

Yürürlük

MADDE 19 – (1) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 1003 üncü maddesine dayanılarak hazırlanan ve Danıştayca incelenen bu Tüzük Resmî Gazete'de yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 20 – (1) Bu Tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

15. KAYNAKÇA

1. *Türk Haritacılığında 75 Yıl*
2. *Türk Haritacılık Tarihi (Tuğgeneral Abdurrahman AYGÜN, Ankara, Nisan,2002)*
3. *Geçmişten Günümüze Türk Haritacılık Tarihi (Dr. Müh. Alb. Mustafa ÖNDER, Ankara, Mayıs, 2002)*
4. *Bilirkişinin Sorumluluğu (Prof. Dr. Suha TANRIVER, TBB Dergisi, Sayı 56, 2005)*
5. *Bakanlık İç Denetim Birim Başkanlığı İnceleme Raporu (Hâkim S. Ahmet ALPEREN, Hâkim İbrahim DEMİRTAŞ)*

16. RAPORU HAZIRLAYANLAR

Harita Yüksek Mühendisi Mahmut GÜLTEKİN:

1965 yılı doğumludur. 1991 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Harita Mühendisliği Bölümünden mezun olmuştur. 1995 yılında aynı üniversitede yüksek lisansını tamamlamıştır. 2016 yılında yerel yönetimler bölümünü bitirmiştir. 1984-1997 yılları arasında Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde, 1997 ila 2001 yılları arasında Ziraat Bankası bünyesinde çeşitli görevlerde çalışmıştır. 2001 yılında Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü bünyesine geçmiştir. Halen Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü bünyesinde kontrol mühendisi unvanı ile ve Kartal-Maltepe-Adalar birim sorumlusu olarak görev yapmaktadır.

Harita ve Kadastro Mühendisi ve Serbest Avukat Recep BAKİ:

1979 yılı doğumludur. 1997 yılında Anadolu Tapu ve Kadastro Meslek Lisesinden mezun olmuş ve aynı yıl Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü bünyesinde kadastro teknisyeni olarak memuriyete başlamıştır. 2002 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Harita ve Kadastro Mühendisliği Bölümünden mezun olmuş ve Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü bünyesinde mühendis unvanı ile göreve başlamıştır. Sonrasında Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesini tamamlamış ve İstanbul Barosuna katılmıştır. Kamudan istifa ederek Recep Baki Avukatlık Ofisini kurmuştur.

Harita Yüksek Mühendisi Alişir ÖZPERÇİN:

1982 yılı doğumludur. 2005 yılında Selçuk Üniversitesi Harita ve Kadastro Mühendisliği Bölümünden mezun olmuştur. 2016 yılında Gebze Teknik Üniversitesinden Yüksek Lisansını tamamlamıştır. 2007 yılından beri Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü taşra teşkilatlarında Mühendis unvanı ile görev yapmaktadır.

Harita ve Kadastro Mühendisi Muhammet Afşin ALTINÖZ:

1988 yılı doğumludur. 2008 yılında Samsun Tapu Müdürlüğüne sicil kâtabi olarak atanmıştır. 2010 yılında Samsun Tapu ve Kadastro X. Bölge Müdürlüğüne bilgisayar işletmeni olarak atanmıştır. 2012 yılında Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Harita Mühendisliği Bölümünden mezun olmuş ve 2012 yılında İstanbul Kadastro Müdürlüğüne mühendis unvanı ile atanmıştır. Halen bu görevini sürdürmektedir. Gebze Teknik Üniversitesinde yüksek lisans eğitimine devam etmektedir.

17. TEŞEKKÜR

Bu raporun hazırlanmasında gerek bilgi ve deneyimlerini bizimle paylaşan gerek raporun son halini gözden geçirerek bir inceleme kurulu gibi çalışan aşağıda isimleri yazılı kişilere teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Ahmet Aksoy

Ahmet Çelik

Ahmet Hilmi Türker

Ahmet İpekçi

Aydın Güven Terzioğlu

Bahar Eyüboğlu

Bahar Karagül

Buşra Mutlu

Deniz Baş

Egehan Vardar

Elif Müge Tülü Boy

Emrah Volkan

Engin Ayhan Kayalı

Erol Köktürk

Evrin Toprak Şahin

Fatih Kahya

Fatih Kaplan

Gülseren Kavlak

Gülüstan Bulut

Güzin Ecem İnanoğlu

Hasan Ali Kamitürk

Hasan Aydoğdu

Hüdai Temel

İlyas Özbek

İsmail Oğuz Özak

Mehmet Ali Hastoprak

Mehmet Hışır

Mehmet Necati Seçkin

Mehmet Serkan Kocaman

Meki Şimşek

Muhammed Afşin Altınöz

Muhammet Yasin Öztürk

Mustafa Lütfüllah Mazmancı

Mustafa Nural

Mustafa Tadık

Mustafa Yıldırım

Nail Güler

Nergis Türker

Nurcan Güntürkün

Osman Deniz

Ömer Furkan Arı

Özde Oran

Sabri Akyüz

Sevim Gökçe Turan Güngör

Simge Topcu

Sündüz Gebedek Volkan

Şükrü Mercimek

Tekin Akçapınar

Tomris Gür Kara

Tuncer Arıcıoğlu

Türker Bozkır

Umut Koca

Yağmur Cansu Yeşilyurt

Yılmaz Tunay

Zülfü Yaşar Hazır

TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi

19 Mayıs Mahallesi Samanyolu Sk. Onur Apt. No: 106 Kat : 2 34360 Şişli - İstanbul

Tel : +90 212 2328989

e-posta : istanbul@hkmo.org.tr